

Et forandret kærlighedsnarrativ

- Partnervolds betydning for kvinders forståelse af kærlighed

Aalborg Universitet – Specialeprojekt i psykologi

30. Maj 2022

Projektets samlede antal tegn: 249.140

Svarende til antal normalsider: 103,8 s.

Christina Thea Frankø Roe, Studienummer: 20174385

Mathilde Fjordbak Janus, Studienummer: 20173486

Vejleder: Alfred Sköld

Abstract

Even in our late modern society, Intimate Partner Violence is a phenomenon of great prevalence. Many women experience that their romantic relationships with a partner includes physical and psychological violence. The understanding of love and what it entails for these women, and the role love plays in these violent romantic relationships, is scarcely investigated. This master's project seeks to understand the phenomenon from a narrative perspective and with a focus on love narratives. It also seeks to study the changes in narratives based on different time periods: before, during and after the violent romantic relationships. Four women were recruited through the social media platform Facebook and were included in the study after answering a series of screening questions over the phone before the interview. All four women participated in individual semi-structured interviews which were guided by a timely chronological order based on before, during and after the violent romantic relationship. They were asked about the relationship itself and their understanding of love during the different time periods. The interviews were transcribed, and the analysis of the interviews was based on post structural, social constructionist and narrative perspectives, and was conducted using Dorte M. Søndergaard's analysis method. Firstly, the authors read, thematized and categorized the empirical material. After this, the categories and themes were condensed, and the authors looked for and identified procedural patterns in the material. This resulted in the formulation of analytical questions which could contribute to answering the research questions. It became clear that there were two kinds of narratives: relationship narratives and love narratives. The analytical questions were answered using narrative theory, and the different narratives were identified and compared. It was found that there were great differences between relationship narratives dependent on whether it was a prior narrative or the current narrative of the women. One important example is, while the women prior to their release of the relationship saw the violence as a result of their own behaviour and regarded the behaviour of their violent partner as expressions of love; the women's current relationship narratives look at the violence as unjustifiable and the behaviour as controlling and manipulating. It was found that the love narratives from the different time periods both had similarities and important differences. Similarities were for example the picture of love as an *intense twosomeness* and the goal of love is seen as the achievement of a *nuclear family*. Important differences between love

narratives during and after the violent relationship were that the love narrative during the relationship valued love to the extent that it determined the value of the women, while the love narrative after the relationship describes love as dangerous, risky and as an opposite to freedom. Using theories of processes of partner violence and also cognitive and social constructionistic theories it is discussed which role the relationship narratives and love narratives play to each other and to the women's entrapment in the violent romantic relationships. From this discussion a model is presented to explain the complexity of violent relationships and therefor offers a nuanced response to the question often asked, "why do these women not just leave?". The model shows how the women are trapped in a spiral of sexist gender norms, partner violence processes, cognitive dissonance and shows upon which basis the love- and relationship narratives are developed and contribute to these processes. The project concludes that cognitive, social and partner violent specific processes entraps the women in violent relationships, and therefor speaks to the understanding that the women are not in these relationships because of personal distributes. Instead, it is indicated that the women are in these violent relationships due to social and cognitive processes. Implications for clinical practice and recommendations for future research is ultimately presented.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	1
1.1. PROBLEMFOMULERING.....	2
1.2. PRÆCISERING OG AFGRÆNSNING AF PROBLEMFOMULERINGEN	3
1.2.1. <i>Kærlighed</i>	3
1.2.2. <i>Voldelige parforhold</i>	4
1.2.3. <i>Narrativer</i>	5
1.3. PROJEKTETS OPBYGNING.....	6
2. LITTERATURREVIEW	7
2.1. ET INDBLIK I DEN BREDE PARTNERVOLDLITTERATUR	7
2.2. KVALITATIVE STUDIER OM KVINDERS OPLEVELSER I VOLDELIGE PARFORHOLD	11
2.2.1. <i>Starten af parforholdet – indfangelsen</i>	11
2.2.2. <i>Under parforholdet – fastholdelsen</i>	13
2.2.3. <i>Slutningen af parforholdet – frigørelsen</i>	16
2.2.4. <i>Efter bruddet – Recovery</i>	18
2.3. KÆRLIGHED OG PARTNERVOLD	19
3. METODOLOGI.....	20
3.1. POSTSTRUKTURALISME	21
3.2. SOCIALKONSTRUKTIONISME	21
4. METODE	22
4.1. KVALITATIVT UNDERSØGELSESDSIGN	23
4.1.1. <i>Rekruttering af partnervoldsramte kvinder</i>	23
4.1.2. <i>Screening af informanter og etiske refleksioner</i>	24
4.1.3. <i>Semistruktureret interview og etiske refleksioner</i>	27
4.1.4. <i>Transskribering og etiske refleksioner</i>	29
4.1.5. <i>Analysemetode og etiske refleksioner</i>	30
5. TEORI	32
5.1. PARTNERVOLDSPROCESSER	32
5.1.1. <i>Normaliseringsproces</i>	32
5.1.2. <i>Traumatic bonding</i>	34
5.1.3. <i>Gaslighting</i>	36
5.2. PSYKOLOGISK TEORI DER KAN BELYSE PARTNERVOLD	37
5.2.1. <i>Kognitiv dissonans</i>	38
5.2.2. <i>Køn som social konstruktion</i>	40
5.2.3. <i>Kønsnormer og kærlighedsdiskurser</i>	41
5.2.4. <i>Narrativ teori</i>	42
6. ANALYSE.....	43
6.1. PRÆSENTATION AF INFORMANTERNE.....	43
6.1.1. <i>Anne</i>	44
6.1.2. <i>Birthe</i>	44

6.1.3. <i>Cecilie</i>	44
6.1.4. <i>Diana</i>	44
6.2. PRÆSENTATION AF TEMAER	45
6.3. BESVARELSE AF ANALYTISKE SPØRGSMÅL.....	46
6.3.1. <i>Før</i>	47
6.3.2. <i>Under</i>	56
6.3.3. <i>Efter</i>	71
6.3.4. <i>Sammenfatning af forholdsnarrativerne</i>	81
6.3.5. <i>Sammenfatning af kærlighedsnarrativerne</i>	82
7. DISKUSSION.....	83
7.1. ANALYTISK DISKUSSION	84
7.1.1. <i>Kærlighedsnarrativ skabt af internaliserede normer</i>	85
7.1.2. <i>Forelskelse og traumatic bonding</i>	89
7.1.3. <i>Kærlighedsnarrativer der udløser kognitiv dissonans</i>	90
7.1.4. <i>Kognition og socialkonstruktionistisk teori</i>	91
7.1.5. <i>Samfund, kognition og kærlighedsnarrativer</i>	92
7.1.6. <i>Sexistiske samfundsnormers aktualitet</i>	95
7.1.7. <i>Fravælgelsen af tilknytningsteoretisk forståelse</i>	97
7.2. METODISK DISKUSSION	98
7.2.1. <i>Konstrueringen af viden</i>	98
7.2.2. <i>Teorivalgets indflydelse på fortolkning af empirien</i>	99
7.2.3. <i>Refleksioner om undersøgelsesdesignet</i>	100
7.2.4. <i>Kvalitetssikring af den kvalitative forskning</i>	102
8. KONKLUSION.....	103
9. IMPLIKATIONER FOR KLINISK PRAKSIS.....	105
10. ANBEFALINGER TIL FREMTIDIG FORSKNING	107

Tabel 1 – Screeningsspørgsmål

Tabel 2 – Uddrag af interviewguide

Tabel 3 – Temainddeling

Figur 1 – Partnervoldsspiralen

Bilag 1 – Rekrutteringsopslag

Bilag 2 – Interviewguide

Bilag 3 - Samtykkeerklæring

---

1. Indledning

“Størst af alt er kærlighed”. Udtrykket er fra Paulus Første Brev til Korintherne i Biblen, og det fremhæver kærligheden som det største og vigtigste aspekt i vores liv. Kærlighed findes i mange forskellige relationer, men mange vil muligvis ofte tænke på en romantisk kærlighed mellem en mand og en kvinde. Dette er oftest den kærlighed, vi ser mest fremtrædende skildret i bøger, film, serier osv. Hér er det klassiske plot, at de to hovedpersoner bliver stormende forelsket, møder modgang, der næsten river dem fra hinanden, men trods alt den modgang får hinanden til sidst, med et løfte om altid at være sammen. I dette plot skabes genlyd af Biblens ord, “Størst af alt er kærlighed”. Det peger på, at kærligheden skal kæmpes for – for en hver pris. Modgang er ikke fremmed i et parforhold, og at et par “står stærkere”, efter at være kommet igennem kriser sammen, er ikke uhørt. På trods af at vi i Danmark har en skilsmisseprocent på 41,76% i 2021, var der samme år 27.645 par der sagde “ja” til at elske og ære hinanden i medgang og modgang (dts.dk, Skilsmisser; dts.dk, Vielser). Dette kan tyde på, at drømmen om den store og evige kærlighed stadig står og efterleves. Men hvad sker der med kærligheden, når der udøves vold i et romantisk parforhold? Dette vil vi søge at belyse i dette projekt.

Mange af de kvinder, der bryder ud af voldelige parforhold, oplever at blive spurgt om, hvorfor de ikke “bare” forlod deres partner. Dette er omdrejningspunktet i den populære podcast “Hvorfor gik du ikke bare”, hvor psykologen Cleoh Dharma Søndergaard taler med kvinder, der har været i voldelige parforhold. Hér oplever mange af kvinderne, at de bliver konfronteret med dette spørgsmål, og på den måde holdes kvinderne ansvarlige for de voldelige gerninger, der er blevet begået mod dem (Søndergaard, 2021–nu). Fokuset på vold på kvinder, som man ser i den pågældende podcast, er inden for det sidste halve år blevet et stort fokuspunkt på et samfundsmæssigt plan. I opstartsfasen af dette projekt blev Mia Skadhauge Stevn slået ihjel efter en bytur. Dette fandt sted d. 6. februar 2022 (Tv2nord.dk, Mia sagen). Forfatterne af dette projekt har oplevet, at der siden drabet på Mia har været et særligt fokus på vold begået mod kvinder, deriblandt partnervold. Sagen om Mia gav anledning til en såkaldt “solidaritetsmarch”, hvor Amnesty International og Center for magtanalyse inviterede til at gå en march for alle de kvinder, der havde været udsat for vold (Solidaritetsmarch - Stop vold mod kvinder). Partnervold var ligeledes et

---

centralt fokus i statsministerens tale fra kvindernes internationale kampdag, og ligeledes var udtalelsen, at for mange kvinder bliver dræbt “(...) alene fordi de er kvinder” (Stm.dk, Statsminister Mette Frederiksens tale ved kvindernes internationale kampdag, 8. marts 2022). Den øgede opmærksomhed på vold begået mod kvinder og partnervold viser, at det er en aktuell problemstilling, som vi i dette projekt forsøger at belyse. Dog forsøger vi ikke kun at belyse volds-aspektet i det voldelige parforhold, men ligeledes kærligheden i den intime relation forstået ud fra den voldsudsattes kvindes perspektiv.

Kærlighed og vold. To fænomener man kan anskue som direkte modsætninger. Men vold mod en hustru har indstil 1921 fra et juridisk standpunkt været et acceptabelt fænomen inden for ægteskabet (Retsinformation.dk, 1996/I LSF 213). I dag er det ikke længere lovligt at udøve vold på sin hustru. Men Statens Institut for Folkesundhed anslog, at der i 2017 var omkring 38.000 kvinder i Danmark, der blev udsat for fysisk partnervold (Deen et al., 2018). Disse kvinder har dermed oplevet at parforholdet, som man ellers forbinder med kærlighed, er blevet præget af vold. Her finder de to fænomener sted side om side. Eller gør de? Viger kærligheden for volden? Afskrives volden som en del af kærligheden? Hvad er den voldsudsatte kvindes fortælling om parforholdet og kærligheden - og ændrer den sig afhængigt af hvilket tidsmæssigt perspektiv, hun ser parforholdet og kærligheden ud fra? Dette er blandt andet, hvad vi ønsker at undersøge i dette projekt, ved at besvare nedenstående problemformulering.

1.1. Problemformulering

Hvilke kærlighedsnarrativer har kvinder, som har været i et voldeligt parforhold, før, under og efter det voldelige parforhold – og hvad kan ligge til grund for eventuelle forskelle mellem disse kærlighedsnarrativer?

Delspørgsmål:

- Hvad præger kvindernes kærlighedsnarrativer?
- Udvikler kærlighedsnarrativerne sig fra før, under og efter?
- Hvilke narrativer har kvinderne om parforholdet, og kan man skelne mellem et tidligere narrativ og et aktuelt narrativ?
- Hvordan kan relationen mellem kærlighedsnarrativerne og det voldelige parforhold forstås?

1.2. Præcisering og afgrænsning af problemformuleringen

Med udgangspunkt i ovenstående problemformulering vil begreber og definitioner, der er væsentlige for specialet, blive præciseret og afgrænset i dette afsnit. Først vil vi redegøre for vores forståelse af kærlighed, da kærlighed kan forstås på mange måder, alt efter hvilket perspektiv, man tilgår fænomenet ud fra. Derefter vil vores definition af vold, og partnervold specifikt, blive defineret, og vi vil i den forbindelse præsentere og argumentere for vores valg af fokus på “fysisk partnervold”. Slutteligt vil vi præsentere vores forståelse af et “narrativ”.

1.2.1. Kærlighed

Som begreb er kærlighed både abstrakt og komplekst at definere og konceptualisere (Berscheid, 2006). Kærlighed, og dét at elske, kan beskrive forskelligartede følelser, attituder, emotioner og adfærd mod både objekter og individer (Berscheid, 2006). Netop fordi kærlighed har mere end én betydning, er der ikke en bestemt definition af kærlighed. I dette speciale er brugen og definition af begrebet kærlighed påvirket af specialets videnskabssteoretiske afsæt, social konstruktionisme og poststrukturalisme (jf. Kapitel 3, *Metodologi*), hvor individer selv konstruerer betydningen af kærlighed. Denne konstruktion finder sted på baggrund af interaktioner og oplevelser med andre individer og på baggrund af den kultur, individet befinder sig i. Dermed er kærlighed forskelligt for det enkelte menneske, afhængigt af hvilke erfaringer de har gjort sig (Berscheid, 2006). Vi har dermed ikke forud for denne undersøgelse en definition af, hvad kærlighed er, men vælger at forstå kærlighed ud fra kvindernes forståelse af kærlighed.

På trods af, at vi ikke fra starten definerer hvad kærlighed er, vil en variation af kærlighed blive opsat som undersøgelsesfokus i dette speciale. Der findes flere variationer af kærlighed, som kan beskrives med taksonomier af kærlighed. Denne taksonomi er lavet ved en undersøgelse af Ellen Berscheid (2006), og er opstået gennem identificering af forskelligheder og ligheder ved individers brug af kærlighed i deres daglige liv og dermed kærligheds betydning. Disse taksonomier giver plads til kærlighedens forskelligartede individuelle udtryk, samtidigt med at kategorisere forskellige variationer af kærlighedsudtryk. Berscheid (2006) fremsætter tilknytningskærlig-

---

hed, medfølelse kærlighed, begærlig kærlighed og slutteligt romantisk kærlighed, som er den variation af kærlighed, der i dette speciale bliver undersøgt. Her er den romantiske kærlighed, forskelligt fra de andre variationer, karakteriseret ved både at have elementer af at elske og at have seksuelt begær (Berscheid, 2006). Det er den romantiske kærlighed i et partnervoldsforhold, vi ønsker at undersøge ud fra kvindernes forståelse af netop denne form for kærlighed.

1.2.2. Voldelige parforhold

Ligesom kærlighed kan beskrives i forskellige variationer, er der også forskellige former for og hyppighed af vold. I vores speciale har vi set os nødsaget til at definere, hvad et voldeligt parforhold er, ud fra former for vold. Vold i nære relationer, som vi anser partnervold for at være, defineres ifølge socialstyrelsen som:

(...) en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en anden persons integritet. Eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider samfundets love og normer. (Socialstyrelsen, 2018)

Denne definition, hvor volden er en handling eller trussel, som skræmmer, smerter og skader offeret for volden, i dette tilfælde den kvindelige partner, er blandt andet dét, vi definerer som partnervold i vores projekt. Udover at definere partnervold, har vi været nødsaget til at afgrænse typen af partnervold. De forskellige typer af vold, der kan opstå i et partnervoldsforhold, er fysisk-, psykisk-, seksuel- og økonomisk-vold samt stalking (Socialstyrelsen, 2019). Den fysiske vold kan vise sig som “slag, spark, skub, angreb med kniv og kvælningsforsøg” (Lev uden vold, Fysisk vold). Den fysiske vold kan udarte sig som mindre skadelige overgreb, såsom lussinger og skub, men ifølge levudenvold.dk kan volden også blive så grov, at den kan ende i dødsfald eller drab (Lev uden vold, Fysisk vold). Ved tilstedeværelsen af fysisk vold i et romantisk parforhold er der også ofte psykisk vold. Den psykiske vold bliver af levudenvold.dk defineret som; “Psykisk vold i nære relationer er gentagne handlinger

---

ger, som nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer, truer eller isolerer. Handlingerne kan ske i affekt eller være planlagte og have til formål at kontrollere eller begrænse den voldsudsattes livsudfoldelse” (Lev uden vold, 2018). Dermed vil der foruden den fysiske vold ofte også være blandt andet nedgørende og manipulerende adfærd, der altså udgør psykisk vold i parforholdet.

Den fysiske vold er i fokus i denne undersøgelse på den måde, at vi kun har inkluderet informanter, der har været udsat for fysisk vold. Dog er vi opmærksomme på, at der ofte er flere voldstyper til stede i et voldeligt parforhold. Vi er særligt også opmærksomme på beskrivelser af psykisk vold i form af blandt andet nedgørende og manipulerende adfærd, og den psykiske vold vil også være i fokus i dette projekt. Psykisk vold er ofte også til stede, når fysisk vold er en del af det romantiske parforhold, men der kan opstå psykisk vold, uden det ledsages af udøvelsen af fysisk vold. Dermed giver vores fokus på fysisk vold, den bedste forudsætning for at undersøge begge voldstyper.

1.2.3. Narrativer

Brugen af narrativer i vores problemformulering udspringer af en forforståelse af narrativ teori af Jerome Bruner (2004), hvor mennesker skaber mening med verden og sig selv gennem fortællinger, eller narrativer. Ifølge Bruner (2004) imiterer narrativet livet, og livet imiterer narrativet. Et narrativ er en fortælling om os selv og verden omkring os, og det udarbejdes igennem logisk tankeproces. Dette involverer blandt andet inddragelse og fravælgelse af specifikke aspekter af hændelsesforløb, situationer og oplevelser, og dermed udvikles én version af et narrativ, mens et alternativt forkastes. Et narrativ er dermed en kognitiv og fortolkende præstation. Med andre ord er der i udviklingen af et narrativ tilvalg og fravalg samt bestemte fortolkninger af specifikke hændelser (Bruner, 2004).

Når vi undersøger kvindernes “narrativer” om parforholdet og kærlighed, vil dette altså sige, at vi vil undersøge de konstruerede forståelser, som kvinderne har udviklet om disse specifikke emner, med øje for de fortolkninger, der indgår i disse forståelser. Når vi sammenligner tidligere parforholdsnarrativer med aktuelle parforholdsnarrativer, og sammenligner kærlighedsnarrativer før, under og efter det voldelige parforhold, sammenligner vi forskellene og lighederne mellem de fortolkninger, som kvinderne lægger over de samme aspekter på forskellige tidspunkter af deres liv.

Den narrative tilgang vil påvirke opgavens helhed, da både problemformuleringens udformning, teoretisk og metodisk forståelse samt analysemetode vil tage udgangspunkt i det narrative begreb og den narrative teori, som under de respektive afsnit vil blive udfoldet. Den narrative teori, af Jerome Bruner (2004), vil i projektet blive uddybet og beskrevet senere i specialet under afsnit 5.2.4. *Narrativ teori*.

1.3. Projektets opbygning

For at give et overblik over projektets opbygning og dets kapitler, vil disse blive beskrevet. I projektets indledende kapitel, **1. Indledning**, blev projektets problemstilling, og dennes væsentlige begreber, afgrænset og præciseret. Efterfølgende vil tidligere forskning på området blive præsenteret og belyst i kapitel **2. Litteraturreview**. Kapitel **3. Metodologi**, beskriver hernæst projektets metodologiske og videnskabsteoretiske afsæt: poststrukturalisme og socialkonstruktionisme. I kapitel **4. Metode** vil metodisk fremgangsmåde, og etiske overvejelser herom, blive fremsat. Derudover bliver projektets analysemetode *At forske i komplekse tilblivelser* (Søndergaard, 2005) præsenteret og vores brug af denne beskrevet. Kapitel **5. Teori** præsenterer de forskellige socialkonstruktionistiske og kognitive begreber og teorier, som vi anvender til at belyse, analysere og diskutere empirien i projektet. Kapitel **6. Analyse** søger at besvare analytiske spørgsmål, opstået på baggrund af gentagne gennemlæsnings og tematisering af empirien. Her bliver disse analytiske spørgsmål besvaret med inddragelse af citater fra de transskriberede interviews samt med benyttelse af narrativ teori. I kapitel **7. Diskussion** vil analytiske spørgsmål og teoretiske begreber blive diskuteret i en analytisk diskussion. I forlængelse af denne vil sexistiske normers aktualitet og fravælgelsen af anden teori blive diskuteret. Slutteligt vil en metodisk diskussion blive fremsat. Kapitel **8. Konklusion** opsamler projektets væsentligste fund og udgør den endelige besvarelse af problemformulering samt delspørgsmål. I kapitel **9** bliver projektets **implikationer for klinisk praksis** præsenteret og betragtet i henhold til projektets fund. Slutteligt vil vi i kapitel **10. Anbefalinger til fremtidig forskning**, ud fra projektets begrænsninger, præsentere anbefalinger for videre forskning.

---

2. Litteraturreview

I dette kapitel vil tidligere litteratur og forskning på området blive præsenteret. Med dette kapitel søger vi at give et indblik i, hvad tidligere forskning om partnervold har undersøgt. I den forbindelse vil vi præsentere hvilke teoretiske begreber, der tidligere er benyttet for at belyse partnervold, herunder særligt kvinders oplevelser med at være i voldelige parforhold. Her vil der først blive præsenteret et indblik i den brede partnervoldslitteraturs teorier, med særligt fokus på de mest fremtrædende teorier: behavioristiske og kognitive samt feministiske teorier. Efterfølgende vil kvalitative studier om kvinders oplevelser i voldelige parforhold blive præsenteret i en kronologisk orden: starten af forholdet, under forholdet, slutningen af forholdet og efter forholdet. Denne præsentation har til hensigt at skabe overblik over forskningens identifikation af tendenser og processer, der ses hos kvinder når de indgår i, forbliver i, forlader og heler fra et voldeligt parforhold. Slutteligt vil tidligere forskning, der har et kombineret fokus på kærlighed og voldelige parforhold, blive udfoldet, og resultater af disse vil blive beskrevet. Dette sidste kapitel indeholder dermed den forskning, der har den største sammenlignelighed med den undersøgelse, vi forsøger at udføre i dette projekt i kraft af vores problemformulering. Denne inddeling er udarbejdet med henblik på at give os og læser det brede overblik over feltet, og derefter introducere det snævre og specifikke forskningsfelt, som vi søger at bidrage til i dette projekt.

2.1. Et indblik i den brede partnervoldslitteratur

På trods af partnervolds nylige position som et kritisk og samfundsmæssigt problem, er der blevet udarbejdet en stor mængde forskning på området (Retsinformation.dk, 1996/1 LSF 213; APA PsycNet, 2022). Hvor noget af forskningen fokuserer på mændene, der udøver volden og de mulige årsager, der ligger bag deres adfærd og handlinger (Dobash, Cavanagh, Dobash & Lewis, 2012), fokuserer andet forskning på kvinderne, der indgår i og forbliver i et parforhold med disse mænd trods volden. Vi fokuserer på kvinderne i dette projekt, og det er dermed også den litteratur, der indledningsvist vil blive belyst i litteraturreviewet. Et fokus, der ses på tværs af studier og litteratur på dette område, er hvorfor kvinderne bliver i de voldelige parforhold. Studier peger på forskellige mulige årsager til fænomenet, og de fleste årsagsforklaringer stammer hovedsageligt fra to forskellige skoler inden for psykologi-

---

en og sociologien: den behavioristiske/kognitive og den feministiske. Hvor den førstnævnte særligt tilskriver kvindernes fastholdelse i parforholdet til indlært adfærd og kognitive processer, påpeger sidstnævnte, at det er kulturen og samfundets socialisering samt behandling af kvinderne, der fastholder dem i de dysfunktionelle parforhold (Barnett, 2000a; Barnett, 2000b).

Når det kommer til det behavioristiske og kognitive perspektiv, er en af de mest prominente og hyppigst citerede figurer inden for partnervoldslitteraturen Lenore Walker. I sin bog "The Battered Woman Syndrome" (Walker, 2009) behandler og udforsker hun individuelle kognitive processer, der fastholder voldsramte kvinder i deres dysfunktionelle parforhold. Bogen om det såkaldte *Battered Women Syndrome* omhandler, hvad Walker (2009) anser som værende et syndrom hos kvinder, der befinder sig i voldelige parforhold. Syndromet har ifølge hende stor sammenlignelighed med PTSD, og hun forklarer i sin bog, hvordan volden i parforholdet udgør et traume for kvinderne. Særligt indlært hjælpeløshed (*learned helplessness*) (Seligman, 1972) anvendes af Walker til at forklare kvindernes umiddelbare passive adfærd og dermed deres tilbageholdenhed fra at forlade det voldelige parforhold. Dette forklares som en kognitiv proces, hvor passiv adfærd kommer af, at individet har indlært, at deres adfærd ikke har nogen effekt på, hvad de forsøger at have kontrol over. Dermed lærer de, at et hvert forsøg på at bryde ud af eller kontrollere en situation ikke gør nogen forskel, og deraf udvikler de en passiv adfærd (Walker, 2009).

Indlært hjælpeløshed hos kvinder i voldelige parforhold opstår ifølge Walker på baggrund af tre faser, som hun omtaler som *Cycle Theory of Violence*, hvor spændingsopbygning efterfølges af den akutte voldsepisode, som efterfølges af kærligt udtrykt anger fra voldsudøveren, og denne proces gentager sig derefter gang på gang (Walker, 2009). Kvinderne begynder, ifølge Walker (2009), at se frem til den akutte voldsepisode, fordi den forbindes med den behagelige og omsorgsfulde periode, der kommer efter. Cirklen opretholdes dermed på baggrund af længslen efter de gode perioder (Walker, 2019). På grund af denne endeløse cirkel udvikler kvinderne indlært hjælpeløshed. At oplevelser med voldsmisbrug i barndommen korrelerer med at indgå i et voldeligt parforhold, anses af Walker som et udtryk for indlært hjælpeløshed, fordi kvinder, der har været udsat for vold i barndommen, har indlært, at man intet kan stille op, og dermed i højere grad er tilbøjelige til at forblive med en volde-

---

lig partner (Walker, 2009). Dog har andre på anden vis undersøgt for indlært hjælpeløshed hos henholdsvis kvinder i og ude af voldelige parforhold, og resultaterne heraf har ikke peget på, at kvinderne har udviklet indlært hjælpeløshed i deres voldelige parforhold (Palker-Corell & Marcus, 2004).

Andre kognitive teorier er ligeledes anvendt for at forklare kvindernes forbliven i voldelige parforhold. Endnu et eksempel er kognitiv dissonans, hvor kvinderne udfører kognitive justeringer for at undgå at opleve ubehaget ved kognitiv dissonans. Ved disse justeringer negligerer kvinderne volden, og de bliver derfor i parforholdet (Shannon & Lutz, 2017; Dare, Guadagno & Muscanell, 2013). Både kvantitative og kvalitative studiers fund har indikeret, at kvinder, der bliver i voldelige parforhold, oplever kognitiv dissonans, som de rebalancerer ved at kognitivt forvrænge deres parforhold og situation, så de udelukkende fokuserer på partnerens positive sider eller tilskriver partneren mindre skyld for voldshandlingerne (Festinger, 1989; Heim, Tapia & Gonzáles, 2018; Enander, 2011).

De kognitive og behavioristiske teorier om partnervoldsramte kvinder har mødt megen kritik fra det feministiske perspektiv (Rothenberg, 2003; Walker, 2009). Særligt Walkers teori om indlært hjælpeløshed hos de partnervoldsramte kvinder har fået kritik for at give disse kvinder et kvindestereotypisk mærkat som svage, hjælpeløse og passive (Rothenberg, 2003). Derudover menes fokuset på de indre processer hos kvinden at være kritisabelt, da kvinderne dermed, ifølge de feministiske stemmer, tilskrives ansvaret for den situation, de står i (Rothenberg, 2003). I stedet skal man ifølge det feministiske perspektiv forstå de voldsramte kvinders adfærd ud fra kulturelle og strukturelle forhold. Blandt andet kønssocialisering ses som en betydelig årsag til, at kvinderne indgår i og forbliver i voldelige parforhold. Flere peger på, at kvinder fra barnsben socialiseres til tro, at vejen til et succesfuldt liv er igennem et parforhold med en mand og at kærligheden fra ham udgør deres værd (Barnett, 2000b; Illouz, 2012). At indgå i et forhold har dermed stor betydning for individets identitet og værd (Barnett, 2000b; Illouz, 2012). Denne socialisering sker, foruden opdragelsen og social interaktion i samfundet, også igennem udsættelsen for populærkultur, som eksempelvis Disneyfilm og deres skildring af blandt andet kærlighed og romantiske parforhold (Giroux, 1996; Seuffert, 1999). Sammenhængen mellem romantiske forestillinger og partnervold er blandt andet undersøgt af Liss M. Papp og kolleger i 2017. Her fandt de på baggrund af deres spørgeskemaundersøgelse, at ro-

---

mantiske forestillinger var associeret med romantisering af kontrollerende adfærd, som var relateret til oplevelser med partnervold (Papp, Liss, Erchull, Godfrey & Waaland-Kreutzer, 2017). Udover socialiseringen kan kvinder også influeres til at forblive i voldelige parforhold, ved at flere af de vigtige aktører, som skal assistere voldsramte kvinder, som eksempelvis politi, psykologer og socialarbejdere, viser en adfærd, der er negativt præget af sexismen og patriarkalske tendenser (Barnett, 2001b). Ud fra interviews med kvinder, der havde været i et voldeligt parforhold, fandt Anette M. E. Häggblom og Anders R. Möller (2007), at flere af kvinderne oplevede at blive offergjort på ny af de professionelle, hvis job det var at hjælpe dem. De oplevede denne offergørelse både fra sygeplejersker og socialrådgivere ved at de professionelle viste usympatisk og passiv adfærd overfor kvindernes fortællinger om deres situation og oplevelser med vold (Häggblom & Möller, 2007). Dette kunne pege på, i overensstemmelse med det feministiske perspektiv, at samfundet i høj grad er bidragende til, at kvinderne forbliver i parforholdet med en mand.

Foruden de kognitive og det feministiske perspektiv til at belyse partnervold, er der også blandt andet psykoanalytiske og tilknytningsteoretiske perspektiver på partnervold. Flere studier har peget på, at tilknytningsstil udviklet i barndommen igennem tilknytningen til forældre, kan have en påvirkning på, om kvinder ender og forbliver i det voldelige parforhold (Reynolds & Shepherd, 2011; Schechory, 2012). Dog er der også tillknytningsteori, der peger på den tilknytning, der udvikles i parforholdet. Donald G. Dutton og Susan Painters (1993a;1993b) teori om *traumatic bonding* peger på, hvordan dynamikken i parforholdet kan udvikle en traumatisk tilknytning hos offeret. Denne teori vil blive udfoldet i afsnit 5.1.2. *Traumatic Bonding*. Blandt andet teorien om *traumatic bonding*, men også Walkers teori om indlærte hjælpeløshed hos voldsramte kvinder, har vækket interesse hos psykoanalytiske forskere, som har forsøgt at belyse teorierne ud fra et psykoanalytisk perspektiv. Ifølge psykoanalytikerne George H. Young og Samuel Gerson (1991) opstår indlært hjælpeløshed og *traumatic bonding* i kvinderne ud fra deres tidlige barndomsoplevelser med traume fra deres egen familie, hvor deres bevidste og ubevidste tilknytningsmodeller fra deres tidlige barndom udgør fundamentet for deres emotionelle relationer i voksenlivet.

Vi har i dette afsnit forsøgt at belyse den brede partnervoldslitteratur med fokus på de kvindelige ofre. Det behavioristiske eller kognitive perspektiv og det feministiske

---

standpunkt er særligt fremtrædende i litteraturen, men der ses også flere andre retninger, der søger at belyse fænomenet, som eksempelvis psykodynamiske og tilknytningsteoretiske perspektiver. I det næste afsnit vil litteraturreviewet fortsætte, men med et fokus på de kvindelige ofres oplevelser omkring dét at være i et voldeligt parforhold. Dermed vil fokuset indsnævres til at belyse litteratur der i højere grad bevæger sig inden for vores problemformulering.

2.2. Kvalitative studier om kvinders oplevelser i voldelige parforhold

Flere studier har på baggrund af kvalitativ metode forsøgt at undersøge kvinders oplevelser med at være i voldelige parforhold. Disse studier er alle udarbejdet i vestlige samfund (Barnea et al., 2020; Davies, 2019; Enander & Holmberg, 2008; Flasch et al., 2018; Häggblom & Möller, 2007; Hydén, 1999; Jackson, 2001; Keeling & Fisher, 2012; Mushonga et al., 2021; Power et al., 2006; Reynolds & Shepherd, 2011; Towns & Adams, 1995; Wilson et al., 2020; Wood, 2001). Studierne varierer i foki og formål, men har alle til hensigt at forstå oplevelserne med at være i et voldeligt parforhold fra de kvindelige ofres perspektiv. På grund af vores fokus, på kvindernes oplevelser og forståelser, har vi dermed valgt at inddrage artikler, der har det samme fokus. Denne del af litteraturreviewet er inddelt i fire afsnit, der symboliserer fire forskellige faser: 1) starten af parforholdet, hvor kvinderne indfanges af de voldsudøvende partner, 2) Under parforholdet, hvor kvinderne fastholdes i det voldelige og dysfunktionelle parforhold, 3) Slutningen af parforholdet, hvor kvinderne frigør sig fra voldsudøveren og 3) Efter bruddet, ”recovery”-processen hvor kvinderne kommer sig efter det traumatiske parforhold. I de forskellige faser vil der blive introduceret litteratur, der påpeger forskellige tendenser, processer, mekanismer og essentielle faktorer for de forskellige faser.

2.2.1. Starten af parforholdet – indfangelsen.

Som nævnt i ovenstående afsnit fokuserer nogle studier om partnervold på den indledende fase i parforholdet. Disse artikler fokuserer på, hvad der er på spil i de voldelige parforhold og hvilke tendenser, der ses hos både voldsudøver og offer (Davies,

---

2019; Häggblom & Möller, 2007; Keeling & Fisher, 2012; Reynolds & Shepherd, 2011; Wilson et al., 2020).

June Keeling og Colleen Fisher undersøger i deres artikel fra 2012 taktikker, som voldsudøverne benytter sig af til at indfange og fastholde kvinderne i parforholdet. Igennem interviews med 15 kvinder, der har oplevet partnervold, identificerer Keeling og Fisher tre taktikker, som bliver benyttet af voldsudøverne: prinsesseeffekten (*princess effect*), følelse af sårbarhed samt forpligtelse (*commitment*). Prinsesseeffekten dækker over de mandlige voldsudøvers manipulerede adfærd, hvor mændene sikrer sig, at kvinderne føler sig specielle, særligt vigtige og elsket af deres partnere, for derigennem at sikre sig at, kvinderne udvikler en dyb tilknytning og loyalitet til dem (Keeling & Fisher, 2012). Begrebet *prinsesseeffekt* kommer af, at taktikken nogle gange resulterer i, at kvinderne føler sig som royale og sat på en piedestal, som det fremgår af deres udtalelser om deres oplevelser (Keeling & Fisher, 2012). En anden taktik, der identificeres, er forpligtelse, hvor mændene skaber en følelsesmæssig afhængighed af dem hos kvinderne igennem en række taktikker, der giver kvinderne en forståelse af, at partnervoldsudøveren er den eneste kilde til social støtte og interaktion. Disse taktikker viser sig i forskellige afskygninger i studiet. Disse kan eksempelvis være at gøre kvinderne gravide, flytte dem til et nyt sted eller få dem til at forlade arbejdslivet (Keeling & Fisher, 2012). En tredje taktik som mændene benytter, ifølge Keeling og Fisher (2012), er udnyttelse af kvindernes sårbarhed, hvor kvindernes afsløring af deres sårbarhed benyttes af voldsudøveren til at gøre kvinderne afhængig af dem. Når disse tre taktikker anvendes af mændene, har de gjort kvinderne så afhængige og undertrykt dem i en sådan grad, at kvinderne ofte vælger at forblive i parforholdet, selv efter at volden er begyndt at vise sig (Keeling & Fisher, 2012).

Frances Reynolds og Claire Shepherds studie fra 2011 berører ligeledes kvindernes sårbarhed. De finder, at de unge kvinder i deres interviewundersøgelse selv mener, at deres sårbarhed i deres teenageår i forhold til andre relationer, følelser omkring magtesløshed samt manglende evne til at formidle deres følelser, var faciliterende for, at de blev fanget i et voldeligt parforhold (Reynolds & Shepherd, 2011).

Nogle studier undersøger for kvindernes tolkning af og reaktioner på de tidlige advarselstegn, der opstår i parforholdet, eksempelvis højt alkoholforbrug, aggressiv adfærd, stærk jalousi (Wilson et al., 2020; Power et al., 2006). Her udtrykker kvinderne, at de har afskrevet aggressivitet og højt alkoholforbrug som en kønsbetinget normalitet, og at de føler, at uskrevne regler om romantiske parforhold indebærer, at

---

man ikke sætter spørgsmålstegn ved mandens alkoholindtag eller aggressionsniveau (Wilson et al., 2020). Kontrollerende og besidderisk adfærd drevet af jalousi afskrives tidligt i parforholdet som romantisk og som et tegn på kærlighed (Power et al., 2006). Dermed tyder det på, at tidlige advarselstegn er til stede, men bliver bortforklaret eller positivt fortolket af kvinderne (Wilson et al., 2020; Power et al., 2006).

Selve voldens indtræden forklares af kvinderne i studierne som en eskalerende, graduerende og snigende proces (Keeling & Fisher, 2012; Reynolds & Shepherd, 2011). Efter den positive start på parforholdet opleves volden som noget, der sniger sig ind på kvinderne, og kvinderne har svært ved at påpege det præcise tidspunkt, hvor den omsorgsfulde adfærd skifter til at være besidderisk og kontrollerende (Reynolds & Shepherd, 2011). På dette tidspunkt har kvinderne bundet sig og forpligtiget sig til parforholdet, og mændene forøger gradvist den misbrugende adfærd (Keeling & Fisher, 2012).

Når først volden er til stede i parforholdet, er kvinderne dermed indfanget på baggrund af mændenes manipulerende adfærd i opstartsfasen. Nogle studier undersøger kvindernes forståelser af, og reaktioner på, volden begået af deres partner (Davies, 2019; Hägglom & Möller, 2007; Reynolds & Shepherd, 2011; Wilson et al., 2020). Her finder nogle studier, at særligt selvbebrejdelse er en tendens, der ses hos kvinderne. Disse studier finder, at kvinder, der har været i voldelige parforhold, bebrejder sig selv for den opståede vold, mens de er i parforholdet (Davies, 2019; Hägglom & Möller, 2007). Kvinderne anser dermed dem selv for ansvarlige for den udøvede vold, og retfærdiggør derigennem volden for deres mandlige partner (Davies, 2019; Hägglom & Möller, 2007). Også følelser af uforståenhed og fiasko ses hos nogle af kvinderne (Hägglom & Möller, 2007; Wilson et al., 2020). Derudover peger studier ligeledes på, at kvinderne i kraft af følelser af skyld og fiasko tier omkring volden og parforholdets natur (Davies, 2019; Reynolds & Shepherd, 2011). I næste afsnit vil vi præsentere studier, der undersøger, hvad der fastholder disse kvinder i parforholdet, når det først er blevet voldeligt.

2.2.2. Under parforholdet – fastholdelsen.

Når først partneren og forholdet har vist sig at være voldeligt, gennemgår mange af kvinderne, som nævnt i tidligere afsnit, følelser af selvbebrejdelse, skyld, fiasko og uforståenhed (Davies, 2019; Hägglom & Möller, 2007; Reynolds & Shepherd,

---

2011; Wilson et al., 2020). Disse reaktioner kan siges at være med til at fastholde kvinderne i det dysfunktionelle parforhold, og flere studier peger blandt andet på kønsnormer som en vedligeholdende faktor, der ligger til grund for disse reaktioner og kvindernes fastholdelse (Davies, 2019; Power et al., 2006; Wood, 2001). Disse studier peger på, at kønsnormer og kønsnarrativer i samfundet tilskriver kvinder bestemte roller og adfærd, som kvinderne skal overholde for at leve op til disse idealer (Davies, 2019; Power et al., 2006; Wood, 2001). Nogle studier finder, at dét at være i et parforhold er en kønsnorm for kvinder, for at kunne være kønspassende og feminine (Davies, 2019). At blive elsket og elske romantisk er dermed ifølge kønsnormerne afgørende for kvindernes femininitet og medfører et pres for kvinderne, som manifesterer sig som desperation efter en mand (Power et al., 2006). Ved at være i et parforhold, og dermed leve op til samfundets kønsnormer, sikrer kvinderne sig en bedre social position. Derfor normaliserer og accepterer kvinderne den misbrugende adfærd fra partneren, idet kønsnormer dikterer, at kvinderne blot skal være taknemmelige for at være i et parforhold (Davies, 2019).

Et studie af Ceryl Davies fra 2019 finder, at kvinder føler sig heldige og taknemmelige for at være i parforhold, mens mænd i højere grad føler sig berettiget til at være i et parforhold. Studiet finder ligeledes, at kvinderne, på trods af at udvise egalitære holdninger, altså holdninger der støtter ligestilling, har vanskeligt ved at inddrage disse i deres parforhold, og efterlever i stedet mere traditionelle kønsroller (Davies, 2019). Et studie af Julia T. Wood (2001) finder, at der hersker kønsnarrativer i samfundet, hvor det anskues som normalt og passende for mænd at være kontrollerende og dominerende. Samtidigt anskues det som normalt og passende for kvinder at være underdanige. Studiet af Davies (2019) finder at kvinderne retfærdiggør mændenes misbrugende opførsel som en del af den mandlige natur. Dermed tilskriver kønsnormer og kønsnarrativer i samfundet den misbrugende adfærd fra den mandlige partner som passende og normal. Ved at samfundets kønsnormer og kønsnarrativer dikterer, at kvinder skal være i romantiske parforhold, og skal føle sig taknemmelige og heldige for at være det, og derudover normaliserer misbrugende adfærd fra mandlige partnere, fastholdes kvinderne i de dysfunktionelle og voldelige parforhold (Davies, 2019; Power et al., 2006; Wood, 2001).

I litteraturen peges der ydermere på bestemte kærlighedsnarrativer som en fastholdende faktor, når det kommer til voldelige parforhold (Hägglöm & Möller, 2007;

Jackson, 2001; Power et al., 2006; Towns & Adams, 1995; Wood, 2001). Charmaine Power, Tina Koch, Debbie Kralik og Debra Jackson (2006) finder to diskurser om kærlighed hos de interviewede kvinder: 1) Jalousi som et tegn på kærlighed og 2) desperationen for en mand. Andre studier identificerer eventyrlige kærlighedsnarrativer som fastholdende for kvinderne i de voldelige parforhold (Jackson, 2001; Towns & Adams, 1995; Wood, 2001). Diskurser om kærlighed og romantik influeret af populærkulturelle og almenkendte eventyr og fortællinger ses på tværs af studier og i forskellige sammenhænge. Disse eventyrlige narrativer maler et billede af, og dermed lover, romantiske parforhold som den perfekte kærlighed med den ideelle mandlige partner (Towns & Adams, 1995).

I flere studier ses en dualitet og dikotomi hos kvinderne, hvor den voldelige mand deles op i to personer: frø og udyr på den ene side og prins på den anden (Towns & Adams, 1995; Woods, 2001). Ved denne eventyrlige opdeling af mandens personlighed, og dermed separationen af handlingen fra manden de elsker, kan kvinderne rationalisere den misbrugende adfærd ved ikke at tilskrive den voldelige partners egentlige personlighed som den "ægte ham", og dermed kan kærligheden til den voldelige partner bibeholdes (Towns & Adams, 1995; Woods, 2001). Woods (2001) beskriver denne dualitet med to forskellige narrativer; *Prince Charming narrative* og *The dark romance narrative*. Ved *prince charming* narrativet opfatter kvinderne deres parforhold som en eventyrlig romance, hvor "prinsen på den hvide hest" overøser dem med søde ord, gaver og gestusser (Wood, 2021). På den anden side opfatter kvinderne, ved *dark romance* narrativet, at volden i parforholdet er typisk i romantiske relationer. Kvinder med det *dark romance* narrativ ser dårlige perioder, der medfører udøvelsen af vold, som normale for mænd. Her ses det, at kvinderne med denne opfattelse insisterer på, at vold og ulykkelighed ikke er grunde til at forlade parforholdet, fordi kvinderne ifølge dette narrativ skal være tilgivende (Wood, 2021).

Woods (2001) finder, at en måde at styrke det eventyrlige narrativ, udover at separere handlingen fra manden, er ved at anskue volden som ikke så slem, mene at det gode opvejer for det dårlige, og mene at man er i stand til at kontrollere eller stoppe det. Kan kvinderne ikke finde måder at støtte deres eventyrlige narrativ, vender de sig mod et alternativt romantisk narrativ: *The dark romance* narrativ, som også er veletableret i vestlig kultur ifølge Woods (2001). Dette narrativ indebærer, at mænd til tider er voldelige, at parforhold kan være dårlige, og at kvinder på trods af dette stadig skal holde fast i sine parforhold og mænd (Woods, 2001). Dette narrativ støt-

---

tes ved kvindernes overbevisninger om, at de fortjener volden og den dårlige behandling, og at de sidder fast (Woods, 2001). Dermed er både de eventyrlige og de mørke romantiske narrativer fastholdende og bidragende faktorer til at kvinder forbliver i deres voldelige parforhold trods fysisk og psykisk vold (Jackson, 2001; Towns & Adams, 1995; Wood, 2001). I det næste afsnit vil afslutningen af det voldelige parforhold blive belyst ud fra relevant forskning.

2.2.3. Slutningen af parforholdet – frigørelsen.

I den kvalitative forskning om kvinder i voldelige parforhold ses også et fokus på processen i at forlade den voldelige partner (Barnea et al., 2020; Enander & Holmberg, 2008; Häggblom & Möller, 2007; Hydén, 1999; Mushonga et al., 2021; Reynolds & Shepherd, 2011). Hvor der i de tidligere afsnit har været fokus på indfangelsesprocessen og mekanismerne samt forklaringerne bag fastholdelsen, fokuserer dette afsnit på processen og forudsætningerne for kvindernes frigørelse.

Studier har på forskellig vis søgt at belyse den proces, som kvinder gennemgår, når de vælger at forlade en voldelig partner (Barnea et al., 2020; Enander & Holmberg, 2008). Et studie af Autumn M. Barnea og kolleger fra 2020 fokuserer på planlægningsaspektet i frigørelsesprocessen hos mødre, der forlader en voldelig partner; det værende både den mentale- og den aktive planlægning. Barnea og kolleger (2020) finder i sit studie, at der findes to grupper blandt deres deltagere: de, hvis mentale planlægning ledte til aktiv planlægning på den ene hånd, og de deltagere, som gik direkte fra mental planlægning til at forlade den voldelige partner. Her finder Barnea og kolleger (2020), at mental planlægning, som eksempelvis hvor kvinderne overvejer, hvad de vil gøre, og hvordan de ville leve uden deres voldelige partner, også er en vigtig del af processen i at forlade den voldelige partner. Dette på trods af at kvinderne aldrig engagerer sig i aktiv planlægning, men i stedet spontant forlader sine voldelige partnere uden aktivt at have sikret sig ressourcer, udarbejdet en sikkerhedsplan og søgt hjælp fra familie og venner (Barnea et al., 2020).

Et andet studie af Viveka Enander og Carin Holmberg (2008) identificerer tre overlappende processer, når en kvinde forlader et voldeligt parforhold: 1) den fysiske handling i at slå op, 2) frigørelse og 3) forståelse. De to sidstnævnte vil blive belyst i næste afsnit omhandlende tiden efter bruddet. Den førstnævnte proces er ifølge stu-

---

diets fund et resultat af en følelse af at ”have ramt bunden” (Enander & Holmberg, 2008). Dette udgør et vendepunkt og kan være to forskellige slags: enten at det er blevet til et spørgsmål om liv og død, eller at nogle andre er i fare, eksempelvis kvindernes børn. Studiet af Reynolds og Shepherd fra 2011 peger ligeledes på ”afgørende øjeblikke” som udslagsgivende for at forlade den voldelige partner. Dog peger studiets fund på, at disse øjeblikke eksempelvis kan være en geografisk separation, der giver mulighed for psykologisk afstand og dermed større klarsyn (Reynolds & Shepherd, 2011). Her er det altså ikke et spørgsmål om liv og død eller en fare for andre, der nødvendigvis er udslagsgivende for frigørelsesprocessens begyndelse, men i stedet kan øjeblikke af klarsyn udgøre et vendepunkt. De ser eksempelvis også overvejelser, i form af dagbøger og samtaler med andre omkring en alternativ fremtid uden partneren, som et muligt vendepunkt, ligesom det gør sig gældende med den mentale planlægning i studiet af Barnea og kolleger (2020).

Et andet aspekt, der undersøges i litteraturen i forhold til frigørelsesprocessen, er frygt. Særligt Margareta Hydén undersøger frygtens betydning for, når kvinder forlader deres voldelige partner (Hydén, 1999; Enander & Holmberg, 2008). I stedet for at anskue frygt udelukkende som noget smertefuldt, der hæmmer kvinderne og fastholder dem, anskuer Hydén ligeledes frygten som en form for modstand (Hydén, 1999). Frygten er modstand, idet den konstituerer en magt hos kvinden, som gør, at hun kan lægge mærke til sine omgivelser, og hvad der sker i dem. I frygten ligger viden omkring, hvad kvinden vil have og ikke vil have (Hydén, 1999). Denne kan da udmunde i det ultimative og klareste udtryk for modstand: nemlig bruddet med den voldelige partner (Enander & Holmberg, 2008).

Et aspekt, der synes vigtig på baggrund af litteraturen, er støtte fra de nære omgivelser (Hägglom & Möller; 2007; Reynolds & Shepherd, 2011). I forhold til frigørelsen fra parforholdet finder Hägglom og Möller i deres studie fra 2007, at kvinderne lægger vægt på, at støtte fra en nærtstående var vigtig i forhold til frigørelsen fra det voldelige parforhold. Både familie og venner nævnes som personer, der forblev støttende igennem parforholdet og i sidste ende blev en døråbner ud af parforholdet (Hägglom & Möller, 2007). I næste afsnit vil litteratur, blandt andet omkring vigtigheden af de nære omgivelser efter bruddet, blive belyst.

2.2.4. Efter bruddet – *Recovery*.

I dette afsnit vil litteratur om *recovery*-processen efter bruddet blive belyst med tilhørende vigtige identificerede aspekter i denne fase. Som nævnt i sidste afsnit er støtte fra de nære omgivelser vigtige i forhold til kvindernes frigørelse af parforholdet og kan være en vigtig bidragende faktor, når det kommer til at bryde med den voldelige partner. Der peges også på, at støtte er vigtigt i tiden efter bruddet, i den proces hvor kvinderne kommer sig efter parforholdet, bedst sagt med det engelske begreb, *recover* (Reynolds & Shepherd, 2011). Som formuleret af Enander og Holmberg i deres førnævnte artikel fra 2008, betyder det fysiske brud ikke, at det stærke emotionelle bånd automatisk bliver brudt. Ifølge dem, er der en frigørelsesproces, der forløber i stadier, hvor synet på den voldelige partner skifter imellem kærlighed, had, medlidenhed og ligegyldighed, og bruddet kan ske på hvilket som helst stadie, dog oftest på de senere stadier. Når kvinden befinder sig i det sidste stadie, ”ligegyldighed”, vil den voldelige ekspartners emotionelle magt over hende være brudt – dog kan dette vare mange år efter bruddet. En tredje proces, der identificeres af Enander og Holmberg (2008), er forståelse, hvor kvinden efter bruddet når en erkendelse af, at hun har været i et voldeligt parforhold. I denne proces ser kvinderne tilbage på deres liv med dette nye perspektiv, og skaber sig en forståelse af, hvad de har gennemlevet i parforholdet (Enander & Holmberg, 2008).

Med dette nye perspektiv og en ny virkelighed kommer en tid, hvor kvinderne skal komme sig, blandt andet ved at genvinde kontrollen og balancen i eget liv og skabe en ny identitet (Hägglom & Möller; 2007; Reynolds & Shepherd, 2011). Ifølge et studie af Paulina Flasch, David Boote og Edward H. Robinson fra 2018 er en måde at genvinde sig selv efter et voldeligt parforhold at date. På trods af at kvinderne oplever at blive konfronteret med, at de har vanskeligt ved at stole på nye partnere, oplever de også mange positive aspekter ved indledelsen af nye parforhold. Igennem dating oplever kvinderne i dette studie vækst, udforskning af sig selv, og selvbestemmelse, og dating er dermed en del af deres *recovery*. Datingscenen bliver en øvningsarena for grænsesætning, kommunikation, seksuel udforskning og generelt navigering i nye parforhold (Flasch et al., 2018). Positivt udbytte ses også i artiklen af Dawnsha R. Mushonga, Shvillia Rasheem og Darlene Anderson fra 2021, der undersøger det voldelige parforholds traumes påvirkning på resiliens og posttraumatisk vækst hos afrikansk-amerikanske kvinder. Her ses det, at det traume, som det volde-

---

lige parforhold har forårsaget, har medført højere spiritualitet, stærkere ønske om godt moderskab, taknemmelighed, forsigtighed over for fremmede, en præference for at være alene og selektiv opmærksomhed, hvor de forsøger at undertrykke oplevelserne fra det voldelige parforhold (Mushonga et al., 2021). Heri indgår altså både adaptive og maladaptive strategier, men fundene peger på, at alle disse er resiliensfaktorer, der bidrager til kvindernes posttraumatisk vækst (Mushonga et al., 2021).

I dette afsnit har vi indsnævret partnervoldsforskningen til at inkludere de studier, der har undersøgt kvindernes oplevelser med at være i et voldeligt parforhold, opdelt i de fire faser, der kan ses, ud fra denne litteratur på området. I næste afsnit vil litteraturreviewet indsnævres yderligere til kun at inddrage artikler, der, udover fokus på partnervold, også fokuserer på kærlighedsaspektet i parforholdet.

2.3. Kærlighed og partnervold

I vores søgning efter litteratur på området omkring kvinders oplevelser med voldelige parforhold og kærlighed, har vi fundet, at disse to aspekter kombineret er undersøgt i et begrænset omfang. Vi har dog identificeret få studier, som undersøger kærlighed i voldelige parforhold (Power, et Al., 2006; Smith, et al., 2013; Wood, 2001). Resultaterne indikerer, at kvindernes kærlighedsnarrativer i de voldelige parforhold bliver påvirket af romantiske narrativer i kulturen. Resultaterne indikerer også, at tegn på voldelig adfærd ses som kærlighed, og at kønsroller legitimerer volden.

Charmaine Power og kollegaer (2006) finder, at romantisk kærlighed af kvinderne bliver beskrevet som delt varme, tryghed og beskyttelse. Dog finder Power og kollegaer ligeledes, at ønsket om en sådan romantisk kærlighed kan maskere adfærd, der er tegn på partnervold. Blandt andet kan kvinderne anse jalousi som et tegn på kærlighed. Ydermere finder Wood (2001), gennem dybdegående interviews med kvinder, der har været i et voldeligt parforhold, at kvinderne benytter romantiske narrativer, til at finde mening med volden i parforholdet. Disse romantiske narrativer kan både være eventyrlige og mørke versioner, som beskrevet i afsnit 2.2.2. *under parforholdet – fastholdelsen*, og disse bidrager til at legitimere volden i parforholdet. Hvad kærlighed er for kvinder, hvad der udgør et kærlighedsforhold, og hvad tilknytningen til parforholdet er på trods af partnervold, undersøger Marilyn Smith, Barbara Nunley og Evelyn Martin (2013). Her finder de, at kvindernes grund til at forblive i et voldeligt parforhold er en forestilling om, at vil blive elsket fuldt ud og "ægte".

Kvinderne finder det dog samtidigt svært at forlade og løsrive sig fra det voldelige parforhold grundet forventninger til sig selv og til det romantiske parforhold som perfekt, hvor man gennemgår modgang sammen “gennem tykt og tyndt” (Smith et al., 2013).

I et kvantitativt studie af Surbhi Bhanot (2010), bliver to specifikke romantiske narrativer undersøgt: *The dark romance* narrativet og *Prince charming* narrativet. Disse romantiske narrativer bliver undersøgt som mulige grunde til, at folk støtter, udvikler og viderefører attituder, der tolererer partnervold. Resultaterne af undersøgelsen viser, at individers internalisering af populære romantiske narrativer kan have negativ påvirkning på deres partnervoldsrelaterede tanker og adfærd. Blandt andet fordi mænd med *dark romance* narrativet er associeret med attituder, der er mere tolerante over for fysisk, seksuel og psykologisk vold. På den anden side er kvinder, der støtter *prince charming* narrativet, associeret med øget tolerance for seksualiseret aggression grundet venlig stemthed over for traditionelle kønsrolleoverbevisninger.

Som det fremgår af første afsnit i litteraturreviewet, er der en bred vifte af forskning af partnervold, og forskning med fokus på kvinders oplevelse med at have været i et voldeligt parforhold er også bred. Dog er det et begrænset antal af disse artikler, der også har fokus på kærlighedsaspektet i deres forskning. Vi mener dermed, at dette specifikke område ikke er tilstrækkeligt undersøgt, og vi vil derfor med dette projekt bidrage med belysning og forskning af dette specifikke felt. Den forskning, der fokuserer på kærlighedsaspektet i partnervoldsrelationer, tyder på, at kvinders kærlighedsnarrativer påvirkes af allerede eksisterende populære romantiske narrativer i kulturen og kønsnormativer i kærlighedsrelationer, og at dette kan være med til at fastholde dem i voldelige parforhold.

3. Metodologi

I dette kapitel vil vi belyse projektets metodologiske overvejelser med udgangspunkt i det videnskabsteoretiske afsæt. Vi vil med dette kapitel belyse forskellige aspekter af vores videnskabelige forforståelse. Først beskrives poststrukturalismen som udgangspunkt for vores videnskabsteoretisk afsæt. Herefter redegøres for socialkonstruktionismen for at forklare projektets ontologiske ramme.

3.1. *Poststrukturalisme*

Poststrukturalisme er en videreudvikling af strukturalismen, og disse videnskabsteorier har til fælles, at de fremsætter, at menneskets møde med verden er konditioneret af de strukturer, der findes i verden, samfundet og kulturen (Esmark & Laustsen, 2016). Et vigtigt eksempel på en struktur er sproget, hvilke ord det stiller til rådighed, dets grammatiske regler osv. Et andet eksempel er kulturens normsystem, der er med til at forme menneskets adfærd. Disse strukturer er ikke altid tydelige for os, men konditionerer vores måde at være i verden. Der er dog en vigtig skildring mellem strukturalismen og poststrukturalismen, som man skal være opmærksom på. Hvor strukturalismen fremsætter at samfundets strukturer er statiske og faste, fremsætter poststrukturalismen, at disse strukturer er foranderlige og åbne og formet af historicitet og tid (Esmark & Laustsen, 2016). Særligt Michel Foucault er en fortaler for denne forståelse i poststrukturalismen, idet han har fokus på den historiske udvikling i de magtformer og vidensformer, der udgør disse strukturer (Esmark & Laustsen, 2016). Sproget er ligeledes i fokus i poststrukturalismen som konditionerende struktur, men poststrukturalismen har også fokus på sprogets udvikling gennem tiden. Sproget ses dermed som konditionerende for vores måde at være i verden. Dog er verdens strukturer foranderlige, og individer kan skabe forandringer ved deres brug af disse strukturer. Eksempelvis er der i brug af sproget også potentiale til at forandre sproget (Esmark & Laustsen, 2016).

3.2. *Socialkonstruktionisme*

Socialkonstruktionismen hører ind under den poststrukturalistiske tradition (Christensen, 2014). Inden for socialkonstruktionisme anses individets identitet og viden om verden som en konstruktion. Identitet skabes i sociale samspil og praksisser gennem sproget og anses dermed ikke som en statisk personlighed inden for socialkonstruktionismen. Tværtimod ses identitet som flydende og konstituerbar, og dermed som noget, der hele tiden udvikler sig og forhandles i samspil med omverden og den givne kontekst (Christensen, 2014). Sproget er et meget grundlæggende element for konstrueringen af identitet, idet *hvad* vi siger om os selv, og *hvordan* vi siger det, i dialog med andre eller vores omverden, er med til at skabe vores billede af os selv. Ligesom vores identitet konstrueres, så mener socialkonstruktionisterne ligeledes, at

---

viden konstrueres. Denne opfattelse står i kontrast til realismens og essentialismens antagelse om, at viden og sandhed kan *graves frem*. Hvor realismen og essentialismen mener, at videnskaben *afdækker* sandheder, mener socialkonstruktionismen, at videnskaben er med til at *konstruere* sandheder (Christensen, 2014). Det er i interaktionen med den undersøgte genstand at sandheder konstrueres, og dermed findes der ikke nogen objektiv sandhed ifølge det socialkonstruktionistiske perspektiv. Sociologen Judith Butler (1999) har i sin forskning søgt at dekonstruere opfattelsen af køn, ved at vise, at køn er noget man *gør* og ikke *er*, altså at køn er performativt (Brinkmann, 2015). Dermed ses køn efter denne opfattelse også som socialt konstrueret (Butler; 1999; Brinkmann, 2015).

I kraft af vores narrative tilgang har vi et videnskabsteoretisk afsæt i poststrukturalismen og socialkonstruktionismen. Vi anser dermed at menneskets væren i verden er konditioneret af de strukturerer, der er i samfundet, og vi anser identitet og psyke som konstrueret af den sociale verden igennem sproget. Videnskaben anser vi som videns-konstruerende frem for videns-afdækkende. Med andre ord er vi i dette projekt med til at konstruere viden ud fra de fortællinger, som de interviewede kvinder beskriver og vores fortolkning af dem. I vores interaktion med genstanden, i dette tilfælde kvindernes fortællinger og narrativer, konstruerer vi viden.

4. Metode

I dette kapitel vil metodiske overvejelser og fremgangsmåder blive belyst og beskrevet. Her ønsker vi at give transparens og tydelighed i den måde, hvorpå undersøgelsen er udformet. Det kvalitative undersøgelsesdesign og udarbejdelsen af denne vil blive præsenteret i dette kapitel; herunder rekruttering af informanter, screening af informanter, det semistrukturerede interview samt transskribering af de fire interviews. Slutteligt vil den anvendte analysemetode blive præsenteret. I løbet af kapitlet vil etiske overvejelser, inspireret af de etiske principper for nordiske psykologer, blive fremsat (Etiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021).

4.1. Kvalitativt undersøgelsesdesign

Med dette projekt søger vi at undersøge kvinders narrativer, og dermed hvordan kvinder konstruerer sin forståelse af sit liv og sine oplevelser. Vi søger dermed at opnå grundige beskrivelser og fortællinger, og dette kan opnås gennem kvalitative forskningsmetoder. Ved den kvalitative forskningsmetodologi ses der et øget fokus på at beskrive, hvordan noget siges, opleves, føles eller udvikles for individet (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Ud fra projektets undersøgelsesfokus er vi optagede af at beskrive, forstå samt fortolke de erfaringer som kvinderne beskriver. Derfor har vi udarbejdet et kvalitativt undersøgelsesdesign. Undersøgelsesdesignet bliver i dette afsnit beskrevet for at give transparens omkring måden, hvorpå vi indsamler og analyserer empiri. Under udarbejdelsen af studiets design har vi gjort os nogle etiske overvejelser, som vil blive udfoldet undervejs.

4.1.1. Rekruttering af partnervoldsramte kvinder

Som beskrevet i afsnit 1.2.2. *Voldelige parforhold*, har vi i dette projekt fokus på kvinder, der har været i fysisk voldelige parforhold. Vi udarbejdede et opslag, der kan ses i bilag 1, *Facebook opslag*, hvortil vi søgte kvinder, der ønskede at stille op til interview om sine oplevelser og historie med at have været udsat for vold fra en mandlig partner, og hvordan dette eventuelt kunne påvirke deres syn på kærlighed. Opslaget blev delt på det sociale medie, Facebook, først på vores private profiler. Dette opslag blev delt 35 gange. Herefter indsatte vi opslaget på en pigegruppe på Facebook. Denne pigegruppe har i skrivende stund 62,1 tusind medlemmer, og disse medlemmer benytter gruppen på mange forskellige måder, men gruppens funktion er at give kvinderne mulighed for at spørge om råd og dele indhold og oplevelser af forskellig art. 25 kvinder henvendte sig til os, fordi de gerne ville bidrage til vores undersøgelse ved at fortælle om deres oplevelser med at være i et voldeligt parforhold. Vi havde dog ikke muligheden, blandt andet grundet den knappe tid for udarbejdelsen af et specialeprojekt, for at interviewe alle 25 kvinder. Derfor blev 21 kvinder ikke inkluderet i vores undersøgelse efter at have gennemgået vores screeningsproces. Denne screeningsproces vil i det nedenstående blive udfoldet.

4.1.2. Screening af informanter og etiske refleksioner

Kvinderne, der ønskede at stille op til interview, blev ringet op med henblik på at have en for-samtale med tilhørende screenings spørgsmål. Dette var et vigtigt aspekt af vores undersøgelsesdesign, idet vi på forhånd ønskede at være opmærksomme på, om kvindernes oplevelser og omstændigheder egnede sig til at besvare problemformuleringen. Ud fra de 25 henvendelser blev der udført fire interviews. Nogle af de ekskluderede informanter blev ekskluderet på baggrund af geografi. 12 af de potentielle informanter boede på Sjælland og blev valgt fra af denne årsag. Af de resterende 13 kvinder, der henvendte sig, besvarede otte af disse vores beskeder og opkald. De otte kvinder, der svarede på vores henvendelser besvarede en række screenings spørgsmål i den indledende for-samtale. Informanternes egnethed var bestemt af, hvorvidt de havde været udsat for fysisk partnervold, og derudover en række kriterier vi havde sat op på baggrund af etiske overvejelser. Screenings spørgsmålene, der blev stillet til for-samtalerne, kan ses i det nedenstående:

	Spørgsmål	Kriterie
1)	Har du været i et parforhold, hvor der har været vold?	Skal være "ja"
2)	Hvor gammel er du?	Skal være over 18
3)	Hvor længe var du i parforholdet?	Skal være mindst 6 måneder
4)	Oplevede du vold flere gange?	Skal være "ja"
5)	Hvor længe har du været ude af det voldelige parforhold?	Skal være mindst 1 år
6)	Føler du at du har fået det bearbejdet, enten ved at snakke med en professionel eller ved at have snakket med venner og/eller familie?	Skal være "ja"
7)	Er du indforstået med, at vi tilbyder et interview, hvor du kan fortælle os om din oplevelse, men at der ikke er tale om terapi?	Skal være "ja"
8)	Hvor bor du henne i landet?	
9)	Har du nogen spørgsmål til mig?	

Tabel 1. Screenings spørgsmål

I parentes ud fra spørgsmålene 1-7 ses de svar, der var påkrævet for, at kvinderne kunne inkluderes i vores undersøgelse. Vi vil gerne forklare, hvorfor kvinderne skulle svare “ja” til spørgsmålet om, hvorvidt de havde oplevet vold flere gang og svare “over 6 måneder” til, hvor længe de havde været i parforholdet. I vores projekt vil vi undersøge, hvordan dét at være i et voldeligt parforhold kan påvirke kærlighedsnarrativer hos kvinder, samt hvad der kan ligge til grund for kærlighedsnarrativernes udvikling. På baggrund af, at det er en udvikling vi er interesseret i, har vi opsat et tidsmæssigt og frekventbestemt kriterie, som gør, at dét, der har skabt denne udvikling, har været en stor del af kvindernes liv. Dermed kan vi i højere grad udlede, hvad oplevelserne har gjort, idet de har fyldt så meget for kvinderne. I fravælgelsesprocessen blev én potentiel informant ekskluderet på baggrund af, hvor ofte volden opstod. Det er vigtigt for os at pointere, at kravet om frekvent vold, ikke skal forstås som et udtryk for, at en enkeltstående voldsepisode fra en partner ikke er partnervold. Det er blot for at sikre, at partnervoldsforholdet, har haft tilstrækkelig vægtning og kontinuerlighed til at påvirke individets kærlighedsnarrativ.

Tre af spørgsmålene er blevet udviklet af etiske årsager. Disse er blevet udviklet med henblik på at undgå at forvolde skade på vores deltagere (Etiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021). Disse tre spørgsmål lyder: 1) *Hvor længe har du været ude af det voldelige parforhold?* 2) *Føler du, at du har det bearbejdet, enten ved at snakke med en professionel eller med venner og familie om dine oplevelser?* 3) *Er du indforstået med, at vi tilbyder et interview, hvor du kan fortælle om din oplevelse, men at der ikke er tale om terapi?*

Det første spørgsmål stillede vi med henblik på at vurdere, om de traumatiske oplevelser var så nye, at der ikke havde været mulighed for bearbejdning af oplevelserne. Hér var det afgørende, at deltagerne havde været ude af parforholdet i over et år. Dog er dette tidskriterie ikke opsat med en antagelse om, at man ikke kan være traumatiseret over et år efter endt parforhold med en voldelig partner. Dette var blot for at sikre os, at den mulige interviewperson ikke havde stået i den akutte krise for nylig, og dermed måske havde været særligt sårbar over for vores spørgsmål.

Det andet spørgsmål, *Føler du, at du har det bearbejdet, enten ved at snakke med en professionel eller med venner og familie om dine oplevelser?*, blev udarbejdet med henblik på at sikre, at vi først og fremmest ikke var de første personer, kvinderne havde delt deres oplevelser med, men også for at sikre, at de selv havde en for-

---

nemmelse af at være et sted i livet, hvor deres traumer var blevet bearbejdet i samarbejde med andre. Dette var for at undgå, at ubearbejdede oplevelser og følelser skulle dukke op under interviewet. I vores rolle som interviewer ville vi ikke være i stand til at tage hånd om dette i samme grad, som man ville kunne i en terapi-situation. Det er vigtigt hér at pointere, at ordet ”bearbejdet” kan tolkes forskelligt, og at nogle interviewpersoner kunne være af den opfattelse, at vi mente, at de var ”ovre” deres traume. Hvis vi som screenings-interviewer fik en fornemmelse af, at det var dét, de forstod ud fra vores spørgsmål, forklarede vi, at vi med bearbejdet ikke mente, at man var ovre traumet, men at man havde fået vendt og drejet oplevelsen med andre, og på den måde følte, at det var bearbejdet, altså at man havde ”arbejdet” med oplevelserne. Var en mulig deltagers oplevelse, at de ikke havde fået traumet og oplevelserne bearbejdet, valgte vi ud fra det etiske princip om *ansvar* ikke at udføre et interview med dem. I dette ligger nemlig, at vi som psykologer skal forsøge at undgå at skade klienten, hvilket en retraumatisering muligvis ville medføre (Ethiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021).

Det sidste spørgsmål, *Er du indforstået med, at vi tilbyder et interview, hvor du kan fortælle om din oplevelse, men at der ikke er tale om terapi?*, stillede vi både ud fra det etiske princip om ansvar, men også ud fra det etiske princip om *kompetence* (Ethiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021). Idet vi i interviewsituationen har nogle forskellige rammer og målsætninger end i en terapi-situation, var det vigtigt for os at understrege, at der ved deltagelse i vores undersøgelse ikke var tale om terapi.

Som sagt udviklede vi de tre nævnte screeningsspørgsmål ud fra det etiske princip om *ansvar*, som blandt andet fremsætter, at man som psykolog skal undgå skade. Dog kan man aldrig på forhånd fuldstændig sikre sig, at de inddragede interviewpersoner ikke oplever, at ubearbejdet materiale dukker op under interviewet, eller at de ikke oplever psykologisk skade ved besvarelsen af de stillede spørgsmål i interviewsituationen. Derfor var det ligeledes vigtigt, at vi under interviewsituationen var opmærksomme på dette for at sikre interviewpersonernes velbefindende. Vi har dog så vidt muligt i screeningsprocessen søgt udelukkende at inddrage interviewpersoner, vi ikke som udgangspunkt vurderer ville tage psykologiske skade af deltagelse i vores undersøgelse.

De fire kvinder, som er inkluderet i vores undersøgelse, opfylder dermed alle kriterierne ud fra deres besvarelser af screeningsspørgsmålene. Dermed vurderes de fire kvinder til at kunne indgå i undersøgelse ud fra etiske og metodiske principper.

4.1.3. Semistruktureret interview og etiske refleksioner

I dette projekt har vi valgt at indhente empiri igennem interviews. Dette har vi valgt, idet vi interesserer os for, hvordan kvinderne selv forstår deres oplevelser med at være i et voldeligt parforhold, og hvordan de opfatter kærlighed. Vi er derudover interesseret i, hvordan de har udviklet denne forståelse, og hvordan forståelsen eventuelt har udviklet sig. Derudover ligger vores interesse i kvindernes konstruktion af kærlighed, og dette kan der ligeledes kan udledes ud fra beskrivelser i interviews. Med *konstruktion* og *forståelse* mener vi ligeledes *narrativ*, idet narrativer skaber og skabes af disse konstruktioner og forståelser (Bruner, 2004). Igennem interviews kan vi udforske kvindernes narrativer, og hvordan disse eventuelt har ændret sig.

Interviewet er semistruktureret, hvilket vil sige, at der er udarbejdet en interviewguide, som interviewereren følger, men med mulighed for at vige fra guiden, hvis der skulle opstå emner eller perspektiver, som interviewereren i momentet vil følge. Kvinderne havde ligeledes mulighed for at uddybe eller tilføje, hvad de fandt væsentligt at fortælle. Når man udfører et semistruktureret interview, er det vigtigt at have klarlagt undersøgelsens *hvad* og derefter *hvordan*, dvs. få klarlagt *hvad* man ønsker at undersøge, og derefter *hvordan* man bedst undersøge dette, altså med hvilke spørgsmål (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Vores *hvad* er styret af vores undren manifesteret i vores problemformulering og underspørgsmål, mens vores *hvordan* blandt andet inspireres af vores kendskab til teori og forskning på området, jf. Kapitel 2. *Litteraturreviewet* og kapitel 5. *Teori*. Interviewguidens opbygning forløber sig i et før, under og efter et voldeligt parforhold. I disse faser er der både fokus på, hvilken proces den enkelte kvinde har været igennem på det tidspunkt, enten før, under eller efter, samt hvilke kærlighedsnarrativer, der gør sig gældende på det tidspunkt. I *tabel 2* fremgår et udsnit af interviewguiden, hvor inddelingen i tid fremgår.

Før	Kærlighedsnarrativer	Før du møder X, hvordan så du på kærlighed? - <i>Hvad var dit billede af kærlighed?</i>
		Hvor fik du dit billede af kærlighed fra?
		Hvad var dine drømme i forhold til kærlighed? - <i>Hvordan forestillede du dig, at dit liv skulle se ud mht. Kærlighed?</i> - <i>Hvad karakteriserede et godt parforhold?</i>
	Forholdsnarrativ	Prøv at beskriv dit liv og hvordan du levede før du møder X
		Fortæl om tiden op til, at du møder X - <i>Ledte du efter en kæreste?</i>
		I hvilken forbindelse møder du ham?
		Hvor længe går der, fra du møder ham, til I bliver kærester?
		Hvad var det ved ham, du var tiltrukket af? - <i>Hvordan så du ham?</i> - <i>Hvad karakteriserede ham?</i>

Tabel 2. Uddrag af Interviewguide.

Interviewguiden kan ses i sin fulde længde i bilag 2. Udover at være opdelt i et før, under og efter, er interviewguiden ligeledes opdelt i henholdsvis *kærlighedsnarrativer* og *forholdsnarrativer*. Hvor spørgsmålene angående kærlighedsnarrativer spørger ind til kvindernes romantiske forestillinger og billede af kærlighed, søger spørgsmålene om forholdsnarrativer beskrivelser af det voldelige parforhold.

I udarbejdelsen af interviewguiden søgte vi at opretholde fagetiske principper for psykologer, herunder respekt for kvindernes rettigheder og værdighed, samt det ansvar vi har som forskere for kvaliteten og konsekvenserne af vores undersøgelse (Ethiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021). I forbindelse med udarbejdelse af interviewguiden søgte vi både at give plads til, at kvinderne kunne fortælle sine historier, men samtidigt at holde fokus på at belyse kvindernes kærlighedsnarrativer. Her var det vigtigt, at der både var plads og tid, til at kvinderne kunne lave "afstikkere", og samtidigt sikre, at vi som interviewere og forskere kunne dykke ned i bestemte retninger, som interviewpersonerne tog. Herved søgte vi at give informanterne en god oplevelse, hvor de følte sig hørt, forstået og værdsat for deres bidrag.

Med henblik på udførelsen af interviewet sikrede vi os, at alle informanter underskrev en samtykkeerklæring, der i sin fulde længde kan læses i bilag 3. Samtykkeerklæringen har til hensigt at sikre klientens rettigheder og selvbestemmelse. Samtykkeerklæringen indeholder information omkring informanternes rettigheder og anonymisering. Informanternes underskrivelse af samtykkeerklæringen samt indledende informationer i starten af interviewet, præsenterede informanterne for vigtige informationer, blandt andet hvordan de til enhver tid kan trække sine udtalelser og interview tilbage samt at personlige oplysninger bliver anonymiseret.

Selve interviewene blev udført enten hjemme ved informanterne selv eller i lokaler stillet til rådighed ved universitetet. Valget blev truffet af informanterne på baggrund af hvad de var mest komfortable med. Interviewene varede ca. 1,5 time hver, og disse blev optaget via diktafon.

4.1.4. Transskribering og etiske refleksioner

Efter interviewene transskriberede vi lydoptagelserne. I transskriberingsarbejdet blev alle personlige- og identificerbare-oplysninger anonymiseret eller slettet fra transskriberinger. Transskriptionen af det enkelte interview forløb sig over to omgange, hvor det først blev transskriberet og herefter gennemlæst og samtidigt hørt for at sikre at alle formuleringer, sætninger, ord og pauser kom med i den endelige transskription. Heri så vi det væsentligt at bruge tid ved flere gennemlæsninger på at fange kvindernes historier, blandt andet ved hjælp af pauser og midt-sætningsskifte, hvor-

---

for brugen af tegn såsom [-] (Pause) og / (Afbryder sig selv og starter ny sætning) bliver benyttet i vores transskriptioner, så både ordlyden og ordet kan medtages i analysearbejdet. Efter transskriberingsarbejdet blev alle interviews slettet fra diktafonen og computeren, således det kun er transskriptionerne med anonymiseret indhold, der er tilbage.

Ved hjælp af anonymisering, at sikre at ordlyd og sætninger er direkte transskriberet samt sletning af lydfiler, sikrer vi at opretholde etiske principper om ansvar og etisk bevidsthed i udførelsen af data, der indgår i vores forskningsprojekt (Etiske principper for nordiske psykologer, regelsæt 2018-2021). Vi har valgt ikke at inddrage transskriberingerne som bilag i dette projekt. Dette er på baggrund af etiske og sikkerhedsmæssige principper. Den vigtigste overvejelse var, at flere af de beskrevne hændelser, var af så detaljeret karakter, at en voldelig ekspartner ville kunne genkende beskrivelsen og dermed identificere den interviewede kvinde.

4.1.5. Analysemetode og etiske refleksioner

I overensstemmelse med vores videnskabsteoretiske afsæt, og den kompleksitet empirien indeholder, har vi valgt at basere vores analyse på Dorte Marie Søndergaards (2005) beskrivelse af *At forske i komplekse tilblivelser*. Ved at trække på blandt andet Foucaults poststrukturalistiske teori, Butlers forståelse af blandt andet køn som socialt konstrueret og Bruners fokus på narrativer som meningsskabende, har Søndergaard (2005) forsøgt at udvikle og beskrive en analysemetode, der kan rumme kulturalanalytiske, narrative og poststrukturalistiske tilgange til empirisk forskning. I centrum af analysen er undersøgelsen af såkaldte tilblivelsesprocesser, som involverer den konstituerende og konstituerede karakter beskrevet i vores afsnit om det videnskabsteoretiske afsæt. Vi undersøger tilblivelsesprocesserne igennem narrativerne udviklet af de interviewede kvinder i dette projekt.

Ifølge Søndergaard (2005) er første skridt i analyseprocessen en gennemlæsning af det empiriske materiale med et orienterende og tematisk kategoriserende formål. I vores analyse har vi indledningsvist siddet to uafhængige parter og gennemlæst og identificeret temaer i de fire transskriberede interviews. Disse temaer har vi derefter sammenlignet og sammenfattet.

Det næste skridt kalder Søndergaard (2005) *at arbejde med analytiske spørgsmål og perspektiver*. Her går man systematisk til værks med at udvælge sig analytiske

---

perspektiver og spørgsmål på baggrund af den udførte orientering og tematiske kategorisering, og ligeledes konkretisere dem, så man lettere kan identificere relevant empiri i materialet, der kan besvare disse analytiske spørgsmål. De udarbejdede analytiske spørgsmål vil blive præsenteret i kapitel 6. *Analyse*.

Særligt centralt er at udlæse normativer i materialet, der relaterer sig til de opstillede analytiske spørgsmål og perspektiver (Søndergaard, 2005). Med normativer menes forståelser af, hvordan noget bør være, gøres eller opføre sig, altså aspekter, der relaterer sig til normer. Normativerne kan ifølge Søndergaard mødes på flere måder. De kan udtales direkte i materialet, eller de kan komme til udtryk gennem vurdering af handlinger, udtryk og lignende. I vores analyse har vi dermed for øje, hvilke normativer, der kan identificeres, både i det direkte sagte i narrativerne, men også i det lettere skjulte.

Søndergaards analytiske metode er ikke en fikseret trin for trin-manual, der dikterer en bestemt håndtering af det empiriske materiale. I stedet giver denne analysemetode forskeren stor bevægelighed til at undersøge de aspekter og processer, der træder frem i mødet og interaktionen med empirien. En opmærksomhed på det videnskabs-teoretiske afsæt er væsentlig, når man udfører denne form for analyse, idet det er disse ”briller”, i samspil med empirien, der guider analysen. Det er en opmærksomhed på verdens strukturer, på mennesket som konstitueret og konstituerbar, på sprogets og narrativets konstituerende natur og på videnskabens videnskonstruerende funktion. Dog giver Søndergaard en rettesnor i analysen. Først ved at inkorporere en orienterende og tematiske kategoriserende fase i analysen. Dernæst ved beskrivelsen af formuleringen af analytiske spørgsmål og kategorier, som må være op til forskeren at fremsætte og finde svarene på i empirien. For bedst at imødekomme vores videnskabsteoretiske afsæt og kompleksiteten af empirien i de udførte interviews er vores analyse baseret på denne analysemetode.

Sammenfatningsvist udførte vi analysen ved først at skrive temaer i margenen på transskriptionerne og derefter sammenfattede vi temaer før, under og efter det voldelige parforhold. Dernæst formulerede vi disse temaer til analytiske spørgsmål, som i Kapitel 6. *Analyse* vil blive præsenteret. Disse analytiske spørgsmål er dermed dannet på baggrund af tematiseringerne på tværs af kvindernes beskrivelser af kærlighed og oplevelser med at være i et voldeligt parforhold. I det næste afsnit vil vi præsentere relevant teori til belysning af kvindernes oplevelser og fortællinger. Den sidst præ-

---

senterede teori, *narrativ teori*, vil blive anvendt til at besvare de analytiske spørgsmål.

5. Teori

I dette kapitel vil partnervoldsteorier blive præsenteret og beskrevet. Først vil teorier, der udspringer fra forskning i partnervold specifikt, blive redegjort for. Dette kapitel vil indeholde teorier om processer, der er blevet identificeret i voldelige parforhold. Dernæst vil psykologisk teori, der ikke udspringer fra partnervoldsforskning, men som til gengæld kan belyse processer og mekanismer, der opstår i partnervoldsrelationer, blive præsenteret. Dette indebærer almenpsykologiske teorier, som både er funderet på sociale interaktioner og kognitive funktioner.

5.1. *Partnervoldsprocesser*

Som beskrevet tidligere i projektet, jf. kapitel 2. *litteraturreviewet*, findes der en række mulige forklaringer på, hvorfor kvinder bliver i voldelige parforhold. Dette afsnit vil præsentere teorier udarbejdet specifikt på baggrund af forskning i partnervoldsfænomenet. Dette sker først ved inddragelse og beskrivelse af normaliseringsprocessen (Lundgren, 2004). Herefter vil *traumatic bonding* blive beskrevet for at belyse kvindens tilknytning til den voldelige partner (Dutton & Painter, 1981). Slutteligt vil begrebet *gaslighting* blive defineret og sat i relation til både psykologiske påvirkninger, men også sociologiske sexistiske normer i samfundet (Sweet, 2019).

5.1.1. Normaliseringsproces

Den svenske sociolog Eva Lundgren (2004) har udviklet teorien om *normaliseringsprocessen*, som beskriver den proces, der opstår i et voldeligt parforhold, der ofte kan fastholde kvinderne i det voldelige parforhold. Lundgren (2004) mener, at der ved vold i et parforhold opstår en proces, hvor volden i sidste ende normaliseres. Dette er en gradvis proces, både for voldsudøveren og den, der bliver udsat for volden. Ifølge normaliseringsprocesteorien gør voldsudøveren brug af bestemte kontrolstrategier, mens den voldsudsatte tilsvarende, udvikler tilpasningsstrategier.

Ifølge Lundgren er volden i sig selv en kontrolstrategi, hvor voldsudøveren anvender volden til at opnå noget (Lundgren, 2004). Dermed er volden ikke blot en blind og ukontrolleret vrede, men tværtimod en kontrolleret handling, der giver den voldelige mand mulighed for at kontrollere sin kvindelige partner. En anden kontrolstrategi er isolering, som i kombination med volden giver manden mere langsigtet udbytte. Isolering indebærer en kontrol over den voldsudsattes kontakt til andre, hvor denne enten kan begrænses eller forhindres helt af den voldsudøvende. Dette kan både være meget eksplicit ved decideret indespærring, men det kan også være diskret igennem manipulation, hvor voldsudøveren skaber en distance og afstandsstagen i den voldsudsattes relationer. Dette kan ifølge Lundgren blandt andet komme af, at kvinden selv får en interesse i at isolere sig mentalt for omgangskredsen ved at skjule volden, idet det sidste, der er tilbage af hendes selvrespekt, er det faktum, at ingen andre ved, hvad hun udsættes for (Lundgren, 2004). På den måde isoleres den voldsudsatte fra sin omgangskreds og omverden.

En tredje kontrolstrategi involverer et kontinuerlig skift mellem ømhed og vold. Voldsudøveren bibeholder kvindens håb om, at han vil forandre sig, ved på skift at være krænkende og omsorgsfuld. Ved nogle gange at være voldsudøvende, krænkende og misbrugende, og andre gange være forstående, undskyldende og trøstende, bibeholdes den voldsudsattes håb om forandring og opnåelsen af et godt og sundt parforhold (Lundgren, 2004). Ifølge Lundgren (2004) anvendes vold af nogle mænd i forbindelse med deres udarbejdelse af, hvad hun kalder ”kønsprojekt” (*gender project*). Med dette menes, at mændene har et billede af, at kvindernes femininitet *er* på én måde, men *bør* være på en anden måde. Voldsudøveren kræver dermed, at den voldsudsatte lever op til en norm, som han selv sætter, som ofte indebærer en form for underdanighed. Mændene kan dermed anvende volden til at tvinge kvinden til at leve op til den form for femininitet, som han fremsætter. Ved at få kvinden til at leve op til de normer, som manden sætter for femininitet, føler han sig som en mand. Dermed er volden en måde at producere og reproducere de normer, som voldsudøveren opstiller for femininitet og maskulinitet (Lundgren, 2004).

Som nævnt udvikler den voldsudsatte ligeledes strategier i det voldelige parforhold, og dette ses af Lundgren (2004) som en konsekvens af mandens kontrolstrategier og voldsudøvelse. Ifølge Lundgren er en tilpasning, som kvinden laver som konsekvens af mandens kontrolstrategier, at hun forskyder eller fortrænger sine egne

---

grænser. Dette er en skjult og gradvis proces, der indebærer en adoptering af mandens normer for femininitet, altså hvad femininitet *bør* være.

Udover at isolering er en kontrolstrategi fra voldsudøverens side, begynder den voldsudsatte ligeledes ofte at isolere sig fra sin omgangskreds og omverden. Ved denne isolering bliver mandens billede af hende, og mandens kønsnormer, hendes eneste referenceramme (Lundgren, 2004).

Ved mandens skifte mellem ømhed og vold skabes en dobbelthed, der får kvinden til at sætte spørgsmålstegn ved sin egen virkelighedsopfattelse (Lundgren, 2004). I kraft af isoleringen og skiftet mellem ømhed og vold, skabes der afhængighed og hengivenhed i kvinden, fordi den voldelige partner simultant bliver en vigtig kilde til ømhed.

Den voldelige partners kontrolstrategier afføder altså tilpasningsstrategier hos kvinderne. Som konsekvens af disse tilpasningsstrategier integreres mandens normer i kvindernes egen opfattelse af verden og dem selv. Derigennem udvikles en normalisering af volden, idet den voldsudsatte mister fornemmelsen af, hvad der er normalt og unormalt. Derfor begynder volden at blive betragtet som en normal og naturlig del af parforholdet.

5.1.2. *Traumatic bonding*

Traumatic bonding opstod som begreb i 1980'erne. Begrebet blev udviklet af psykologerne Don Dutton og Susan Lee Painter (1981), til at beskrive og forstå bevæggrunde og psykologiske mekanismer, der gør, at kvinder bliver i voldelige parforhold.

Begrebet, *traumatic bonding*, søger at sammenfatte social-psykologiske perspektiver for at forstå, hvorfor kvinder bliver i voldelige parforhold og oplever stærke emotionelle tilknytninger til deres voldelige partner (Dutton & Painter, 1993). Tidligere har man set stærke emotionelle bånd fra bortførte til deres kidnappere, misbrugte børn har stærke emotionelle bånd til deres misbrugende forældre og kultmedlemmer til deres ondsindede kultleder. I et voldeligt parforhold bliver de emotionelle tilknytninger formet og udviklet mellem to personer, hvor én overgriber, slår, truer, misbruger og intimidere den anden. Når volden sker første gang, ses det ofte af kvinden som en anomali, der ikke stemmer overens med partnerens karaktertræk. Mandens

---

post-vold undskyldninger og løfter om, at det ikke sker igen, påbegynder udviklingen af de affektive bånd, der knyttes ved *traumatic bonding*, og som gør, at kvinden bliver i det voldelige parforhold (Dutton & Lee Painter, 1981). Når mere voldsomme og hyppigt forekommende hændelser af vold sker, bliver kvindernes kognition ændret fra en overbevisning af, at volden aldrig sker igen, til at volden kan forhindres, ved at kvinden arbejder med at kontrollere egen adfærd, eller at volden sker, fordi hun har gjort noget for at fortjene volden (Dutton & Painter, 1981).

De stærke emotionelle tilknytninger som kvinder knytter til deres voldsudøvende partner ses, ifølge Dutton & Painter, som dét, der skubber kvinden ud af parforholdet, eller trækker kvinderne ind i det voldelige parforhold igen. Tilknytningen, der er formet i voldelige parforhold, manifesteres i positive følelser og attituder fra den undertrykte part til den onde og voldelige part (Dutton & Painter, 1981). Dutton og Painter (1993) identificerer to faktorer af social struktur i voldelige parforhold, som gør sig gældende for forekomsten af *traumatic bonding* hos kvindelige partnervoldsofre: 1) magt-ubalance, hvor den misbrugte person ser sig selv som undertrykt eller domineret af den anden og 2) den intermitterende natur af misbruget og volden.

Den første faktor, *magt-ubalance*, indebærer ifølge Dutton og Painter (1993), at den ene person i parforholdet har meget mere magt end den anden. Denne ubalance medfører, at personer med lidt magt, føler sig mere negativt stemt i sin selv vurdering og føler, at de er magtesløse og ikke er i stand til at klare sig selv, hvorfor personen med lidt magt kan opleve et større behov for personen med meget magt (Dutton & Painter, 1993). Denne magt-ubalances cyklus af afhængighed og mindsket selvværd gentager sig selv og er bidragende til at opbygge et stærkt affektivt bånd til personen med meget magt (Dutton & Lee Painter, 1993). Denne magt-ubalance i parforholdet medfører ydermere, at den magtfulde person udvikler en overgeneraliseret fornemmelse af sin egen magt (Dutton & Painter, 1993). Ifølge Dutton og Painter (1993) skabes der symbiotiske roller i parforholdet, der er med til at vedligeholde magt-ubalancen. Hvis disse roller forstyrres, vil den maskerede afhængighed, som den magtfulde person i parforholdet har til den magtesløse person, blive gjort synlig, og denne pludselige forandring i magtdynamikken kan skabe desperate forsøg på opretholde kontrollen over den magtesløse (Dutton & Painter, 1993). Eksempler på sådanne forsøg kan være stalking, intimidering og trusler, hvor den voldelige part herigennem forsøger at genvinde magten og kontrollen i parforholdet.

Den anden faktor af *traumatic bonding* er, at volden og overgrebene sker periodisk og med mellemrum. Mellem voldshændelserne er der perioder med mere normal og acceptabel social adfærd, og offerets udsættes for omskiftelige perioder, enten med vold fra voldsudøveren eller positiv og omsorgsfuld adfærd, der medfører lettelse hos offeret.

Denne funktion kan forstås ud fra læringsteori, som kan ses som delvis eller periodisk forstærkning, der er meget effektiv til at producere vedholdende mønstre af adfærd, der er svære at ophæve. Denne periodiske funktion viser sig ydermere, ifølge Dutton og Painter (1993), at have dén effekt, at producere stærke emotionelle bånd i både mennesker og dyr.

Kvinden bliver derved fastholdt i parforholdet, gennem *traumatic bonding's* to funktioner, hvor den voldelige partner søger at udnytte magtbalancen, så den magtesløse forbliver magtesløs og afhængige af de gode episoder, der hænder periodisk.

I 1993 udførte Dutton og Painter et studie med 75 kvinder, der nyligt havde forladt et psykisk og/eller fysisk voldeligt parforhold. Deres undersøgelsesfokus var på kvindernes tilknytning til partneren, selvværd og oplevede traumesymptomer. Resultaterne af korrelationsanalyserne viste, at særligt periodisk vold og ændringer i magtbalancen grundet vold var stærke prædiktorer af post-separationstilknytning (Dutton & Painter, 1993; Dutton, 2001). Med post-separationstilknytning menes, at kvinderne stadig havde en enten emotionel eller fysisk tilknytning til den voldelige ekspartner efter bruddet. Studiet konkluderer, at kvinderne går tilbage til voldelige mænd, ikke grundet økonomiske eller sociale faktorer, men derimod grundet kvindernes tilknytningssystem (Dutton & Painter, 1993; Dutton, 2001). Kvinder i voldelige parforhold kan derved blive og vende tilbage til voldelige parforhold på baggrund af opståelsen af *traumatic bonding*.

5.1.3. *Gaslighting*

Gaslighting er et vigtigt begreb inden for partnervoldslitteraturen. Begrebet kommer af filmen "Gaslight" fra 1944, hvor den ledende mandlige rolle forsøger at få den ledende kvindelige rolle indlagt på et hospital for at få adgang til hendes smykker (Abramson, 2014; Sweet, 2019). Dette forsøger han ved at bestræbe sig på at få hende selv og hendes omgangskreds til at tro, at hun forestiller sig ting, der ikke er der

---

eller ikke er sket, ved eksempelvis at dæmpe og hæve belysningen med gaslamper i hjemmet (*gaslights*), og give udtryk for, at det ikke sker, men er noget hun forestiller sig (Abramson, 2014; Sweet, 2019). På denne måde får den mandlige hovedrolle den kvindelige hovedrolle til at sætte spørgsmålstejn ved sin egen virkelighed. Begrebet *gaslighting* dækker over den psykologiske vold, der indebærer at manipulere offeret til at virke eller føle sig skør eller sætte spørgsmål ved sin egen virkelighed (Sweet, 2019). Kate Abramson (2014) påpeger, at *gaslighting* ikke altid er et sexistisk funderet fænomen, men at det ofte er. Foruden at det oftest er mænd, der gaslighter kvinder frem for omvendt, så mener Abramson ligeledes at *gaslighting* beror på internaliserede sexistiske normer, og at udøvelsen af *gaslightning* ligeledes reproducerer og forstærker disse sexistiske normer (Abramson, 2014). Disse sexistiske normer kan eksempelvis være antagelser om, at kvinder er følelseladede, irrationelle og ikke kan kontrollere deres egne følelser (Sweet, 2019). Paige L. Sweet argumenterer i sin artikel "The Sociology of Gaslighting" fra 2019 at *gaslighting* ikke blot er et psykologisk fænomen, men ligeledes sociologisk, idet det er rodfæstet i ulighed, blandt andet mellem kønnene, og eksekveres i intime relationer med stærke magtforhold. Dermed kommer *gaslighting*, ifølge Sweet (2019), af kønsbaseret magtuligevægt i intime forhold, men også kønsbaseret magtuligevægt i den større sociale kontekst.

5.2. Psykologisk teori der kan belyse partnervold

I denne del af dette teori afsnit vil først det kognitive begreb, kognitiv dissonans, blive præsenteret og belyst som mulig bidragende forklaring på, at kvinder bliver i og vender tilbage til voldelige parforhold. Herefter bliver konstruktionistiske teorier inddraget med henblik på at belyse, hvordan kvindernes sociale verden og samfundet kan være med til at påvirke kvindernes narrativ, herunder både kærligheds- og forholds-narrativet. Først bliver køn som en social konstruktion belyst med henblik på at forstå, hvordan kønsroller påvirker kvindernes narrativer. Dernæst bliver disse kønsnormer og kærlighedsdiskurser sat i relation til hinanden. Det bliver ydermere belyst hvordan kærlighedsdiskurserne er påvirket af de kønsnormer, der hersker i samfundet. Slutteligt vil den narrative teori, af Jerome Bruner (2004), blive beskrevet med henblik på at belyse kvindernes kærlighedsnarrativ.

5.2.1. Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonans er en kognitiv funktion, som kan belyse, hvorfor og hvordan kvinder bliver og går tilbage til deres voldelige partner. Kognitiv dissonanst teori blev først fremsat og beskrevet af Leon Festinger i 1950'erne. Festinger (1989) definerede kognitiv dissonans som uoverensstemmelse mellem overbevisninger, tanker eller handlinger, som et individ kan have. Individet vil søge at reducere eller fjerne den kognitive dissonans, da individet ønsker overensstemmelse med sig selv (Festinger, 1989). Hvis der opstår uoverensstemmelse mellem to forskellige overbevisninger, vil individet opleve kognitiv dissonans, hvilket er en ubehagelig følelse, som individet vil søge at reducere, for i stedet at opnå kognitiv ligevægt (*equilibrium*). Måden hvorpå individer ændrer dissonans er ved at ændre enten sin adfærd eller sin kognition, så der ikke længere er to modsatrettede overbevisninger (Festinger, 1989). Herved kan man opnå konsonans, eller kognitiv ligevægt, ved at ændre et af de elementer, der dissonerer. Ydermere vil individet være tilbøjeligt til at undgå situationer og informationer som med sandsynligvis kunne øge dissonansen (Leon Festinger, 1989). Der er flere grunde til, at der opstår kognitiv dissonans. Disse er for eksempel: 1) at ens overbevisning bygger på en stor tiltro til handlingens relevans og berettigelse og 2) at individet har forpligtiget sig til sin overbevisning via handlinger (Leon Festinger, 1989). Individets mulighed for at opretholde overensstemmelse mellem sine overbevisninger påvirkes, styres og motiveres af egen adfærd og egne ytringer. Egen adfærd og egne ytringer er evalueret op mod personlige værdier, sociale normer eller en kombination af disse (Nicholson & Lutz, 2017).

Kognitiv dissonanst teori bliver også anvendt i partnervoldsforskningen (Dare, Guadagno, & Muscanell, 2013; Nicholson & Lutz, 2017). Leon Festingers klassiske kognitive dissonanst teori videreføres til partnervoldsforskningen blandt andet af Shannon B. Nicholson & David J. Lutz (2017) ved at sætte fokus på vigtigheden af kognitiv dissonans i voldelige parforhold. Kognitiv dissonans forekommer i voldelige parforhold grundet diskrepanser mellem ofrenes tanker og handlinger, der tvinger dem til at reevaluere og ændre negative tanker, eller kognition, mod deres parforhold og deres voldsmand, for at kunne opnå et mere balanceret syn og dermed opretholde forpligtigelsen til parforholdet (Nicholson & Lutz, 2017). Kognitiv dissonans menes at operere gennem mekanismer, såsom selvtillid og forpligtigelse, som kan påvirke kvinder-

---

ne til at agere og fortolke informationer i farlige situationer på en måde, hvorpå de kan bibeholde deres parforhold trods negativ adfærd og vold.

Brandon A. Dare, Rosanna Guadagno og Nicole Muscanell påpeger i deres artikel fra 2013, at forpligtelse og overensstemmelse (*consistency*) er to vigtige elementer i voldelige parforhold, der er med til at forklare den kognitive dissonans, som de mener, at kvindelige partnervoldsofre oplever. Ifølge Dare og kolleger (2013) opstår den kognitive dissonans, fordi kvinderne har negative holdninger rettet mod den vold og skadelige adfærd, de bliver udsat for, men befinder sig i et parforhold, som de har forpligtet sig til, og som de derfor føler, at de ikke kan bryde ud af. Disse negative holdninger stemmer ikke overens med kvindernes bibeholdelse af parforholdet, og derfor kan kvinderne være tilbøjelige til at balancere den kognitive dissonans ved at ændre sine holdninger mod parforholdet til at blive mere positive. Disse kognitive justeringer starter ofte i starten af parforholdet, før volden og adfærden er eskaleret. Når volden og den farlige adfærd eskalerer, vil kvinderne fortsat fastholde de positive holdninger og syn på parforholdet, idet det er menneskets natur at søge at bibeholde overensstemmelse med dets tanker og adfærd (Dare et al., 2013).

Nicholson og Lutz (2017) belyser i deres brug af kognitiv dissonans, hvordan sociale normer og socialitet påvirker, at kvinderne bliver og vender tilbage til voldelige parforhold. Vigtigheden af sociale normer bliver fremhævet af Nicholson og Lutz (2017), på baggrund af teorien *New look theory of cognitive dissonance*. Mens andre kognitive dissonansteorier fremhæver selvtillid som en stor mediator for dissonansophidselse (*dissonance arousal*), ser *The new look theory of cognitive dissonance* selvtillid som irrelevant i dissonansophidselsesprocessen, og i stedet ser teorien dissonans som opstået grundet troen på, at ens egen adfærd afviger fra de sociale normer. Kvinder bliver, ifølge denne teori, i et voldeligt parforhold for at undgå opfattede potentielle negative konsekvenser og for at vedligeholde et konsekvent syn på sig selv (Nicholson & Lutz, 2017). Denne specifikke teori er endnu ikke afprøvet og er endnu kun teoretisk funderet. Nogle undersøgelser har dog indikeret, at der er større sandsynlighed for, at kvinder, der overholder traditionelle kønsroller, vil forpligtige sig og forblive i et voldeligt parforhold (Dare et al., 2013; Strube & Barbour, 1983).

5.2.2. Køn som social konstruktion

Som modpol til forståelsen af køn som statisk og biologisk, kan køn anskues som dynamisk og socialt konstrueret (Spaten, 2014). Ifølge Kenneth J. Gergen (jf. Spaten, 2014) er kønsroller socialt konstrueret, og kønsroller vidner om hvilke diskurser, der hersker om køn i samfundet. Kønsroller er derved kulturelt betinget og former et narrativ informeret af det samfund, vi lever i, med den kultur samfundet har, og de historiske udviklinger, det gennemgår (Gergen & Gergen, 1988). Diskursen og narrativet er foranderligt, ligeledes er kønsrollerne. Kønsnormerne for kønnene skabes dermed af samfundet, som vi lever i, igennem social interaktion (Spaten, 2014).

Dermed kan man på baggrund af denne konstruktivistiske tilgang sige, at køn er ikke noget vi *er*, køn er noget vi *gør*. Dette formuleres også af Candace West og Don H. Zimmerman i deres artikel fra 1987 ”Doing Gender”. Ifølge West og Zimmerman tillægges kønnene bestemte adfærdsmæssige og psykologiske tilbøjeligheder, og ved at udføre de handlinger og væremåder, der stemmer overens med de normer, der tilskrives ens køn, reproduceres kønsnormerne (West & Zimmerman, 1987). På den måde ”gør man køn”, som titlen henviser til. West og Zimmerman henviser til Erving Goffman, idet Goffmans teori om *performance* illustrerer denne ”gøren”. *Performance* dækker over, at vi som mennesker laver en form for optræden i vores interaktion med hinanden og opfører os i overensstemmelse med sociale normer i denne optræden (Davies, 2019; Goffman 1959). Vores optræden er dermed socialiseret af samfundets forståelser og forventninger (Goffman, 1959). Kønsroller er ifølge Goffman en socialt udviklet dramatisering af kulturens idealisering af feminin og maskulin natur, og individets *performance* skal stemme overens med disse idealer (Goffman, 1976; West & Zimmerman, 1987). Ifølge West og Zimmerman er populærkultur med til at informere disse idealer og hvilken opførsel og adfærd, der tilskrives femininitet og maskulinitet (Zimmerman, 1987). Lever man ikke op til disse idealer igennem sin *performance*, medfører det skam, og det har muligvis sociale konsekvenser (Goffman, 2004).

Køn kan altså ses som socialt konstrueret og som en dynamisk størrelse, der formes af de dominerende diskurser, som vi har i samfundet. I denne opfattelse er køn noget man ”gør”, frem for noget man ”er”, og i interaktion og dermed *performance* over for andre, reproduceres disse dominerende diskurser og dermed kønsrollerne. I næste

---

afsnit vil herskende kønsrollers, kønsnormers og kærlighedsdiskursers tilblivelse og reproduktion blive belyst yderligere.

5.2.3. Kønsnormer og kærlighedsdiskurser

Dana Jack og Alisha Ali (2010) har studeret den høje prævalens af depression hos kvinder og tilskriver denne prævalens de kønsnormer, der hersker i samfundet. Ifølge Jack er en stor bidragende faktor til depression hos kvinder, at kvinder gør sig selv tavse i deres romantiske parforhold med mænd. Denne ”bringen sig selv til tavshed” (*self-silencing*) foreskrives af normer og værdier i samfundet og kulturen, der foreskriver, at kvinder skal være uselviske, kærlige og behagende (Jack & Ali, 2010). Med andre ord mener Jack & Ali, at der hersker kønsnormer i samfundet, der dikterer, at kvinder skal opføre sig på en bestemt måde, og at denne opførsel indebærer underdanighed.

Disse normer kan siges at forme og være formet af dominerende diskurser om køn og romantisk kærlighed. Ifølge Nan Seuffert (1999) former populærkultur dominerende diskurser om romantisk kærlighed, mens populærkulturen også formes af de dominerende diskurser. Seuffert (1999) bruger skuespillet *Romeo og Julie* som et eksempel på populærkultur, der formes af og former romantiske diskurser. *Romeo og Julie* er et tydeligt eksempel på, hvordan diskurser om romantisk kærlighed er kønsrolleopdelt, hvor selve kvindens eksistens bindes op på kærligheden til manden og indebærer fuld selvopofrelse (Seuffert, 1999). Dermed ligger der kønsnormer i populærkulturen, der fordrer, at kvinder i deres kærlighedsrelation til en mand skal vise fuld hengivenhed og selvopofrelse. Med andre ord sættes der lighedstegn mellem feminitet og selvopofrelse.

Henry A. Giroux (1996) sætter særligt fokus på selskabet *Disney* og filmselskabets produktion af populærkultur, og hvordan eksponering i barndom og ungdom for blandt andet Disney-film har en socialiserende effekt. Blandt andet mener Giroux (1996) at Disneys konstruktion af kønsidentitet igennem deres film influerer kønsnormer i samfundet. De kvindelige karakterer i Disney-filmene har meget snævre kønsroller og er alle i sidste ende underlagt en mand, og de kvindelige karakterers magt og drivkraft ligger i opnåelsen af en mand. Ofte viser filmene i starten en livlig og dristig ung kvinde, som i sidste ende får rollen som underdanig kvinde. Dermed

---

mener Giroux (1996) at de unge piger, der ser disse film, socialiseres til at gøre jagen og opnåelsen af en mand til genstand for deres drifter og ønsker (Giroux, 1996).

Sammenfatningsvist menes kønsnormer og kærlighedsdiskurser i samfundet at være afgørende for kvinders drifter, adfærd og livsførelse. Disse normer og diskurser formes og reproduceres blandt andet af den populærkultur, som individer udsættes for, men populærkulturen formes og reproduceres ligeledes af dominerende normer og diskurser, der hersker i samfundet. Der ses kønsnormer i samfundet om, at kvinder skal være underdanige, og at kvinders værd bestemmes ud fra opnåelsen af en mands kærlighed. De herskende køns- og kærlighedsnormer kan ifølge Jack og Alis (2010) forskning om depression og *self-silencing* også argumenteres at have negative konsekvenser for kvinders trivsel, i den verden vi lever i.

5.2.4. Narrativ teori

Ifølge Jerome Bruner (2004) tager individers opfattelse af sig selv og af verden form af narrativer. Med dette menes, at individer igennem sine fortællinger om verden og sig selv danner en opfattelse af, hvordan verden hænger sammen, og hvem de er. Indviders fortællinger om sig selv og sit liv kalder Bruner for *autobiografier*. Bruner (2004) lægger vægt på, at individers fortælling om sig selv, deres autobiografier, ikke blot er en entydig opremsning af, hvem de er, og hvad de har oplevet fra start til slut i deres liv, men i stedet er selektivt erindrede og udvalgte passager, og deres egne fortolkninger af dét, de har oplevet. Det er dermed en narrativ og kognitiv præstation at fortælle sin livshistorie. Indviders autobiografier og narrativer generelt er ifølge Bruner betinget af, hvilke narrativer kulturen og samfundet stiller til rådighed, ud fra den historiske udvikling det har gennemgået og dets sproglige muligheder. Dermed er individers fortællinger om sig selv betinget af det samfund, de lever i, og de narrativer, det indeholder. Ligeledes er individers normer og værdier betinget af de normer og værdier, som samfundet og kulturen stiller til rådighed (Bruner, 1999).

Ifølge Bruner er individets selv-koncept (*Self-concept*), altså individets forståelse af sig selv, som udspringer fra dets autobiografi, ikke kun udviklet af den verden individet oplever omkring sig. Den verden, som individet oplever omkring sig, er også konstrueret ud fra dets selv-koncept (Bruner, 1997). Dermed influerer selvet den oplevede verden, og den oplevede verden influerer selvet.

Igennem narrativer forsøger mennesket at skabe *mening*, idet mennesker ifølge Bruner er meningssøgende (Bruner, 1999). Ved fortolkning og fortælling skaber individer mening med den verden, de lever i, og deres egen rolle i verden. Dette menes af Bruner at være en kognitiv funktion. Han mener, at denne kognitive funktion ikke er et isoleret individuelt fænomen, men at den kommer af et samspil med den sociale kontekst, som individet befinder sig i. Kognition er altså ikke noget, der blot sker inde i individet, det sker i individets samspil med omverden.

I dette projekt vil vi anvende Bruners (1997; 1999; 2004) forståelse af narrativer og deres meningsskabelse til at belyse de kærlighedsnarrativer og forholdsnarrativer, der viser sig i kvindernes interviews. Dette vil give os mulighed for at forstå, hvilken mening kvinderne lægger bag deres oplevelser. Vi vil også ud fra denne narrative teori kunne belyse kvindernes selv-koncept og autobiografi, og dermed belyse hvordan disse spiller ind i narrativerne. Det giver ligeledes mulighed for at sammenligne eventuelle forskelle på kærlighedsnarrativerne før, under og efter det voldelige parforhold.

6. Analyse

I dette kapitel vil undersøgelsens empiri blive beskrevet og analyseret. Først vil de anonymiserede informanter overordnet blive præsenteret. Herefter præsenteres de temaer, som vi har identificeret igennem tematisk kategorisering. Dette leder over til en beskrivelse af, hvordan disse temaer danner grundlag for de analytiske spørgsmål, som udgør rettesnoeren for den måde, vi analyserer empirien. Slutteligt vil selve besvarelsen af de analytiske spørgsmål, ved brug af empiri og narrativ teori, blive udfoldet.

6.1. *Præsentation af informanterne*

I dette afsnit vil vi give en kort præsentation af de fire kvinder, der indgår som informanter i vores undersøgelse. Alle kvinderne bliver præsenteret under et pseudonym, og præcis alder vil ikke fremgå, ligesom at al identificerbar information udelades.

6.1.1. Anne

Den første kvinde er Anne, som er en jysk kvinde i 30'erne. Hun var sammen med sin voldelige ekspartner fra de sene teenageår, og de var i et parforhold i flere år. Volden var fysisk, psykisk og seksuel, og Anne oplevede at blive stalket af sin ekspartner både før og efter bruddet. Anne begyndte at feste og udviklede et stofmisbrug efter bruddet med den voldelige ekspartner. Hun har siden været i, hvad hun beskriver som, et "semi-voldeligt" parforhold, men dette afsluttede hun hurtigt efter voldens indtræden. I dag er hun ude af sit misbrug, og hun er mor og single. Den voldelige ekspartner er ikke far til børnene.

6.1.2. Birthe

Birthe er en jysk kvinde i 50'erne. Hun var sammen med sin voldelige eksmand i næsten to årtier og fik i løbet af den periode børn med ham. Hun har også børn fra et tidligere ægteskab. Hun fandt sammen med sin voldelige eksmand i voksenlivet, og blev i løbet af deres mangeårige parforhold hyppigt udsat for fysisk og psykisk vold, mens hun efter bruddet blev udsat for stalking og trusler. I dag har hun en kæreste, som hun bor med.

6.1.3. Cecilie

Cecilie er en jysk kvinde i 20'erne og er mor. Hun var sammen med sin voldelige ekspartner fra de sene teenageår, og de var sammen i flere år. Hun blev udsat for fysisk og psykisk vold af sin ekspartner og blev udsat for stalking og trusler efter bruddet. Den voldelige ekspartner er ikke far til nogen af Cecilies børn. Cecilie har senere været i voldelige parforhold, som hun har endt straks efter, at vold blev begået. Cecilie udviklede et stofmisbrug efter bruddet og festede meget i en periode. I dag er hun ude af sit stofmisbrug og har været i psykiatrien for behandling for PTSD. Cecilie er single i dag.

6.1.4. Diana

Diana er en jysk kvinde i 30'erne. Diana var i et voldeligt parforhold med sin ekspartner fra hun var i de sene teenageår, og de var sammen i mere end et årti. Diana blev udsat for fysisk og psykisk vold. Efter bruddet med sin voldelige ekspartner gik

---

Diana i dét, som hun kalder “partygirl-mode”, hvor hun festede meget i en periode. Hun har været tilknyttet psykiatrien og været i behandling for PTSD. Diana er i dag single og har ikke nogen børn.

6.2. *Præsentation af temaer*

Ud fra den indledende fase i analysearbejdet, hvor vi gennemlæste det empiriske materiale med et orienterende tematisk kategoriserende formål, identificerede vi adskillige temaer. Dette vil sige, at vi uafhængigt af hinanden identificerede temaer, som vi sammenlignede. Her fandt vi 27 temaer i alt. De temaer, der omhandlede det samme, blev kondenseret til en samlet kategori. Andre temaer, som vi ikke fandt relevante for vores problemformulering, blev ekskluderet i vores analyse. Et eksempel på et tema, der blev fravalgt, var *Graden af volden*. Herunder var der detaljerede beskrivelser af voldsepisoder, og dette var en stor del af kvindernes fortællinger. Vi valgte ikke at inddrage dette tema, fordi vi fandt, at det ikke belyste kvindernes narrativer. I stedet var det faktuelle og præcise beskrivelser, der skitserede et konkret hændelsesforløb. Fordi dette ikke kunne besvare vores problemformulering, blev temaet fravalgt.

De 17 temaer, der blev kondenseret og inkluderet, er fremvist i tabel 3. Syv af disse temaer relaterer sig til forholdsnarrativer, altså narrativer kvinderne har om det specifikke parforhold. Ni af temaerne relaterer sig til kærlighedsnarrativerne, altså kvindernes narrativer om kærlighed generelt. Denne inddeling i kærlighedsnarrativer og forholdsnarrativer har vi udpenslet for tilgå materialet på en systematisk og grundig vis, og så vi kontinuerligt kan være opmærksomme på, om der tales om parforholdet specifikt eller om kærlighed generelt, eller eventuelt begge dele. Både temaer i forholdsnarrativerne og kærlighedsnarrativerne er inddelt i *før*, *under* og *efter*. Denne kronologi i opdelingen opstår både grundet vores interviewguides opdeling samt identificering af forskellige narrativer, som kvinderne belyser, afhængigt af, om der er tale om før, under eller efter det voldelige parforhold.

De mønstre, der er blevet identificeret ved kondenseringen af temaerne, og som har lagt til grund for udarbejdelsen af de analytiske spørgsmål, vil blive præsenteret i det næste afsnit.

Før	Forholdsnarrativer	Ung Forelskelsesfasen
	Kærlighedsnarrativer	Intens tosomhed Kernefamilie Inspiration fra forældre og populærkultur
Under	Forholdsnarrativer	Hans adfærd Vold Kærlighed?
	Kærlighedsnarrativer	Intens tosomhed Små gestusser Stor vigtighed Kærlighed er ikke vold
Efter	Forholdsnarrativer	Kvindernes valg Gode og dårlige eftervirkninger
	Kærlighedsnarrativer	Farligt og risikabelt Parforhold som modsætning til frihed Intens tosomhed og kernefamilie Kommunikation

Tabel 3. Temaopdeling

6.3. Besvarelse af analytiske spørgsmål

I dette afsnit opstilles analytiske spørgsmål i henhold til Søndergaards analysemetode for *forskning i komplekse tilblivelser* (2005). Dette vil sige, at vi ud fra vores post-strukturalistiske og narrative tilgang har opstillet spørgsmål, der giver os mulighed for at analysere materialet med henblik på at belyse processer eller mønstre, der kan give en forståelse af kvindernes narrativer og kvindernes udvikling i disse narrativer. Der er to overordnede former for narrativer, som vi har fokus på. Dem har vi valgt at kalde *forholdsnarrativer* og *kærlighedsnarrativer*, jf. Tabel 3.

Forholdsnarrativer indbefatter, hvordan kvinderne forstod og tolkede forskellige aspekter af deres parforhold fra de tre forskellige tidsperioder, nemlig før, under og efter det voldelige parforhold. Disse "aspekter" er de udvalgte og kondenserede tema-kategorier, præsenteret i Tabel 3. Hvad der ikke fremgår af tabellen, men vil blive

---

tydeligt i analysen, er, at man i kvindernes forholdsnarrativer kan skelne mellem et *tidligere* og et *aktuelt* forholdsnarrativ. Kvinderne italesætter både, hvordan de forstod deres parforholds forskellige aspekter, da de stadig var i det voldelige parforhold, og italesætter den måde, de forstår de samme aspekter nu. Denne inddeling skaber rammesætning for de analytiske spørgsmål, der har fokus på forholdsnarrativerne, idet hvert af disse spørgsmål spørger ind til de individuelle temaer, og hvordan disse temaer forstås, alt efter om der tales ud fra det tidligere narrativ eller det aktuelle narrativ.

Kærlighedsnarrativerne fortæller, hvordan kvinderne forstår kærlighed, altså hvad kærlighed er og indebærer. Også kærlighedsnarrativerne er inddelt i de tre tidsperioder, jf. *Tabel 3*, og denne inddeling er rammesættende for udarbejdelsen af analytiske spørgsmål vedrørende kærlighedsnarrativerne. Temaerne, der fremgår under kærlighedsnarrativer i *Tabel 3*, er ikke rammesættende for de analytiske spørgsmål, som det er tilfældet med forholdsnarrativerne, men temaerne anvendes til at besvare de analytiske spørgsmål.

Rækkefølgen i dette analyseafsnit er opdelt i tidsperioderne *før*, *under* og *efter*. Først vil de analytiske spørgsmål vedrørende tiden *før* forholdet blive stillet og besvaret. Først vil de analytiske spørgsmål vedrørende forholdsnarrativerne blive præsenteret og besvaret, og derefter vil kærlighedsnarrativerne fra denne periode blive analyseret. Samme fremgangsmåde vil blive udført for tidsperioderne *under* og *efter*. Besvarelse af alle de analytiske spørgsmål vil udføres på baggrund af narrativ teori. Afslutningsvist vil besvarelserne af de analytiske spørgsmål munde ud i to sammenfatningsafsnit. Først vil forholdsnarrativernes og deres udvikling opsummeres, og dernæst vil kærlighedsnarrativernes og deres udvikling ligeledes sammenfattes.

Ved inddragelse af citaterne refererer "I" til "intervieweren", mens "O" refererer til observatøren, der var til stede under interviewet. "A", "B", "C" og "D", refererer til henholdsvis Anne, Birthe, Cecilie og Diana.

6.3.1. Før

I dette afsnit vil analytiske spørgsmål, vedrørende kvindernes forholds- og kærlighedsnarrativ før det voldelige parforhold, blive besvaret. Disse er udarbejdet efter de identificerede temaer *ungdommen* og *forelskelsesfasen*. Her undersøger vi, hvordan ungdommen og forelskelsesfasen forstås af kvinderne, alt efter om der tales ud fra

---

deres tidligere eller aktuelle narrativ. Derudover undersøger vi, hvad kvinderne kærlighedsnarrativ var, før de endte i det voldelige parforhold.

Hvad har ungdommen af betydning for kvindernes tidligere og aktuelle narrativ om parforholdet?

Tre af kvinderne befinder sig i sine sene teenageår, da de indleder et parforhold med deres voldelige partner. Ud fra deres beskrivelser om denne periode, kan der identificeres et tidligere narrativ og et aktuelt narrativ. Det tidligere narrativ viser en forståelse af, at partneren er kommet til dem “på et godt tidspunkt”. Dette kan blandt andet udledes af Cecilies beskrivelse af, hvad hendes voldelige ekspartners anerkendelse gjorde for hende på det tidspunkt i hendes liv:

C: Jamen jeg tror at det, jeg tror det gjorde godt for mig. Jeg tror også at jeg har ædt det råt. Nok mest fordi, at han har sgu nok egentligt fanget mig på et svagt tidspunkt i mit liv. Nu gik jeg som sagt til psykolog, ikke? (Cecilie).

På trods af at Cecilies aktuelle narrativ tydeligt præger citatet, viser den også, at hun på daværende tidspunkt havde et narrativ om, at den voldelige partners indtræden i hendes liv var kærkomment, på grund af hvad hun gennemgik i sin ungdom, idet hun udtaler, at anerkendelse “gjorde hende godt”. Et citat af Anne afspejler ligeledes, at hun mødte sin voldelige partner i en svær tid af sit liv. Her har hun beskrevet, at hun på daværende tidspunkt var meget i byen og var “lidt af en rod”:

I: Ja, mange fester og byen og?

A: Ja, jeg flygtede nok lidt.

I: Okay, så det er faktisk tiden optil, der du møder ham?

A: Mm.

I: Ja, der lever du et liv, hvor du flygter lidt igennem fester og byture?

A: Ja, ja, mmm. (Anne).

I dette citat fortæller Anne ligesom Cecilie, at hun møder sin voldelige partner i en svær tid, og dette indikerer, at hun i sit tidligere narrativ anså det som et godt tids-

---

punkt, at ekspartneren indtrådte i hendes liv, på trods af hun ikke siger det direkte i citatet. Kvinderne omtaler samstemmigt, at de på daværende tidspunkt ikke ledte efter en kæreste, men at han “dukkede op” pludseligt:

D: (...) Jeg har aldrig sådan rigtig ledt efter (...) en kæreste. Det er altid, hvis det kommer, så kommer det, altså det er ikke [-] det er ikke fordi at/måske lidt her den sidste tid, nu har jeg måske lidt gjort, fordi jeg er ved at blive ældre jo, men dengang der [-] der tænkte jeg ”hvis det kom, så kom det”, det var ikke noget jeg sådan [-] desperat opsøgte eller noget jeg sådan virkelig [-] sådan tænkte ”nu skal jeg bare på jagt” agtigt, det kom bare. (Diana).

I dette citat udtrykker Diana netop at hun i ungdommen ikke ledte efter en kæreste og med egne ord ikke “var på jagt” efter en kæreste, men tværtimod, at det kom til hende. Hun formulerer, at hun på daværende tidspunkt ikke havde en desperation efter kærlighed. Det samme udtrykkes af de resterende kvinder. Dette viser ligeledes en autobiografi Diana, og muligvis også de andre kvinder, havde på daværende tidspunkt, nemlig at de ikke var “desperate” og ikke havde et behov for en partner. I dette ligger også, at kvinderne ikke anså sig selv som havende *behov* for en partner på daværende tidspunkt og dermed, at de havde et billede af sig selv som værende selvstændige.

Det tidligere narrativ kan dermed udledes af kvindernes fortællinger om tiden før mødet med den voldelige partner. Dette narrativ kan argumenteres at være, at denne partner er dukket op på et kærkomment tidspunkt. Kvindernes *aktuelle* narrativ beskriver dog, at de i kraft er deres unge alder, var uerfarne og naive, og at dette satte dem i en sårbar position:

I: (...) kan du huske hvad du ledte efter?

A: Jeg ledte ikke efter noget, han kom bare.

I: Ja.

A: Den er altså virkelig svær, for der, når man er ung og bare går i byen og hygger sig, og man ikke rigtigt har prøvet at være i et forhold før.

(Anne).

Anne får hér italesat, at hun i kraft af sin unge alder var uerfaren, når det kom til forhold, og at dette spillede en rolle. På samme måde udtrykker Cecilie, efter at have fortalt, at den voldelige partner var hendes første reelle kæreste, at den manglende erfaring gjorde hende sårbar: "Så jeg har jo ikke rigtigt haft nogle erfaringer og ligesom kunne hænge de her røde lamper op imod, altså. Jeg har jo ikke vidst, at det ikke var normalt." (Cecilie). Hér er narrativet, at tidspunktet for den voldelige partners indtræden var sårbart i kraft af hendes unge alder og den manglende erfaring med at have en kæreste. Det samme vises også tydeligt i det tidligere præsenterede citat af Cecilie, hvor hun udtrykker, at ekspartneren havde "(...) fanget mig på et svagt tidspunkt i mit liv". Ordet "fanget" viser tydeligt det negative narrativ, hvor Cecilie i den forbindelse omtaler sig selv som et byttedyr i en sårbar position. Hérmed er der sket en ændring fra at opfatte tidspunktet for ekspartnerens indtræden som kærlighed, til at kvinderne nu har et narrativ om, at tidspunktet stillede dem i en sårbar position, hvor ekspartneren kunne udnytte denne sårbarhed. Mødet med ekspartneren i ungdommen tilskrives dermed to forskellige meninger afhængigt af, om der tales ud fra det tidligere eller aktuelle narrativ (Bruner, 1999).

Hvordan forstås forelskesfasen i kvindernes tidligere og aktuelle narrativ om parforholdet?

Alle fire kvinder beskriver følelsen af forelskelse i starten af parforholdet med den voldelige partner. Her beskriver tre af kvinderne følelsen af, at det var deres første rigtige parforhold, og at forelskelsen overskyggede den første tid i parforholdet. Anne beskriver hér, hvordan hun oplevede den første tid: "Så det var mit første forhold, sådan rigtige første forhold. Så hvordan jeg så på det, jeg så ingenting, jeg var bare forelsket" (Anne). På samme måde beskriver Cecilie den første tid i parforholdet:

C: Jamen i starten, der var det meget sådan, nyforelsket, hvad skal man sige, der var han jo sød, rar og kærlig fyr. Vi var glade for hinanden. Vi brugte nærmest al tid sammen, når ikke jeg var på arbejde, brugte tid på hans omgangskreds og min omgangskreds, og den blev mere og mere smeltet sammen. (Cecilie).

Kvindernes tidligere narrativ kan ses ved disse udtalelser, der alle beskriver følelsen af forelskelse. Denne forelskelse beskrives af alle kvinderne, om end det for nogle er svært at huske eller tænke tilbage på. Dette beskriver Anne:

I: Så du har måske lidt mere en fornemmelse af, at forelskelsen er kommet gradvist, eller hvordan vil du beskrive det?

A: Jeg ved det faktisk ikke, jeg må da ha’/ jeg har da været forelsket i ham. Jeg var helt væk i ham. Det har jeg altså/ jeg har altså været forelsket i ham. (Anne).

Når hun bliver udspurgt direkte til forelskelse, har Anne svært ved at huske, om hun var forelsket, selv om hun udtrykker, at hun var “helt væk i ham”. På trods af, at forelskelsen for nogle af kvinderne er svært at huske, er der også mange beskrivelser af forelskelsesfasen i kvindernes interview. Kvindernes tidligere narrativ om forelskelsen beskriver den første del af parforholdet, *forelskelsesfasen*, som fantastisk, og de beskriver, at de var meget glade for hinanden. Birthe beskriver, hvor fantastisk hun oplevede forelskelsesfasen var, og den taknemmelighed hun følte på daværende tidspunkt:

B: Altså vi havde det virkelig, virkelig fantastisk, hvor jeg bare tænkte altså, ”sker det for mig det her?” Altså jeg havde to børn på ti og tolv, som/hvor jeg bare tænkte, ”var der virkelig en anden”, altså, han gjorde jo meget mere med dem/end deres egen far gjorde og tog sig af dem og lavede ting sammen med dem, og han var jo så god ved mig, og det var jo helt vildt, hvad han gjorde [-] altså jeg var jo fuldstændig blæst bagover. (Birthe).

Birthe får beskrevet store følelser i dette narrativ, hvor taknemmeligheden for at have denne partner i sit liv lyser igennem. Birthe beskriver også at være “fuldstændig blæst bagover”, og dette indikerer en stærk følelse af forelskelse på dette tidspunkt. På samme måde beskriver kvinderne deres tidligere narrativer ved at beskrive, hvad de blev tiltrukket af. Anne beskriver i sit tidligere narrativ, at hun var tiltrukket af ekspartnerens charme, og i Annes tidligere narrativ spiller charmen en stor rolle:

A: Meget charmerende.

I: Meget charmerende.

A: Og han hentede mig og købte ting og alle mulige, lavede mad og alle mulige. Jeg kan huske, jeg var **så** forelsket. (Anne).

Anne beskriver ekspartnerens charme og diverse gestusser som bidragende årsag til, at hun blev forelsket i ham. Forelskelsen beskrives af kvindernes som dragende og intens, hvilket Diana også beskriver: "I starten der var det nok meget øh [-] hyggeligt og [-] dragende [-] øh [-] det var meget intenst [-] (...)" (Diana). Kvinderne beskriver dermed i deres tidligere narrativ, at der har været meget forelskede i en partner, som de havde grund til at være meget taknemmelig for.

Dog er kvindernes aktuelle narrativ omkring forelskelsen en anden. Anne beskriver forelskelsesfasen som sløret og med tydelig tøven i at beskrive forelskelse i parforholdet. Denne tøven kan ses i denne del af det førnævnte citat: "Jeg ved det faktisk ikke, jeg må da ha' / jeg har da været forelsket i ham" (Anne). Her ses der en tvivl hos Anne om, hvorvidt hun var forelsket, på trods af at hun konkluderer, at det må hun have været. Cecilie beskriver i sit aktuelle narrativ forelskelsesfasen som negativ, selv om anerkendelse gjorde godt for hende dengang. Nedenstående citat er præsenteret i tidligere afsnit til belysningen af ungdommens betydning, men belyser også det aktuelle narrativ Cecilie har om forelskelsesfasen:

C: Jamen jeg tror at det, jeg tror det gjorde godt for mig. Jeg tror også at jeg har ædt det råt. Nok mest fordi, at han har sgu nok egentligt fanget mig på et svagt tidspunkt i mit liv. Nu gik jeg som sagt til psykolog, ikke? Det gjorde jeg, fordi jeg havde nogle temperamentsproblemer og sådan noget, det har jeg haft fra barnsben og ligesom for at skulle ind på det. Og det var som oftest, når jeg havde været til psykolog eller haft en dag, der var lidt træls, og så var det ligesom dér, jeg blev fodret, kan man sige. (Cecilie).

Dét, der før var god anerkendelse, "som gjorde noget godt" for Cecilie, bliver i dag beskrevet som manipulation og et middel til at fastholde hende. Derved er narrativet ændret fra at være et narrativ om en positiv forelskelse til at være et narrativ om forelskelse baseret på manipulation og kontrol. Der ses dermed stor

---

forandring mellem kvindernes tidligere forståelse af forelskelsen og deres aktuelle forståelse. Dette er ligeledes tydeligt i kvindernes aktuelle anvendelse af begreber kendt fra partnervoldslitteraturen. Diana beskriver ligeledes at have oplevet manipulation af sin voldelige ekspartner. Her beskriver hun at han *lovebombede* hende til at forelske sig i ham:

D: Jeg kan bare huske, at han skrev mange søde ting, ikke ordret hvad han skrev, fordi at det er mange år siden, men jeg kan bare huske, han skrev mange søde ting [-] så jeg tror lidt, at jeg måske har/det har måske været en kombination af, jeg har set hans bagsider, og at han har *lovebombet* mig lidt. (Diana).

Diana beskriver her, hvordan ekspartneren manipulerede hende ved *love bombing*. I sit aktuelle narrativ beskriver Diana, hvordan hun blev fastholdt i det usunde parforhold grundet manipulation, og at dette gjorde, at hun ikke kunne se tegnene på, at parforholdet var usundt. Dette italesætter hun igen senere: "Men det kunne jeg efter lidt tid. Men der var jeg bare fanget på en måde.". Ved at anvende ordet "fandet" ser Diana sig selv som manipuleret til fangenskab gennem forelskelse. Hvor Diana i et tidligere narrativ så sig selv som forelsket, ser hun nu sig selv som manipuleret, *lovebombet* og fanget. Dette er en tendens vi har set i kvindernes udtalelser og narrativer som præsenteret i dette afsnit. Kvindernes tidligere narrativer omkring forelselsesfasen var, at forelskelsen var intens og dragende, og deres narrativ beskrev hvordan forelskelsen opstod på baggrund af ekspartnerens søde, charmerende og hjælpsomme adfærd. Kvindernes aktuelle narrativ om forelselsesfasen er mere negativt og opsætter forelskelsen som et resultat af manipulation, *love bombing* og at føle sig fanget. Forelselsesfasen tilskrives altså to forskellige meninger, afhængigt af om det er det tidligere narrativ eller aktuelle narrativ, der ytres (Bruner, 1999).

Hvad præger kvindernes kærlighedsnarrativ, før de indgik i det voldelige parforhold?

Generelt udtrykker flere af kvinderne, at det er vanskeligt at beskrive deres tidligere narrativ omkring kærlighed. Særligt Anne finder det vanskeligt;

A: (...) Altså, hvis jeg skal være helt ærlig, så ved jeg ikke, altså jeg tror ikke jeg havde noget. Amen nu er han sådan mega romantisk, og de gør det ene og det andet, intet. (Anne).

Som det fremgår af citatet, har Anne en fornemmelse af, at hun ikke havde noget billede af kærlighed, før hun mødte sin voldelige ekspartner. Dog er der beskrivelser fra kvinderne, deriblandt også Anne, der viser et generelt narrativ om kærlighed før de mødte deres ekspartner. Overordnet set er billedet af kærlighed, og dermed det tidligere kærlighedsnarrativ, præget af en intens tosomhed, som flere af kvinderne beskriver på hver deres måde:

A: Jamen, det var jo nok det der med, det der billede med at have én, ik? *Forever*. Det kan jeg huske jeg sagde dengang. (Anne).

B: (...) de [Birthes forældre] havde været sammen i femogtres år [-] da han døde, så min mor sidder stadig og har en depression fordi hun/og kan slet ikke finde ud af at leve uden ham vel, så altså, jeg er vokset op i det her med at [-] altså [-] det var jo så fantastisk, og der var også *min* forestilling om at ”jamen det er da dét, man skal [-]” (Birthe).

Anne beskriver en tidligere forestilling om at være sammen med én person for evigt. Birthe beskriver intensiteten i hendes forældres parforhold, ved at beskrive, hvordan hendes mor ikke kan leve uden hendes far. Dermed får flere af kvinderne beskrevet et ønske om en intens tosomhed, som kan siges at danne ramme for deres billede af kærlighed og dermed deres kærlighedsnarrativ dengang. Aspektet “for evigt” eller “til døden os skiller” er dermed for kvinderne på dette tidspunkt en vigtig del af deres kærlighedsnarrativ. Udover den intense tosomhed beskriver flere af kvinderne også kernefamilien som et vigtigt element i deres billede af kærlighed:

B: Mit billede af kærlighed var helt sikkert far, mor og børn [-] (...). (Birthe).

D: Jeg tror at/altså jeg har altid gerne ville have en familie og have børn og [-] ikke nødvendigvis det der firkantede villa-volvo-vovse liv, det har

---

jeg aldrig rigtigt været [-] mig, men hvis det skete, så skete det, agtigt, men [-] (...) Men ja det har nok altid været at få en familie især [-] det har altid betydet meget for mig, lige siden jeg var teenager, tror jeg. (Diana).

Disse citater afspejler billedet af kærlighed som indeholdende en kernefamilie, hvor mor og far danner ramme om en familie med fælles børn. Kvindernes tidligere kærlighedsnarrativ afspejler dermed billedet af en kernefamilie som målet for en kærlighedsrelation.

Kilden til kvindernes kærlighedsnarrativ beskrives som værende inspireret af forældre og populærkultur. Kvinderne beskriver, adspurgt hvor de havde deres billede af kærlighed fra, især deres forældres påvirkning og kærlighedsrelation som inspiration, og dette kunne både være i negativ eller positiv forstand, alt efter hvordan de anså deres forældre:

B: Jeg har altid set voldsomt op til min far som den her kærlige mand, der bare sådan/tog sig af min mor og/altså virkelig var der for hende og, altså, og han har altid stået for mig som sådan en, ja...

I: Ja, så sådan en...

B: Sådan en mand ville jeg jo også have ik', altså. (Birthe).

D: Øhm [-] så jeg tror meget/han [Dianas far] har meget været med til sådan at give mig et billede af [-] hvad kærlighed er, og at det er vigtigt. (Diana).

C: Jeg tror jeg så lidt blandet på det, jeg havde lidt den der idé om, at det var lidt ligesom på film, at det var dét, man gerne ville have. Men samtidigt kommer jeg også fra en familie, hvor mine forældre har haft noget kaotisk forhold til hinanden. Så det har lidt sådan været, nogle gange har jeg bare sådan tænkt, at det er nok bare normen, det er nok bare sådan det er (...). (Cecilie).

Birthe og Diana beskriver deres fædre som rollemodeller for kærlighed, og deres fædre er, ifølge kvinderne selv, inspirationskilde for dét billede, de havde af kærlighed dengang i positiv forstand. Til gengæld fortæller Cecilie at hende forældres kao-

---

tiske forhold har inspireret hendes kærlighedsnarrativ i negativ forstand, idet hun anså kaosset for at være normen for kærlighed dengang. Hvad der ydermere kan udledes af inspirationskilde for Cecilies tidligere narrativ, er populærkultur, idet hun nævner film som billede på, hvad hun ønskede for sig selv.

Sammenfatningsvist ses det, at det generelle kærlighedsnarrativ i tiden før indgåelsen i det voldelige parforhold er præget af et narrativ om intens tosomhed og drømmen om en kernefamilie. Dette narrativ er ifølge kvinderne inspireret af deres forældre og af populærkultur. Kvindernes samspil med sin omverden, hér værende deres forældre og populærkultur, er med til at forme det kærlighedsnarrativ, de har i tiden før det voldelige parforhold (Bruner, 1999; Bruner, 2004). Kærligheden får i dette narrativ dén mening, at det viser sig i en intens tosomhed, og at dets mål er en kernefamilie. I det næste afsnit vil analytiske spørgsmål vedrørende forholds- og kærlighedsnarrativer *under* det voldelige parforhold blive præsenteret og besvaret.

6.3.2. Under

I dette afsnit vil besvarelser af analytiske spørgsmål vedrørende kvindernes forholds- og kærlighedsnarrativer under det voldelige parforhold blive udfoldet. Først vil det blive analyseret, hvordan den voldelige partners adfærd og volden forstås af kvinderne i deres tidligere og aktuelle narrativ. Derefter vil det blive analyseret, om kvinderne i deres tidligere og aktuelle narrativ anser kærlighed for at være en del af det voldelige parforhold. Slutteligt vil kvindernes kærlighedsnarrativ under det voldelige forhold blive analyseret.

Hvordan forstås den voldelige partners adfærd i kvindernes tidligere og aktuelle narrativ om parforholdet?

Med *den voldelige partners adfærd* menes dén adfærd, som særligt i starten af parforholdet kunne give kvinderne indikationer på, at de befandt sig i et skadeligt parforhold. Disse tegn kunne være pludselige vredesudbrud, jalousi, bestemmelse over, hvad hun måtte og ikke måtte og konstant tilstedeværelse. Disse første tegn var både konstante og eskalerende i parforholdene. Flere af kvinderne beskriver en stor forvirring ved denne adfærd:

B: (...) han blev simpelthen så arrig og smækkede med døren, gik hjem til sig selv, råbte og skreg efter mig, og jeg tænkte ”hvad i alverden sker der?”.

I: Mmm. Det kom bag på dig.

B: *Fuldstændig*, jeg har aldrig nogensinde oplevet ham sådan. (Birthe).

A: (...) Fordi jeg kan bare huske, det er derfor, jeg kan huske at efter de der seks måneder, han sagde at ”nu stopper det”. Hvor jeg bare tænkte ”hvad fanden sker der?”. Det var det første, hvor jeg blev sådan lidt, ”mærkeligt”. (Anne).

I de præsenterede citater ses der et tidligere narrativ hos Birthe og Anne, som udtrykker en forvirring omkring adfærden. Som det vil fremgå senere i dette afsnit, har de i deres aktuelle narrativ en forståelse af deres voldelige ekspartners adfærd, men hér får man et billede af, at de på daværende tidspunkt ikke havde en forståelse og ikke kunne sætte en mening bag adfærden. Dette kan være udtryk for, at dét narrativ, og dermed den forståelse, som Birthe og Anne var begyndt at bygge op om parforholdet, blev brudt af disse første tegn på voldelig adfærd (Bruner, 1999).

Nogle af de første tegn på at parforholdet ikke var sundt blev derudover, i nogle af kvindernes tidligere narrativer, forstået som noget positivt, ofte som et udtryk for kærlighed:

I: (...) Kan du huske hvordan, nu kan vi tage jalousien først, kan du huske, hvordan du tolkede den dengang?

C: Ja, jeg tænkte bare, at det var fordi, altså fordi, du ved, bange for at miste mig til en anden, og at det egentligt bare var fordi, han ville passe på mig og lige afmærke territorie, du ved, ”nok se men ikke røre”.

I: Okay, ja.

C: Altså, jeg tror ikke, jeg har taget det som noget negativt dér (...) Jeg har bare set det som om, ”at det er da bare fordi, han er glad for mig”. (Cecilie).

I: Så det var en positiv ting at han altid var tilgængelig?

A: Ja, "okay, han holder virkelig af mig. Han elsker mig virkelig højt".

Den der følelse dér, at der bare er en der vil mig.

I: Ja, så det var et udtryk for kærlighed, lyder det også til?

A: Det var det helt sikkert for mig. Ja, jeg var mega forskruet dengang [Griner]. (Anne).

Disse citater afspejler et tidligere narrativ, hvor kvindernes forståelse af den voldelige ekspartners adfærd er positiv, og adfærden anses som et udtryk for kærlighed. Jalousi forstås som frygten for at miste, og konstant tilstedeværelse anses som et udtryk for meget stærk kærlighed. Dog afspejler slutningen af Annes citat, at dette narrativ har ændret sig, idet hun afslutter med "Ja, jeg var mega forskruet dengang" (Anne). Udtalelsen viser, at hun tager afstand fra det tidligere narrativ, og nu har en negativ forståelse af den tilgængelighed og tilstedeværelse, som hendes voldelige ekspartner havde. Særligt Anne anvender specifikke formuleringer til at beskrive sin voldelige ekspartner, der afspejler et helt nyt narrativ omkring hans adfærd. Hun benævner ham eksempelvis som "psykopaten" (Anne) og udtrykker "he's crazy" (Anne). Hendes aktuelle narrativ, omkring hendes voldelige ekspartners adfærd, kan blandt andet ses i dette citat:

I: Hvorfor var det, at han var så opsat på, at du ikke skulle være sammen med dine drengevenner? Ved du det?

A: Ja, det ved jeg da godt nu.

I: Ja, det ved du nu?

A: Det ved jeg nu, dengang vidste jeg ingenting. Men det er jo helt klart, at det er kontrol. Det er kontrol, og det hans usikkerhed og det, og jeg var et nemt offer (...). (Anne).

Hér udtrykker Anne selv, at der er en forskel på hendes tidligere og aktuelle narrativ omkring ekspartnerens adfærd. Hun udtrykker, at hun *nu* godt ved, hvad der lå til grund for ekspartnerens adfærd, hvilket vil sige, at hun nu mener, at den måde hun forstod hans adfærd før, nu ikke afregnes for at være korrekt. I det aktuelle narrativ forstås ekspartnerens adfærd som en form for kontrolstrategi, der udføres på baggrund af ekspartnerens egen usikkerhed. Hun omtaler sit daværende selv som et

---

“nemt offer”, som netop blev offer for denne kontrolstrategi. Også et af Cecilies citater viser det modstridende tidligere narrativ og aktuelle narrativ omkring den voldelige ekspartners adfærd:

C: Ja, hvordan kom kærlighed til udtryk? Han var meget sådan, når vi, altså. Han var meget sådan, hvad skal man sige, øhm, kærtegnende og sådan, når vi var ude. Så var han sådan rigtig, men det har nok også været rigtig meget 'det her, det er mit'. (Cecilie).

I dette citat ses det, at Cecilie, i sit aktuelle narrativ, tolker dét, hun før anså som udtryk for kærlighed, som en form for kontrol, og hvad hun selv omtaler som ”afmærkning af territorie” i et andet citat. Dette ses ved hendes efterrationalisering af den adfærd, som hun beskriver som udtryk for kærlighed. Hun har altså en opmærksomhed på, at ekspartnerens adfærd på daværende tidspunkt blev anset af hendes selv som et udtryk for kærlighed, men nu tolkes intentionen bag denne adfærd på en helt anden måde i det aktuelle narrativ.

Det fremgår af empirien, at narrativet om den voldelige ekspartners adfærd har ændret sig fra at være et narrativ omkring ekspartnerens adfærd som udtryk for stærk kærlighed til at være et narrativ om adfærden som udtryk for kontrol og manipulation. Den samme adfærd tilskrives altså forskellige meninger, alt efter om det er det tidligere narrativ, eller det aktuelle narrativ, der ytres (Bruner, 1999) Derudover er forvirringen, som ses i empirien omkring adfærden, et udtryk for, at kvindernes tidligere narrativ om parforholdet er blevet brudt, og at de derfor har haft vanskeligt ved at skabe mening med adfærden fra deres voldelige ekspartner. Derimod er der en større forståelse og stålfasthed i kvindernes aktuelle narrativ, idet de i deres nuværende narrativ anskuer den voldelige partners adfærd som et udtryk for, at det var et usundt og psykisk voldeligt parforhold, de befandt sig i.

Hvordan forstås volden i kvindernes tidligere og aktuelle narrativ om parforholdet?

Volden, der er fundet sted i parforholdene, anskues og forstås forskelligt, alt efter om der tales ud fra kvindernes tidligere eller aktuelle narrativ om parforholdet. Som det

---

også var tilfældet med de indledende tegn på, at kvinderne befandt sig i et skadeligt parforhold, skabte volds forvirring og chok hos kvinderne:

D: Og der gik jeg i chok, jeg stod og skulle til sådan koncert noget, sommerkoncert noget med en veninde lige efter [-] så det var fuldstændig [-] en boble, og jeg fortalte det også til hende, og hun sagde, at jeg bare skulle skynde mig væk, men det var som om jeg var i sådan en [-] choktilstand (...) (Diana).

A: Ja, det er så sygt, jeg fatter ikke, at jeg har bare ladet det stå til. Men det er det, jeg siger, når man er teenager, og jeg ved det godt, når du kommer fra en baggrund, så fatter du ingenting, og du er vant til vold. Så, men jeg var lidt i chok, fordi jeg var, han var jo min kæreste, hvordan kunne han gøre det? Så ja. (Anne).

Både Diana og Anne beskriver begge hér en choktilstand, hvor de står fuldstændig uforstående over for den voldshændelse, de har beskrevet kort forinden. Dette vidner om, at dét narrativ kvinderne har haft op til nu, om deres kærlighedsrelation, bliver udfordret af voldshandlingen, fordi voldshandlingen ikke harmonerer med deres narrativ om parforholdet, og volds derfor virker meningsløs. Dette ses tydeligt, da Anne selv sætter spørgsmålstegn ved, hvordan han kunne finde på det, når han var hendes kæreste. Dette tyder på, at kvinderne ser volds og kærligheden som to modsatte parforhold. At kvinderne mener, at volds ikke burde indgå i en kærlighedsrelation, fremgår ligeledes af følgende citater:

D: (...) og det er dét som/det er så surrealistisk, når man tænker tilbage på det, men det var også surrealistisk, imens man var i det, fordi at [-] jeg vidste jo godt, at det ikke var for/sundt, og det ikke var godt, men det er også som om, at det ikke [-] når man har været/jeg har været i det i så lang tid, at det bare/jeg tror ikke, det føltes som om, der var nogen [-] udvej. (Diana).

A: Fordi jeg fortalte ikke så meget, fordi det var pinligt, ja. Det var den der undskyldning for, at han var god nok.

I: Så det fortsatte, faktisk lidt efter i var gået fra hinanden?

A: Ja, det fortsatte, man skammer sig lidt, at man har været så svag. (Anne).

Citaterne viser at kvinderne på daværende tidspunkt ikke anså volden som værende en naturlig del af et kærlighedsforhold. Dette siger Diana direkte i citatet, mens det kommer til udtryk i Annes beskrivelse omkring skammen, som hun følte over at være blevet i parforholdet. Dog kan Annes tidligere præsenterede citat, hvor hun beskriver, at hun var vant til vold, måske indikere, at hun alligevel anså vold som en del af et kærlighedsforhold. Dette underbygges også af et senere citat:

O: Så du, nu bliver det et ledende spørgsmål, er der også noget af dig, der tænkte at det [volden] var et udtryk for kærlighed?

A: Ja, altså, det er det vel. Det er det. Fordi du genkender nogle af de følelser fra dengang du selv blev slået dengang, fra en du stoler på og elskede. Så det giver meget god mening, selvom det her bare var virkeligt scary. Jeg troede virkeligt nogle gange, at jeg skulle dø. (Anne).

Der ses altså modstridende tidligere narrativer om, hvorvidt volden var en naturlig del af kærlighedsforholdet eller ej.

Et andet tidligere narrativ om volden, der ses på tværs af kvindernes fortællinger, er narrativet om, at volden var deres egen skyld. Særligt Birthe og Cecilie belyser dette tydeligt:

B: Jamen, det første jeg tænker, det er jo ”jamen, hvad har jeg gjort, der kunne pisse ham sådan af? Altså hvad er det, jeg har gjort, der gør ham så gal?” [-] ”altså, jeg må jo have gjort et eller andet” (...) og så begynder jeg jo at tænke ”jamen, så må jeg jo lade være med det” [-] og det er jo helt galt [-] (...). (Birthe).

I: (...) kan du huske hvordan han reagerede?

B: ”Det er da din egen skyld” [-]”altså du kan jo lade være at sige de dumme ting du siger” [-] ”det er jo klart, jeg er nødt til at/det er jo/jeg bliver jo gal, og det er fordi, at du er så dum, som du er”. [-] ”så det er

---

dig, der er skyld i, at jeg bliver vred, du skal jo ikke tro, jeg har det godt med at blive så gal”.

I: Hvordan reagerede *du*, da han sagde de ting?

B: ”Nej, men det er da nok også rigtig” [-] ”så må jeg jo lade være med at sige de dumme ting” [-] og det er jo dét, der sker. (Birthe).

C: Ja, sådan har det faktisk været hele vejen igennem, jeg fik ondt af ham og tog ham ind igen.

I: Ja, du syntes, det var synd for ham?

C: Ja, jeg forsøgte at finde undskyldninger, ”ná, men det kan også være, jeg måske har gjort et eller andet”. Begyndte at bebrejde mig selv og give mig selv skylden. (Cecilie).

Birthe og Cecilie udtrykker begge to, at det tidligere narrativ om volden var, at det var deres egen skyld. De anså dermed, at hvis de blev udsat for vold, var det et direkte resultat af noget, som de havde gjort, som de kunne undlade at gøre og dermed undgå volden. Dog ses det, at kvindernes aktuelle narrativ er, at de aldrig selv havde skyld i volden, og at volden aldrig var berettiget. Dette ses blandt andet i Birthes afsluttende bemærkning i det præsenterede citat, hvor hun vurderer, at ”det er jo helt galt” og dermed indikerer, at hun ikke længere er enig i dette narrativ. Andre citater har den samme indikation:

C: Jamen, det er jo de der krokodilletårer, som jeg kalder dem (...) Altså sådan, snakkede også for sin syge moster der. (Cecilie).

D: Men det betyder stadig ikke, at han skal slå mig hårdt. (Diana).

Hér ses altså en helt anden forståelse af volden. Cecilie bruger ord som ”krokodilletårer” og udtryk som ”at snakke for sin syge moster”, som indikerer, at den sympati, som hun før følte for den voldelige ekspartner efter voldshændelserne, nu er erstattet med en mistro. I Dianas citat ses direkte den forståelse, hun har af vold nu: At der ikke er noget, der retfærdiggør dén vold, som hendes ekspartner udsatte hende for. Det indikerer, at der er sket en ændring mellem dét narrativ, som kvinderne havde om volden under parforholdet og det narrativ de har i dag.

Sammenfatningsvist tilskrives volden forskellige meninger alt efter, om det er det tidligere eller det aktuelle narrativ, der ytres (Bruner, 1999). Det tidligere narrativ var usikkert. Denne usikkerhed kan muligvis være forårsaget af den choktilstand kvinderne beskriver, som kan være opstået på baggrund af den oplevede kontrast mellem den udøvede vold og narrativet om parforholdet. Derudover var det tidligere narrativ præget af, at kvinderne anså dem selv som ansvarlige for volden begået mod dem. Det aktuelle narrativ er ikke præget af samme usikkerhed, og kvinderne anser nu volden som værende forkert og holder ekspartneren, og ikke dem selv, ansvarlig for volden.

Var der kærlighed i parforholdet ifølge kvindernes tidligere og aktuelle narrativ om parforholdet?

Ud fra kvindernes fortællinger kan man udlede forskellige narrativer omkring, hvorvidt der var kærlighed i parforholdet. Narrativerne om kærligheden afhænger af, om kvinderne beskriver, hvordan de tænkte, mens de var i parforholdet, eller om de taler ud fra det narrativ, de har nu. Dermed er der også her forskel på deres tidligere og aktuelle narrativ. Denne forskel ses tydeligt i følgende citat af Anne:

I: (...) Altså elskede du din ekspartner?

A: [-].

I: På noget tidspunkt?

A: Puh, det gjorde, det troede jeg, at jeg gjorde dengang.

I: Ja?

A: Men det var mere bange/jeg var mere bange for ham (...) Jeg var bange konstant. Men ja.

I: Men dengang, der troede du, at du elskede ham?

A: Ja det troede jeg, men det gjorde jeg sgu ikke. (Anne).

Anne fortæller i dette citat, at hendes opfattelse af, om hun elskede sin voldelige ekspartner, er forskellig fra den opfattelse hun havde, da hun var i parforholdet. Faktisk får hun givet udtryk for, at hun tidligere har forvekslet frygt med kærlighed. Kvindernes aktuelle narrativ, omkring den kærlighed de følte i parforholdet, kan på tværs af flere af interviewene ses at være præget af en opfattelse af, at kærligheden ikke var

---

til stede, men at de i kraft af det usunde parforhold havde følelser, der kunne forveksles med kærlighed. Blandt andet følgende citat af Diana belyser dette:

D: Jeg elskede ham i starten/eller ikke i starten, men du ved efter ja [-] det gjorde jeg jo nok i en periode i hvert fald [-] men jeg stoppede også med at elske ham [-] flere år før jeg gik fra ham [-] jeg tror bare, at jeg havde udviklet så meget *trauma bonding* fordi, at han *gaslightede* mig også sådan *hele* tiden *hver* dag næsten [-] så jeg tror bare, jeg var/havde udviklet sådan en afhængighed (...) jeg havde tænkt meget, ”hvis han nu stoppede med at drikke, ville det måske være bedre”, fordi at han primært var voldelig, når han drak jo. (Diana).

Hér indleder Diana med at fortælle, at hun følte kærlighed for sin voldelige ekspartner i starten af parforholdet. Dog får Diana senere i citatet udtrykt, at der i det resterende af parforholdet ikke var kærlighed, men anvender i stedet termer som *trauma bonding* og *gasligting*, som viser en helt anden forståelse af de følelser, hun havde i parforholdet. Hendes aktuelle narrativ afspejler dermed en forståelse af, at hun ikke følte kærlighed, men blev manipuleret til at tro, at det var dét hun følte. Et andet vigtigt aspekt i dette citat er håbet, som bliver formuleret i den sidste del af citatet. Dette håb om at parforholdet kunne blive bedre ses også på tværs af interviewene. Blandt andet Birthe fortæller om dette håb, der blev vækket i perioder, hvor hendes voldelige ekspartner opførte sig, som han gjorde i starten af parforholdet:

B: (...) man hænger [-] jeg hængte jo virkelig fast i de der episoder som var [-] i starten (...) når han mærkede, at jeg blev sådan lidt kold og kom derud, hvor jeg tænkte/tro mig jeg har tænkt på at gå derfra mange gang (...) altså manden er jo ikke dum, det er de jo ikke vel, sådan nogle, så han kunne jo godt mærke det [-] så kunne han jo det der igen, som jeg jo bare længdes efter og tænkte ”åh, hvis bare han var, som han var de første to år, ik’?” [-] så kunne han jo det igen (...) så kunne han det i fjorten dage, hvor jeg tænkte ”ej, nu er den der, nu kan vi det her igen”. Indtil at han havde mig lige, hvor han ville have mig igen [-] og slut. (Birthe).

Citatet afspejler dét håb Birthe havde for parforholdet. Det viser igen et tidligere narrativ, der anser disse gode perioder som tegn på kærlighed i parforholdet, mens Birthes aktuelle narrativ tolker adfærden i de gode perioder som en kontrolstrategi maskeret som kærlighed. Diana fortæller samstemmigt "(...) der var jo også nogle gange/men det/nogle gange noget/nogle små gode ting, men det var selvfølgelig også dem der [-] er klistret/man klistrer sig fast til (...)" (Diana). Ved at anvende formuleringer som "hænge fast i", "længtes efter" og "klistre sig til", formulerer Birthe og Diana en tidligere overfokusering på de få tegn på kærlighed, der var i parforholdet, hvor det var disse små kærlighedstegn, der holdt dem fast i et ellers usundt og voldeligt parforhold. En skelnen mellem de gode kærlighedsfyldte perioder og de dårlige perioder beskrives også i interviewet med Cecilie:

C: Jeg kaldte ham Christoffer, når han var sød og omsorgsfuld og kærlig (...) alle andre i området kalder ham Jensen, og når han er Jensen, så er han en rigtig idiot. Altså, så er det den der modbydelige direkte ondsksfulde skid, ikk? (...). (Cecilie).

Det ses i dette citat, at Cecilie under parforholdet har skabt et narrativ om, at hendes voldelige partner var to forskellige personer, hvoraf den ene var manden, hun elskede, og den anden var manden, hun frygtede. Cecilie er ligeledes den eneste af de interviewede, der udtrykker, at hun stadig føler kærlighed for sin voldelige ekspartner:

C: (...) Altså, jeg tror faktisk, at jeg stadig elsker Christoffer. For et eller andet sted indeni ham, med rette indsats fra ham selv, kunne han også få den person mere og mere frem. Så jeg elsker stadigvæk Christoffer, men jeg hader dét, han gjorde ved mig. Jeg elsker og hader ham faktisk på en og samme tid.

I: Ja, ja. Fordi han i dine øjne er de her to personer?

C: Ja, og så fordi, jeg er ødelagt for livet, kan man sige. (Cecilie).

Ved at have lavet denne skildring mellem den gode og den dårlige side, holder Cecilie fast i narrativet om, at hun følte, og stadig føler, kærlighed for sin ekspartner, mens hun hader den anden side af ham. Ved at have udviklet dette narrativ, har Ceci-

---

lie skabt plads i narrativet til både kærlighed og had på trods af, at disse følelser er hinandens umiddelbare modsætning (Bruner, 1999). Cecilie skiller sig ud fra de andre kvinder på dette punkt, idet de andre kvinder kun udtrykker negative følelser for deres voldelige ekspartner. Dog kan der i Cecilies aktuelle narrativ også, som hos de andre kvinder, ses en forståelse af at, dén kærlighed, hun troede, der var i parforholdet, ikke var kærlighed, men manipulationer:

C: (...) så tror jeg simpelthen ikke på, at det har været en oprigtig kærlighed, han havde til mig. Det tror jeg simpelthen ikke på (...). Det tror jeg simpelthen ikke, det har været til nogen, han er sig selv nærmest, og han gør også kun noget, hvis det er til hans egen fordel. Så nej, jeg tror simpelthen ikke/han besidder simpelthen ikke empati og sympati inden i sig. Ikke mig bekendt, og nu kender jeg ham rimelig godt. (Cecilie).

Dermed ses der også hos Cecilie et forandret narrativ, hvor dét, som i det tidligere narrativ blev forstået som kærlighed, i det aktuelle narrativ anses for at være manipulation og kontrol. Dermed ses det på tværs af interviewene, at kvindernes tidligere narrativ er blevet erstattet af et aktuelt narrativ, som tilskriver parforholdet, og kærligheden i det, en helt anden mening (Bruner, 1999). Det tidligere narrativ er af den forståelse, at der var kærlighed i parforholdet, som kvinderne havde et håb om ville udvikle sig til at fylde mere end det dårlige i parforholdet. Det aktuelle narrativ fortæller, at der *ikke* var kærlighed i parforholdet, men at dét, der følte som kærlighed, faktisk var manipulation og kontrol fra deres voldelige ekspartners side.

Hvad præger kvindernes kærlighedsnarrativ under det voldelige parforhold?

Alle kvinderne beskriver starten af parforholdet, som den bedste tid i forholdet, hvor de følte, at de indgik i en kærlighedsfuld relation. Dette kan give et indblik i, hvad kvinderne oplevede og anså som kærlighed, og kan dermed vise hvilke kærlighedsnarrativer, kvinderne havde under parforholdet. Den intense tosømhed, som også blev belyst som et tidligere kærlighedsnarrativ, går igen i kvindernes kærlighedsnarrativ under parforholdet på forskellig vis. De nedenstående citater er tidligere præ-

---

senterede, men belyser denne intense tosomhed i deres kærlighedsnarrativ under parforholdet:

C: (...) Vi brugte nærmest al tid sammen, når ikke jeg var på arbejde, brugte tid på hans omgangskreds og min omgangskreds, og den blev mere og mere smeltet sammen. Så i starten var det egentligt rigtig godt og rart, men det varede ikke meget mere end et par måneder, tre måske. (Cecilie).

D: I starten der var det nok meget øh [-] hyggeligt og [-] dragende [-] øh [-] det var meget intenst [-]. (Diana).

Kvinderne beskriver i disse citater starten af parforholdet som en god tid. I Cecilies tilfælde indebar dette, at parret tilbragte rigtig meget tid sammen, og Diana anvender også blandt andet ordet ”intens” og ”dragende” om denne tid. Denne periode af parforholdet beskriver de som den tid, hvor de har følt, at der har været mest kærlighed. Dette giver et indtryk af, at den intense tosomhed, som de anså kærlighed for at være i deres tidligere kærlighedsnarrativ, også er et aspekt de bringer ind i parforholdet med den voldelige ekspartner. Noget, der præger kvindernes kærlighedsnarrativer under partnerforholdet, er bestemte handlinger, som deres ekspartner udførte, som var af en opvartende karakter, som af kvinderne blev set som kærlighed:

B: (...) altså, den her mand, der bare kom hjem med overraskelser ”nu skal vi lige dit”, og ”nu skal vi dat”, og ”har du ikke lyst til at tage med derhen” og/jamen alle de her ting, som man tænker ”jamen det er en god mand”. (Birthe).

C: (...) Jeg gik til psykolog på det tidspunkt, og han lå og kørte mig frem og tilbage til psykolog, han flyttede sine planer for ligesom at bakke mig op i de ting jeg skulle, og sådan nogle ting. (...) Jeg ved ikke, om man egentligt kan sige, at han har kærlighed i sig, og han, altså, svøber dig gerne ind i det, når han gider, altså, når det lige passer ind i hans skema ikke? (Cecilie).

Både Birthe og Cecilie fortæller hér om handlinger, hvor de følte sig elsket på baggrund af den opvartende og støttende adfærd, som deres ekspartner udviste over for dem. Birthe fortæller om overraskelser, mens Cecilie lægger vægt på, at hendes ekspartner kørte hende frem og tilbage til psykolog. Fremhævingen af disse viser et kærlighedsnarrativ på daværende tidspunkt, der fortæller, at kærlighed blandt andet er en form for opvartning og støtte fra sin partner. Udover den støttende og opvartende adfærd beskriver kvinderne også, at dét de anså som kærlighed lå i små handlinger fra deres voldelige ekspartners side:

C: Ja, hvordan kom kærlighed til udtryk? Han var meget sådan, når vi, altså. Han var meget sådan, hvad skal man sige, øhm, kærtegnende og sådan, når vi var ude. Så var han sådan rigtig, men det har nok også været rigtig meget 'det her det er mit' (...). Han var også meget sådan, øhm, på Facebook, klistrede min væg ind i billeder af ham og mig og kærlighedserklæringer og "elsker dig" og "du er mit livs kærlighed" og "ingen over og alle under" og alt sådan noget. (Cecilie).

D: Altså der har jo nok været, og der har da også været [-] mindre gode ting i forholdet, ellers så havde jeg jo nok heller ikke have været der så længe [-] ellers ville man jo slet ikke kunne holde det ud, men jeg tror måske de der små ting [-] gode ting, der kom en gang imellem [-] dem kunne man leve på rigtig længe. (Diana).

Både Cecilie og Diana beskriver her små handlinger fra deres partner, som ifølge deres kærlighedsnarrativ under parforholdet afspejlede kærlighed. For Cecilie har kærtegn og offentlige kærlighedserklæringer været udtryk for kærlighed og dermed været en del af hendes kærlighedsnarrativ. For Diana har små positive ting i parforholdet, efter hendes eget udsagn, været en af grundene til, at hun blev i parforholdet. Hun formulerer, at hun kunne "leve på dem længe"; et udtryk for at kærlighed var så vigtigt, at det selv i små mængder var nok til, at hun blev i det voldelige parforhold.

Kærlighedens vigtighed i kærlighedsnarrativerne under parforholdet ses også i taknemmeligheden, som kvinderne følte for at have den partner, de havde. Et kærlighedsnarrativ, der ses i alle kvindernes fortællinger, er nemlig et narrativ, der fortæller, at de skulle være taknemmelige for, hvad de havde, enten fordi ekspartneren til

---

tider var den ideelle partner, eller fordi de frygtede at blive alene. Heri ses dermed et normativ om, at parforhold bidrager til kvinders værd, og at de dermed skal være taknemmelige for at være i et parforhold (Søndergaard, 2005). Følgende citat, som tidligere benyttet, er et eksempel på den umiddelbare taknemmelighed, som Birthe følte for at være endt i parforhold med sin ekspartner:

B: Altså vi havde det virkelig, virkelig fantastisk, hvor jeg bare tænkte altså, ”sker det for mig det her?” Altså jeg havde to børn på ti og tolv, som/hvor jeg bare tænkte, ”var der virkelig en anden?”(...). (Birthe).

Birthe fortæller om en taknemmelighed, som hun havde under parforholdet, for at hendes partner valgte hende, og følte sig altså heldig på daværende tidspunkt. I de følgende citater ses til gengæld frygten for at miste partneren:

A: (...) At hvis jeg ikke havde ham, så ville jeg ikke være noget, altså det der med, hvis jeg ikke havde ham som kæreste, hvad og hvem ville jeg så være? (Anne).

C: (...) Så det var også bare den her frygt for bare at være helt alene, ja. (Cecilie).

D: Jeg tror, at der var over/flere år inden jeg gik fra ham, hvor jeg gerne *ville* gå fra ham [-] men samtidig så tænkte jeg også ”hvorfor skulle der nogensinde nogen der gad at være sammen med mig?” og så måske samtidig/så settler man lidt i forhold til det. (Diana).

Kvinderne fortæller i disse citater om frygten for ikke at have partneren, og dermed ses også en vægtlægning af parforholdets vigtighed for dem dengang. Dette ses tydeligt i Annes citat, idet hun sætter spørgsmålstegn ved sin egen identitet uden partneren. På den måde ses der et kærlighedsnarrativ om at være i parforholdet for enhver pris og dermed et kærlighedsnarrativ om, at det var bedre at være i et kærlighedsforhold af den karakter end slet ikke at være i et kærlighedsforhold. Hvad der også fremgår af interviewene med kvinderne er, at vold, og mange af de andre aspekter af parforholdet, ikke indgik i deres narrativer om kærlighed under parforholdet. Anne

---

siger direkte i et citat tidligere præsenteret i relation til volden i parforholdet: ”men jeg var lidt i chok, fordi jeg var, han var jo min kæreste, hvordan kunne han gøre det?” (Anne), hvilket viser, at for hende var kærlighedsrelationen og volden to modsætninger. Derudover var der for flere af kvinderne en skam forbundet med at være i det parforhold, de var i:

D (...) [-] lidt i starten [-] der snakkede jeg lidt med nogle ven/jeg havde en veninde, der nærmest havde blevet sur på mig på et tidspunkt, hun ville have/hun siger ”nu går du fra ham” [-] og så begyndte det sådan at stoppe, fordi jeg, sådan, begyndte at skamme mig over det, fordi jeg et eller andet sted godt vidste, at det ikke var okay, og godt vidste at det ikke var sundt, men hvis/du ved, hvis man siger det højt, så bliver det lige pludselig virkeligt [-] (...) (Diana).

A: Det er den der skam, skam, skyldfølelse og det hele for også at virke udadtil, jeg har styr på det, det er okay, han er faktisk god. Det er undskyldninger for ham. (Anne).

Både Diana og Anne udtrykker direkte hér, at selv da de var i parforholdet, havde de et billede af, at parforholdet ikke var sundt, og at de oplevede skam ved at forblive i parforholdet. Derfor skjulte de begge, at parforholdet ikke levede op til dét kærlighedsnarrativ, den autobiografi og det selv-koncept de havde dengang (Bruner, 1997). Ifølge Dianas udsagn fordi at ”hvis man siger det højt, så bliver det pludseligt virkeligt”. Dog modsiger Anne den ellers udtrykte dikotomi på et andet tidspunkt i interviewet:

O: (...) er der også noget af dig, der tænkte, at det [volden] var et udtryk for kærlighed?

A: Ja, altså, det er det vel. Det er det. Fordi du genkender nogle af de følelser fra dengang, du selv blev slået dengang, fra en du stoler på og elskede. Så det giver meget god mening, selvom det her bare var virkeligt scary. Jeg troede virkeligt nogle gange, at jeg skulle dø. (Anne).

Anne forklarer, at volden for hende var et udtryk for kærlighed, da hun var i parforholdet, fordi hun i sin barndom havde prøvet at blive slået af en, hun stoledede på og elskede. Dette viser altså to modsigende narrativer, som Anne havde om kærlighed under parforholdet: 1) kærlighed og vold er modsætninger og 2) kærlighed og vold er en del af samme mønt.

Sammenfatningsvis bar kvindernes kærlighedsnarrativer under parforholdet stadig præg af en intens tosomhed, og deres billede af kærlighed viste sig som opvartende og støttende gestusser fra deres partner. Dette kærlighedsnarrativ kan være udviklet på baggrund af parforholdet, idet det netop var gestusser, der var partnerens måde at udtrykke kærlighed på (Bruner, 1999). Derudover viser kvindernes udtalelser, at de under parforholdet havde et kærlighedsnarrativ, der indebar, at de skulle være taknemmelige for, hvad de havde, og at være alene ikke var et godt alternativ. Dette belyser et narrativ om, at den romantiske kærlighed med en partner var meget vigtig og ikke noget, man skulle give op på. Også selvom kvindernes kærlighedsnarrativ under parforholdet overvejende beskrev, at vold ikke burde indgå i en kærlighedsrelation. Idet narrativer udvikles på baggrund af individets samspil med sin omverden, kan disse kærlighedsnarrativer under parforholdet være udviklet på baggrund af oplevelserne med de voldelige partnere, men også give et indblik i de kærlighedsnarrativer, der bliver stillet til rådighed af samfundet (Bruner, 1999).

6.3.3. Efter

I dette afsnit vil analytiske spørgsmål vedrørende kvindernes forholds- og kærlighedsnarrativer efter det voldelige parforhold blive besvaret med anvendelse af narrativ teori. Først vil vi analysere kvindernes narrativ om at afslutte parforholdet. Dernæst vil kvindernes narrativer om gode og dårlige eftervirkninger blive analyseret og belyst. Der skelnes i dette afsnit ikke mellem et tidligere og et aktuelt narrativ, da aspekterne, der belyses, kommer fra en tid, hvor kvindernes narrativ er ændret fra dét, de havde under parforholdet. Afslutningsvist vil kvindernes kærlighedsnarrativ efter det voldelige parforhold og nu blive analyseret.

Hvad præger kvindernes narrativ om at afslutte parforholdet?

Da kvinderne vælger at afslutte parforholdet, har deres narrativ ændret sig. Derfor bliver der ikke skelnet mellem et tidligere og et aktuelt narrativ i denne forbindelse,

---

da deres beskrivelser om afslutningen af parforholdet belyser deres aktuelle narrativ. I forbindelse med at afslutte parforholdet beskriver kvinderne at "have fået nok" og at have "nået sin grænse". I sit interview beskriver Anne et seksuelt overgreb, og at det er ved denne episode, hun holder op med at elske ekspartneren: "Og så kan jeg bare huske fra dengang, at der blev jeg nødt til at finde ud af noget. Det går ikke længere det her, det var simpelthen, det var bare grænsen, ik?" (Anne). Birthe beskriver ligeledes, at én særlig hændelse gjorde, at hun "fik nok":

B: (...) Så valgte han så at tage med, og på vejen hjem så siger han så "prøv at hør her, det var faktisk meget nemmere, du ikke var her [-] altså livet, det var da meget nemmere, hvis du simpelthen tog billetten". Så tænkte jeg "ved du hvad? Nu er det simpelthen nok. Nu gider jeg bare ikke finde mig i mere". Jeg gad ikke engang at svare ham/altså jeg tænkte bare "det her/nu har jeg simpelthen fundet mig i nok". Så dagen efter, så siger han "det mente jeg ikke, det jeg sagde i går". "Nej det er fint" sagde jeg. Og der havde jeg simpelthen truffet en beslutning. (...) (Birthe).

I Birthes beskrivelse ses en stålfasthed, idet hun udtrykker, at hun havde truffet en endelig beslutning på baggrund af den hændelse, hun beskriver. Adspurgt hvad det lige præcis var ved denne hændelse, der gjorde udslaget, udtrykker Birthe følgende:

B: (efter at have gjort det forbi med ekspartneren) Jamen jeg tror bare, jeg tænkte at "jeg skal ikke leve med nogen, der ikke sætter pris på mig, jeg skal ikke leve sammen med en, der hellere så mig død [-] altså han havde jo igen og igen/hver gang han slog mig, hver gang han tog kvælertag på mig, "hvis ikke du kan lide lugten i bageriet, så kunne du bare skride", at det hørte jeg bare, hver gang han gjorde det. (?uklar passage?) "jamen, hvis det er hans holdning til mig"/ "det skal/jeg skal simpelthen ikke blive ved med at finde mig i det [-] nu er nok bare nok" [-] (...). (Birthe).

Stålfastheden fortsætter dermed i dette citat, da Birthe udtrykker en grænse, hvor hun slår fast, at ingen skal behandle hende på den måde, som hun er blevet behandlet. Her ser man dermed, at narrativet skifter i dette øjeblik, hvor Birthe træffer sin beslutning. På samme måde beskriver Cecilie en voldsepisode, hvor hun blev truet på

---

livet som medførte beslutningen om at afslutte parforholdet: ”Det var ligesom om, det var prikken over i’et, tror jeg.” (Cecilie). Ved udtrykket “prikket over I’et”, viser Cecilie også et narrativ om at “få nok”. Samtidigt beskriver Cecilie, på samme måde som Birthe, et aktuelt narrativ om, hvad der gjorde, at nok var nok:

I: Ved du nu, hvad det var, der i sidste ende gjorde, at du slog op med ham?

C: Nej, jeg tror simpelthen bare, øh, jeg har faktisk tænkt rigtig meget over det siden, det dukker op nogle gange, og jeg har også snakket om det ude i behandlingen, jeg tror bare, at jeg havde simpelthen fået nok der. Jeg tror, der var et eller andet i mig, altså i underbevidstheden måske, der sagde, at hvis ikke jeg gik, så var jeg ikke kommet derfra i live. Der var et eller andet, der fortalte mig, at så ville han tæve mig ihjel, eller også ville han skyde mig. Jeg tror bare, jeg vidste et eller andet sted, at jeg ville ende med at dø, hvis jeg ikke gik. (Cecilie).

I dette citat beskriver Cecilie, at hun ikke længere ville behandles på samme måde. Hun var ydermere af den overbevisning, at hvis hun blev i det voldelige parforhold, ville hun blive slået ihjel. Her beskrives der ingen kærlighed, men kun frygt. Dette kan man ydermere se i Dianas narrativ om at afslutte parforholdet, hvor hun når dén konklusion, at det bedste var at bryde ud af parforholdet:

D: Men til sidst så kom jeg jo bare til den konklusion, at det var bedre [-] at hvis der ikke var nogen, der ville have mig, så ville [-] det stadig bedre at være alene end at være i sådan noget der (...). (Diana).

Diana, der tidligere havde frygtet ensomheden og dét at være alene, beskriver dermed nu et narrativ, hvor hun hellere ville være alene end at blive udsat for mere svigt og overgreb. Også Diana udtrykker, at beslutningen om at forlade den voldelige partner opstod på baggrund af en følelse af at “få nok”: “(...) så/jeg tror bare jeg følte mig kvalt af, at det var sket så mange gange, så kunne jeg simpelthen ikke magte det mere” (Diana). Idet Diana udtrykker, at hun følte sig kvalt, formuleres der et narrativ om, at hun fysisk ikke kunne forblive i parforholdet længere, og at forlade partneren derfor var den eneste mulighed.

Sammenfatningsvist er kvindernes narrativer om deres afslutning af det voldelige parforhold præget af en oplevelse af “at få nok”. Hvor tanken om valget om at forlade partneren før var ledsaget af en stor frygt for at være alene, ses valget om at være alene nu som den bedste mulighed. Valget bliver en grænsesætning i kvindernes narrativ, hvor kvinderne træffer beslutningen, af hensyn til deres eget velbefindende og af respekt for dem selv (Bruner, 2004).

Hvilke positive og negative eftervirkninger ses i kvindernes narrativ om parforholdet?

Et tema i kvindernes narrativ efter parforholdet er de både positive og negative eftervirkninger. Anne, Diana og Cecilie beskriver at gå meget i byen, efter de havde afsluttet parforholdet. Cecilie beskriver denne periode i følgende citat:

I: Ja. Hvordan så du på dit eget liv i den periode? Efter du var gået fra ham?

C: Jeg var ligeglad med det hele. Det eneste jeg koncentrerede mig om, var min veninde, det var hende, jeg tog så meget MDMA sammen med, det eneste vi foretog os var at ryge hash og tog MDMA, drak og tog i byen. Så lige hjem og sove et par timer, så på arbejde, så hjemme og sove i et par timer og så gøre det igen. (Cecilie).

Cecilie beskriver i dette citat, hvordan hun i denne periode var ligeglad med sit eget liv, og kvinderne fortæller om at ville “flygte” igennem disse byture. Anna, Birthe, Cecilie og Diana beskriver alle symptomer på PTSD (*Post Traumatic Stress Disorder*). To af kvinderne fortæller, at de har fået diagnosen PTSD. Disse symptomer viser sig som tjekkeadfærd, angst, samt sikkerhedsadfærd og undgåelsesstrategier. Cecilie beskriver, at dette påvirker hendes liv i dag:

C: Ja. Hvordan vil jeg beskrive mit liv nu? [-] Jeg har et godt liv, altså synes jeg. Men, hvordan fanden skal man sige det, men med eftervirkninger af dét der. Man kan sige, jeg er blevet meget, sådan, jeg har altid alarmklokkerne ude. Jeg observerer alt. Jeg sætter mig ikke noget sted,

---

hvis jeg er ude med ryggen til folk, jeg skal have overblik, og jeg har mange undgåelsesstrategier og sikkerhedsadfærd, og det påvirker mig stadig den dag i dag. (Cecilie).

Cecilie beskriver, hvordan parforholdet har aktiveret hendes “alarmklokker”. Disse “alarmklokker styrer”, ifølge Cecilie, hendes adfærd. Disse “alarmklokker” beskriver alle kvinderne som en del af deres dagligdag, hvor de er meget opmærksomme på tegn, eller som Diana beskriver, røde flag:

D: (...) og så hvis jeg/bare ved de mindste røde flag/altså det kan være en person, der spiller en lottokupon eller drikker en øl en onsdag [-] så siger jeg bare/så skubber jeg bare folk væk [-] øh [-] for det er nærmest sådan en forsvarsmekanisme øh (...). (Diana).

Kvindernes tidligere oplevelser med vold i et parforhold har haft stor påvirkning, både på deres egen adfærd og følelser, men også på den måde, hvorpå de tilgår andre mennesker. Birthe beskriver dette både i forhold til andre par men også i sit eget parforhold: ”Altså både i parforhold, men også andre steder, der er jeg jo/altså, jeg føler jo tit og ofte, at jeg kan se lige igennem folk.” (Birthe). Det at kunne se “lige igennem folk” bliver ikke blot beskrevet af Birthe, men også af nogle af de andre kvinder. I følgende citat beskriver Cecilie det gode ved at have denne evne:

C: Altså det, jeg siger også, at det er et helvede, jeg har gået igennem, men det har gjort mig til det bedre. Jeg ved egentligt ikke om det har gjort mig til det bedre, men det har i hvert fald også givet mig, jeg plejer at sige, det er en gave også at kunne aflæse mennesker så nemt og så hurtigt.

O: Mmm

C: Og altså, jeg har endnu ikke slået fejl til dato, så et eller andet sted ser jeg det lidt som en gave. For før det så aflæste jeg aldrig mennesker, og jeg snakkede sgu med gud og hver mand. (Cecilie).

Cecilie ytrer hér, at evnen til at se aflæse andre, skal anskues positivt, og dermed anses denne evne som en positiv eftervirkning ifølge Cecilies narrativ. De

---

positive eftervirkninger opleves ikke kun af Cecilie. Både Birthe og Diana oplever positive følelser i tiden efter bruddet. Dette beskrives i følgende citater:

I: Ja. Kan du huske hvordan du så på dit eget liv, da du lige var gået fra ham?

B: Jeg følte jeg kunne alt.

I: Ja.

B: Jeg kunne simpelthen alt på det tidspunkt. Jeg begyndte også at tage efteruddannelse, alt muligt om aften fordi at jeg/jeg kunne det hele. (Birthe).

D: Det var/det var en meget mærkelig tid, men det var også, tror jeg, en meget befriende [-] på en måde, men det tog langt tid før man sådan kunne mærke [-] den frihed, altså jeg begyndte for eksempel at gå meget i byen, efter jeg gik fra ham, altså efter at jeg var kommet ovenpå efter operationen og sådan noget, der gik lige et halvt års tid [-] der begyndte jeg at gå en del i byen, fordi jeg har ikke rigtig drukket og ikke rigtig festet eller noget i mine unge/altså lige/jo måske lige fra jeg var atten, nitten år men [-] men ellers, så har jeg jo ikke rigtig festet og drukket, mens jeg var sammen med ham (Diana).

Birthe opnår i denne periode en høj selvsikkerhed og Diana lægger vægt på den frihed, som hun føler i kraft af hendes nye tilværelse ude af parforholdet. Dermed ses der i nogle af kvindernes narrativer, at tiden efter parforholdet indeholdt positive eftervirkninger. Frihed er en vigtig del af kvindernes narrativ i dag, og er en værdi, som de især sætter stor pris på efter at have været i et voldsomt parhold. Dette beskriver Anne i følgende citat:

I: Det kan være det kommer til at hænge lidt sammen med næste spørgsmål, som er, hvad er vigtigt for dig? Hvad værdsætter du i dit liv nu?

A: Frihed, helt klart frihed.

I: Mmm.

A: At gøre hvad fuck jeg har lyst til. (Anne).

Anne beskriver frihed som værende det vigtige for hende i dag. I hendes citat er det tydeligt, at Anne har et narrativ om, at frihed indbefatter retten til selvbestemmelse.

Sammenfatningsvist fremhæver kvindernes narrativer både negative og positive eftervirkninger af at have været i et voldeligt parforhold. De dårlige eftervirkninger inkluderer, at kvinderne har været uforstående over deres egen adfærd, og at flere af dem er kommet i et misbrug efter parforholdet. Derudover beskrives såkaldte "alarmklokker", hvor kvinderne har en oplevelse af altid at være i alarmberedskab. Samtidigt er et stort aspekt af de negative eftervirkninger, de psykiske udfordringer og lidelser som kvinderne har fået i tiden efter det voldelige parforhold, og som stadig påvirker deres liv i dag. Kvinderne beskriver dog ikke kun negative eftervirkninger, efter at have været i et voldeligt parforhold, men også positive eftervirkninger. Disse positive eftervirkninger er frihed og en særlig evne til at læse sine omgivelser. De alarmklokker, der tidligere blev nævnt, beskrives også positivt af kvinderne, hvor de i alarmklokkerne i den forbindelse bliver omtalt som en "sjette sans" og en "gave". Den positive udvikling, hvor kvinderne opnår større selvsikkerhed og eksempelvis tager efteruddannelser, ses også som positive eftervirkninger af det voldelige parforhold i kvindernes narrativ. I kvindernes narrativ ses det, at kvinderne tilskriver det voldelige parforhold en mening, idet de fortæller, at de i dag kan bruge deres oplevelser derfra. Dermed står tiden i det voldelige parforhold ikke tilbage som en meningsløs oplevelse, men som en meningsfuld oplevelse, der har gjort dem til dem, de er i dag. Dermed er oplevelsen af at have været i et voldeligt parforhold nu indskrevet i deres autobiografier (Bruner, 2004).

Hvad præger kvindernes kærlighedsnarrativ efter det voldelige parforhold og nu?

Kvindernes kærlighedsnarrativer, og billede af kærlighed efter at have forladt det voldelige parforhold, kan siges at indeholde både negative og positive elementer. Noget der er tydeligt i flere af kvindernes interviews, er en distance til romantiske parforhold, og den kærlighed, som de forbinder med disse. Dette kommer til udtryk på flere måder:

B: Jamen altså [-] efter at [-] efter at jeg blev alene der, der havde jeg jo/der blev jeg jo en lille smule mandehader kan man vist roligt sige [-] og nok også med god grund [-] (Birthe).

A: Hmm, også generelt bare kærlighed. Altså, jeg er meget lukket. Jeg åbner mig slet ikke op mere. Det var også meget svært for min eks. Altså min sidste eks. Jeg var meget lukket. (Anne).

C: Men nu på et eller andet tidspunkt, der kommer det ud, og det er jo et spørgsmål om, at det også skal bearbejdes, og når det så også er blevet bearbejdet, jamen, så tænker jeg da også, at jeg lukker mit iskolde hjerte op for en mand igen. Ja, det tror jeg da. (Cecilie).

Birthe udtrykker en distance, hun tog til mænd og romantiske relationer i tiden efter bruddet, ved at omtale sig selv som ”mandehader”. Både Anne og Cecilie anvender begge ordet ”lukket” i forbindelse med deres forhold til romantisk kærlighed. At være lukket lader til, for kvinderne, at være et udtryk for at beskytte sig selv, idet der for kvinderne lader til at være en risiko forbundet med at ”lukke op”. I forbindelse med romantiske parforhold beskriver kvinderne et behov for at beskytte sig selv:

C: Fordi det kom virkeligt bag på mig, at han kunne finde på det, og det foregik også foran børnene, og det er ligesom dér, at det går ind og farver lidt og nu igen gør, at jeg bliver ekstra påpasselig igen ikke? (Cecilie).

D: Øh [-] faresignaler og røde flag, eller hvad man siger [-] jeg føler ikke [-] jeg er så drømmende [-] som [-] ja, og entusiastisk, hvis man kan sige det sådan, som jeg var dengang, før [-] øhm [-] det [-] det er som om, jeg måske har fået et lidt broget [-] syn på kærlighed efter. (Diana).

Cecilie og Diana italesætter i disse citater, at det voldelige parforhold har farvet deres billede af kærlighed nu, idet de nu føler et behov for at være påpasselig. Det fremgår altså, at kærlighed for kvinderne nu forbindes med en form for ”fare”, og at det er det voldelige parforhold, der har være med til at skabe dette kærlighedsnarrativ. Denne

---

”frygt for kærlighed” kan også ses i nogle af kvindernes distancering til dét at indgå i et parforhold:

A: [Hvor hun er om fem år] Jeg er stadigvæk single, stadigvæk glad, ikke nogen forpligtigelser ikke nogen forhold, ad, nej ingenting. Jeg har sagt, det er først, når jeg bliver 50, og jeg får brug for en til at hjælpe mig. (Anne).

C: (...) Jeg har masser af kærlighed til mine, altså til dem, jeg har nært. Men i forhold til kæresterelationer, det kan rende mig i røven. Jeg gider ikke mere, men det ændrer sig nok på et tidspunkt. Det er da værd at håbe på, på et tidspunkt. (Cecilie).

Både Anne og Cecilie viser tydeligt i disse citater en distance til romantisk kærlighed, som igen viser et negativt kærlighedsnarrativ, hvor en romantisk relation, ifølge deres billede af kærlighed på nuværende tidspunkt, bærer negative ting med sig. For Anne lader det til, at der skabes et modsætningsforhold mellem dét at være glad og dét at være i et parforhold. Dette viser at Annes aktuelle kærlighedsnarrativ er, at dét at være i en romantisk kærlighedsrelation vil medføre ulykkelighed. I to andre citat fra interviewet, får Anne italesat, hvad det er hun frygter ved at indgå i en romantisk relation:

A: Øhm [-], altså nogen ville måske sige at... Fordi hvis jeg bare får den mindste snert af, at du er kontrollerende, af en mand, ik også? (...) Så er der nogen, der godt kunne synes, jeg er lidt feisty (...) De skal slet ikke i nærheden af mig (...). (Anne).

I: Hvad værdsætter du i dit liv nu?

A: Frihed, helt klart frihed (...) At gøre hvad fuck jeg har lyst til (...) Ja, ikke nogen mand, der skal bestemme over mig. Fy faen! (griner) Fy faen, nej tak mand. (Anne).

Anne italesætter, at hun særligt distancerer sig, hvis hun fornemmer kontrollerende adfærd fra en mand. Dette tyder på, at hun frygter at blive kontrolleret i en romantisk

---

relation, på grund af den oplevelse hun har haft med at blive kontrolleret af sin voldelige ekspartner. Hun laver derudover i det næste citat et tydeligt modsætningsforhold mellem frihed og dét at være i et parforhold. Dermed ses der et aktuelt kærlighedsnarrativ hos Anne, der fremsætter, at romantisk kærlighed *kan* være kontrol maskeret som kærlighed, men også, at dét at være i en romantisk kærlighedsrelation *er* at opgive sin frihed. Kærlighed er altså at være fanget ifølge dette kærlighedsnarrativ.

Udover negative aspekter af kærlighedsnarrativerne ses der også positive aspekter. Særligt Birthe, der som den eneste af de interviewede kvinder er i et parforhold, lægger vægt på, at kærligheden er vigtig og skal værnes om:

B: Øhm [-] jamen, jeg tror, at det er meget det her med at øhm [-] man skal ikke tage den for givet, altså for det første så skal man jo også selv kæmpe, det føler jeg nu også, jeg gjorde dengang, men man skal jo/altså [-] jeg skal ikke tage Casper for givet, selv om han er så god, som han er, fordi jeg ved jo ikke, hvor længe jeg har ham [-] øhm [-] så [-] og det tror jeg ikke/det er nok også noget med alderen at gøre, at man/jeg skal bestemt ikke bare tage ham for givet, jeg er også nødt til at vise ham, at jeg er glad for ham, og jeg bliver også nødt til at kæmpe for ham. (Birthe).

Birthe udtrykker hér en taknemmelighed for at have denne form for kærlighed i sit liv, og at kærligheden skal kæmpes for. Hendes kærlighedsnarrativ nu vægter kærlighed meget højt. Diana fremhæver også kærlighedens vigtighed i hendes kærlighedsnarrativ ved at belyse det håb, hun stadig har for at indgå i et parforhold:

D: Jeg tror at [-] jeg har altid været meget stædig, hvis der er noget, jeg gerne vil, så har jeg også holdt fast i det, det har jeg så mistet en del, men ikke helt [-] og jeg vil som sagt/det er jo at [-] tanken og drømmen og ønsket om at, du ved, at [-] ja, have en at blive gammel med og have en familie (...). (Diana).

Diana italesætter, at hun drømmer om at finde en, som hun kan blive gammel med og stifte familie med. Dette viser altså, at hun har et kærlighedsnarrativ, hvor ”til døden os skiller” og ”kernefamilie” er vigtige komponenter stadig.

Adspurgt om hvad der for dem er vigtigt i et parforhold svarer kvinderne i høj grad de samme ting:

C: Tillid og kommunikation (Cecilie).

D: Forståelse, ærlighed, rummelighed [-] at [-] kommunikation. (Diana).

B: Altså vi er gode til at give plads til hinanden, vi er gode til at være sammen, vi er gode til bare at være her, men vi er også gode til at kommunikere [-] altså vi er hinandens bedste venner, vi kan snakke om alt (...). (Birthe).

I kvindernes kærlighedsnarrativ efter det voldelige forhold er særligt kommunikation vægtet højt. At kunne kommunikere med en partner er altså i kvindernes kærlighedsnarrativer et udtryk for et sundt parforhold og kærlighed.

Sammenfatningsvist er kvindernes kærlighedsnarrativ efter det voldelige parforhold, for flere af kvinderne, et narrativ, der anser kærligheden for at være ”farlig”. Flere af kvinderne har eller har haft en distance til kærlighed som en måde at beskytte sig selv fra blandt andet kontrol og manipulation. At være i et parforhold modstilles til at være fri og glad, og dermed har flere af kvinderne et negativt kærlighedsnarrativ. Dog ses der også et positivt syn på kærlighed i kvindernes kærlighedsnarrativer, som særligt Birthe lægger vægt på, og som hun anvender sit nuværende parforhold som referenceramme for. Flere af kvinderne formulerer også et håb for kærlighed i fremtiden, hvilket viser, at kærligheden ikke anskues udelukkende negativt. Kvindernes kærlighedsnarrativ efter at være brudt ud af det voldelige parforhold vægter kommunikation som en vigtig del af kærligheden og som en forudsætning for, at kærlighed kan indgå i et parforhold.

6.3.4. Sammenfatning af forholdsnarrativerne

Kvindernes forholdsnarrativer og kærlighedsnarrativer har gennemgået en udvikling. Forholdsnarrativerne er meget forskellige afhængigt af, om der tales ud fra kvindernes tidligere narrativ eller aktuelle narrativ om det voldelige parforhold. Hvor kvin-

---

dernes tidligere narrativ anså tidspunktet for ekspartnerens indtræden som kærlighedskomment, anser det aktuelle narrativ tidspunktet som sårbart og som et tidspunkt, hvor ekspartneren har haft mulighed for at udnytte den sårbarhed kvinderne havde i den periode. Det tidligere forholdsnarrativ anså forelskelsesfasen som en dragende, fantastisk og intens proces, hvor kærligheden var stor; det aktuelle narrativ anser denne fase som en "indfangelses-proces", hvor strategier blev anvendt for at indfange kvinderne i det voldelige parforhold. Hvor jalousi, kontant tilstedeværelse og store kærlighedserklæringer i det tidligere narrativ ansås som udtryk for intens kærlighed, anser det aktuelle narrativ selvsamme adfærd som kontrol- og manipulationsstrategier.

Volden blev i det tidligere narrativ set som kvindernes ansvar, hvor volden i det aktuelle narrativ anses for at være uberettiget og udelukkende ekspartnerens ansvar. Det tidligere narrativ så kærlighed som en del af parforholdet og vægtlagde små handlinger som udtryk for kærlighed, mens det aktuelle narrativ anfægter tilstedeværelsen af kærlighed i det voldelige parforhold. I de forandrede narrativer ses ligeledes forandrede normativer om parforhold. Hvor vold og negativ adfærd accepteres af kvinderne og viser et normativ om, at disse aspekter kan være en del af et parforhold, har kvinderne nu et normativ om, at det ikke er acceptabel adfærd i et parforhold. Ved løsrivelsen fra det voldelige parforhold ses et narrativ, hvor kvinderne "fik nok", og i denne beslutning ses et forandret narrativ, hvor kvinderne ikke anser parforholdet for at være acceptabelt. I kvindernes narrativ om det voldelige parforhold ses både positive og negative eftervirkninger. Det kan altså ud fra besvarelse af de analytiske spørgsmål med inddragelse af narrativ teori belyses, at kvindernes narrativer om det voldelige parforhold har forandret sig, fra de var i det voldelige parforhold til nu.

6.3.5. Sammenfatning af kærlighedsnarrativerne

Der ses ligeledes en forandring i kærlighedsnarrativerne. Kærlighedsnarrativerne *før* det voldelige parforhold, bliver af kvinderne beskrevet som værende præget af, at kærlighed er en intens tosomhed og drømmen om en kernefamilie. Narrativet om at kærlighed er positivt, og at kærlighed er en vigtig del af de drømme, man har om sin fremtid, bliver belyst af kvindernes beskrivelser. Kvinderne oplevede og dannede forestillinger om, hvad kærlighed bør være, på godt og ondt, både fra deres forældre og af populærkultur.

Kvindernes kærlighedsnarrativer *under* parforholdet er influeret af deres før-narrativ. Dette kærlighedsnarrativ, under parforholdet, bærer stadig præg af kærlighedsnarrativet før det voldelige parforhold. I kvindernes under-narrativ, beskriver de at være taknemmelige for, hvad de havde med den voldelige partner og at det at være alene, ikke var et godt alternativt. Kærlighed er hér noget, man ikke skal give op på, og det var væsentligt for kvinderne at fastholde vigtigheden af at have en partner. I under-kærlighedsnarrativet beskriver kvinderne at fastholde forestillingen om tosomhed og vigtigheden af at være i et romantisk parforhold, fra før-kærlighedsnarrativet, men samtidigt er kvinder opmærksomme på, at vold ikke burde indgå i en kærlighedsrelation.

I dag beskriver flere af kvinderne, at kærlighed er farligt, og at de qua deres dårlige oplevelser ønsker at beskytte sig selv og distancere sig selv fra mulige romantiske relationer. Der er dog også positive aspekter af kærligheden, som stadig opretholdes i dag. For nogle af kvinderne er der stadig et håb om at finde kærlighed i fremtiden. Samtidigt beskriver kvinderne i dag et klart billede af at kærlighed i en romantisk relation indebærer kommunikation.

Kvindernes udvikling i deres kærlighedsnarrativ har ændret sig fra at være en forestilling om, at kærlighed er tosomhed og kernefamilie, til at kærlighed både kan være positivt og negativt. Kvinderne har, i takt med deres oplevelser, udviklet et kærlighedsnarrativ som i højere grad tager højde for egne ønsker, end de forestillinger kvinderne dannede på baggrund af inspiration fra forældre og populærkultur. Der ses altså en stor udvikling i kvindernes kærlighedsnarrativer, og dette vidner om, at oplevelserne med at have været i et voldeligt parforhold har haft en stor påvirkning på deres kærlighedsnarrativer (Bruner, 1999). I følgende kapitel, den analytiske diskussion, vil det blive diskuteret, hvilke mekanismer og processer i de voldelige parforhold, der kunne være årsag til denne store udvikling og forskel på kærlighedsnarrativerne.

7. Diskussion

I analysen har vi belyst fundene i empirien ud fra narrativ teori. Vi valgte at udføre analysen udelukkende på baggrund af narrativ teori, da vores fokus hviler på kvindernes forholdsnarrativer og kærlighedsnarrativer. Inddragelse af yderligere teori var

---

fravalgt, for at have fokus på narrativerne i empirien. Derfor har vi valgt at udarbejde en analytisk diskussion, der vil diskutere analysens fund ud fra de kognitive og socialkonstruktionistiske teorier, som vi har præsenteret tidligere i projektet, jf. Kapitel 5. *Teori.*

Dette projekts diskussion vil dermed indlede med en analytisk diskussion. Denne vil diskutere, hvorfor kvindernes narrativer om parforholdet er forskellige afhængigt af, om der er tale om et tidligere eller aktuelt narrativ; og hvorfor kvindernes kærlighedsnarrativer er forskellige, afhængigt af, om der er tale om kærlighedsnarrativet før, under eller efter det voldelige parforhold. Derudover vil aktuelle kønsnormer i samfundet blive diskuteret. Ydermere vil vi i den analytiske diskussion diskutere vores fravalg af tilknytningsteori til at belyse empirien, og om det havde været relevant at inddrage denne teori i projektet.

Diskussionen vil afsluttes med en metodisk diskussion, som vil diskutere, hvilke implikationer vores videnskabsteoretiske afsæt, valg af teorier, metodevalg og undersøgelsesdesign kan have for vores projekt og dets resultater. Diskussionen vil slutte med at belyse, hvordan vi har forsøgt at sikre projektets kvalitet ud fra kriterier opsat til kvalitativ forskning.

7.1. Analytisk diskussion

I dette afsnit vil vi på baggrund af besvarelsen af de analytiske spørgsmål og med inddragelse af teori diskutere, hvilke mekanismer og processer, der har været på spil, i de voldelige parforhold, som kan være med til at forklare de forandrede kærlighedsnarrativer. Vi vil særligt diskutere hvilke mekanismer og processer, der kan have influeret de kærlighedsnarrativer, som kvinderne udviste *under* parforholdet, og diskutere hvordan dette kan påvirke de kærlighedsnarrativer, som de udtrykker nu. Først vil vi se på hvordan internaliserede normer i kraft af normaliseringsprocessen kan have formet de kærlighedsnarrativer og narrativer om parforholdet, som kvinderne havde, mens de var i det voldelige parforhold. I den forbindelse vil vi diskutere om kvindernes narrativer kan være manipuleret på baggrund af *gaslighting*, og hvordan dette fænomen relaterer sig til eksisterende samfundsnormer. Dette leder over i en diskussion om hvordan samfundsnormer, blandt andet formidlet i populærkultur, er med til at forme kvindernes narrativer. Dernæst vil vi diskutere hvordan kvindernes narrativer under parforholdet kan være et resultat af *traumatic bonding*, og hvordan

---

denne tillknytningsproces kan være bidragende til at forklare kvindernes tidligere narrativer omkring parforholdet. Efterfølgende vil det blive diskuteret, hvordan kvindernes modstridende narrativer og oplevede virkelighed kan forårsage kognitiv dissonans, og hvilken effekt dette kan have haft på kvindernes forståelse af kærlighed og parforholdet. I forbindelse med denne diskussion, vil der fremgå en teoretisk diskussion omkring inddragelsen af både kognitiv teori og socialkonstruktionistisk teori.

Afslutningsvist vil den analytiske diskussion udmunde i præsentationen af en model udarbejdet på baggrund af fundene i analysen og inddragelsen af teorierne benyttet i den analytiske diskussion.

7.1.1. Kærlighedsnarrativ skabt af internaliserede normer

Som det fremgår af kapitel 6. *Analyse*, havde kvinderne et tidligere narrativ om forskellige aspekter, omkring den tid de var i parforholdet. Disse tidligere narrativer indebar, at de negative aspekter af parforholdet, deriblandt kontrollerende adfærd og vold, blev tolket som et resultat af stærk kærlighed og kvindernes egne utilstrækkeligheder. Kvindernes aktuelle narrativ er dog et andet og fremsætter, at den kontrollerende adfærd og volden var udtryk for, at kvinderne befandt sig i et voldeligt parforhold med en kontrollerende partner. Der ses på disse negative aspekter på to forskellige måder, afhængigt af om der er tale om det tidligere narrativ eller det aktuelle narrativ. Ud fra kvindernes beskrivelser af parforholdet, blandt andet beskrivelserne af voldshændelserne, den kontrollerende adfærd med mere, kan vi vurdere, at kvinderne netop har befundet sig i et psykisk og fysisk voldeligt parforhold, på trods af at dette ikke var deres tolkning af deres parforhold, mens de var i det.

Kvinderne udtrykker overvejende, at vold ikke var en del af deres kærlighedsnarrativ, da de var i parforholdet. De beskriver derudover at de i høj grad bebrejdede sig selv og forsøgte at ændre deres adfærd, i et forsøg på at undgå volden og udvikle et positivt, kærlighedsfuldt parforhold. At kvinderne forsøger at ændre sig selv og egen adfærd for at forandre situationen, kan være udtryk for en igangværende normaliseringsproces (Lundgren, 2004). Ifølge Lundgren tilpasser kvinder i voldelige parforhold sig ved at forskyde eller fortrænge egne grænser og i stedet acceptere de normer, som voldsmanden opsætter for deres adfærd. Dermed kan informanternes italesatte ændring af egen adfærd og tidligere billede af, at volden var udløst af deres

---

egen adfærd, være et udtryk for en igangværende normaliseringsproces, hvori kvinderne tilpasser sig på baggrund af den voldelige partners kontrolstrategier. Hvis den voldelige partners billede af parforholdet er, at kvinden ikke lever op til normerne, og at dette naturligt vil afføde vold, kan en internalisering af dette verdensbillede være med til at forklare, hvorfor kvindernes tidligere narrativ omkring parforholdets negative aspekter ikke indebærer en vægtlægning af den voldelige partners ansvar. Det kan dermed forklare, hvorfor kvinderne tværtimod anser dem selv for at være ansvarlige for volden begået mod dem, samt forklare den positive tolkning af den kontrollerende adfærd. Dog beskriver Anne, selvom hun tidligere i interviewet har givet udtryk for det modsatte, at hun anså volden for at være et udtryk for kærlighed. På den ene side kan dette være et resultat af, at vi direkte adspurgte hende, om det var en mulighed, at hun anså vold som et udtryk for kærlighed. Dette kan have påvirket hende til at svare samstemmende med det adspurgte. Dog formulerer hun selv, at hun i kraft af sin voldelige opvækst netop havde udviklet en forståelse af, at vold var udtryk for kærlighed (jf. afsnit 6.3.2., *Under*). Dette er dermed et modstridende kærlighedsnarrativ, end dét Anne tidligere har givet udtryk for. Hvad kan lægge til grund for en sådan selvmodsigelse? Det kan argumenteres, at selvmodsigelsen også kan være et udtryk for normaliseringsprocessen. At anse volden som en del af kærligheden kan være det internaliserede verdensbillede, som Anne har fået i kraft af normaliseringsprocessen i det voldelige parforhold. Forståelsen af kærlighed som et aspekt, der naturligt indeholder vold, kan være den opfattelse som hendes voldelige ekspartner og tidligere voldelige relationer har fremsat. Derimod var Annes fastholdelse af, at hun ikke anså vold som en naturlig del af et parforhold, hendes eget kærlighedsnarrativ, som hun begyndte at forskyde som en del af sin tilpasningsstrategi.

Kvindernes beskrivelser af manipulation fra deres voldelige partner, hvor han har manipuleret dem til at tro, at volden var deres egen skyld, kan argumenteres at have en bidragende effekt til normaliseringsprocessen. Ved *gaslighting* manipulerer voldsudøveren den voldsudsatte til at sætte spørgsmålstegn ved sin egen virkelighed, hvilket lader til være tilfældet for kvinderne, der forklarer hvordan de bebrejdede sig selv, på baggrund af deres voldelige partners udlægning af volden (Sweet, 2019). Dette kan blandt andet ses i Birthes beskrivelse af, at hendes voldelige ekspartner lagde skylden på hende (jf. Afsnit 6.3.2., *Under*). *Gaslighting* kan have bidraget til normaliseringsprocessen, hvor kvinderne fortrænger sine egne grænser og internali-

---

serer voldsudøverens billede af dem. Abramson (2014) påpeger, at *gaslighting* ofte beror på internaliserede sexistiske normer og er med til at producere og reproducere disse sexistiske normer. Det kan argumenteres, at kvinderne har internaliseret den voldelige partners sexistiske normer i kraft af normaliseringsprocessen, men dermed også af den *gaslighting*, der er fundet sted.

Sweet (2019) påpeger dog at disse sexistiske normer ikke stammer fra voldsudøveren selv, men at *gaslighting* er et sociologisk fænomen så vel som psykologisk. Dette vil sige, at de sexistiske normer, som reproduceres i parforholdet, ikke blot kommer fra voldsudøveren selv, men stammer fra et fundament af kønsbaseret social ulighed, som samfundet skaber. *Gaslighting* er et udtryk for kønsbaseret magtuligevægt i den større sociale kontekst, på trods af at det kommer til udtryk inden for intime relationer. På samme måde kan det argumenteres, at på trods af at normaliseringsprocessen foregår i intime relationer, så kan den ligeledes være socialt funderet i den større samfundsmæssige kontekst. Dermed kan dét kærlighedsnarrativ, som kvinderne former under parforholdet, ikke blot være formet ud fra de internaliserede normer fra den voldelige partner. Det vil tværtimod være et kærlighedsnarrativ, der er formet af det samfund, de lever i, formidlet gennem deres voldelige partner (Abramson, 2014; Lundgren, 2004; Sweet, 2019). Spørgsmålet er, om en normaliseringsproces kunne finde sted, hvis der ikke var denne kønsbaserede magtuligevægt mellem kønnene til at underbygge de sexistiske normer, som bliver fremsat af den voldelige partner og internaliseret af den voldsudsatte.

Nogle aspekter af kvindernes udtalelser viser tegn på eksisterende sexistiske normer i samfundet. Et aspekt, der er gennemgående i kvindernes interviews, er en frygt for at forlade det voldeligt parforhold, der udspringer fra en frygt for at være alene, og at ”ingen andre vil have dem” (jf. afsnit 6.3.2., *Under*). Heri ligger ligeledes en form for taknemmelighed for, og vægtlægning af, at være i et parforhold, som særligt ses i deres kærlighedsnarrativ *under* parforholdet. Seuffert (1999) fremsætter at der, blandt andet i kraft af populærkulturs skildring af romantisk kærlighed, hersker kærlighedsdiskurser, der er stærkt kønsrolleopdelt. I disse diskurser er kvindens eksistens bundet op på kærligheden til en mand, og derfor er hendes værd bundet op på, hvorvidt hun er i et parforhold eller ej. Dette ses i kvindernes beskrivelser af frygten for at blive alene, og særligt i Annes citat, hvor hun ytrer frygten om, at hun ”ikke ville være noget”, hvis hun ikke havde partneren (jf. afsnit 6.3.2., *Under*). Ifølge

---

Jack & Ali (2010), Seuffert (1999) og Giroux (1996) ses der kønsnormer i samfundet, som indebærer at kvinden i et parforhold skal være tavs, selvopofrende og underdanig. Kvinderne i vores studie kan på baggrund af fortællingerne siges at leve op til netop disse normer i deres parforhold med deres voldelige ekspartner. I kvindernes beretninger fortæller de, hvordan de bebrejdede sig selv for volden og prøvede at ændre sin egen adfærd, så den var tilpasset den voldelige ekspartners ønsker (jf. Afsnit 6.3.2., *Under*). Dog beretter kvinderne også om en skam, som deres tilpasning medførte, og denne skam førte til, at kvinderne holdt volden hemmelig for sine omgivelser. Man kan argumentere, at hvis kvinderne levede op til de samfundsnormer som Jack (2010), Giroux (1996) og Seuffert (1999) fremhæver, så burde de ikke føle skam, idet de i så fald ”gjorde køn” på den måde, som de samfundsmæssige normer foreskrev (Goffman, 1959; West & Zimmer, 1987). Det kan dermed også argumenteres, om det er disse normer, kvinderne selv ønsker at leve op til, eller om de trækker på andre normativer, som er modstridende med dét at være og forblive i et voldeligt parforhold.

Sammenfatningsvist kan kvindernes tidligere forholdsnarrativer og kærlighedsnarrativer under parforholdet være udtryk for internaliserede sexistiske normer, som er internaliseret på baggrund af normaliseringsprocessen. Dermed er kvindernes narrativer under parforholdet influeret af de normer, som deres voldsudøvende partner sætter for deres adfærd. Dette kan forklare kvindernes ansvarliggørelse af dem selv for den vold, der begås imod dem. Den udøvede *gaslighting*, der ses i kvindernes beskrivelser, bidrager til normaliseringsprocessen og dermed til internaliseringen af de sexistiske normer. Disse sexistiske normer er formidlet af partnervoldsudøveren, men menes at være funderet i samfundets strukturer. Disse normer produceres af populærkultur, og fordrer at kvinders værd er bestemt ud fra opnåelsen af en romantisk relation, og fordrer ligeledes at kvinders adfærd skal være underdanig og selvopofrende. Disse normer kan dermed være bidragende til, at kvinderne forbliver i parforhold hvor de bliver udsat for vold.

Diskussion om hvorvidt de sexistiske samfundsnormer er aktuelt gældende, og om disse sexistiske samfundsnormer er udfordrede af konkurrerende samfundsnormer, vil finde sted i afsnit 7.1.6. *Sexistiske samfundsnormers aktualitet.*

7.1.2. Forelskelse og *traumatic bonding*

Som det fremgår af analysen, er der forskel på, hvordan kvinderne ser processen, hvor de blev forelsket i deres voldelige ekspartner. Hvor deres tidligere narrativ anså forelskelsen for at være en dragende og intens proces, anser det aktuelle narrativ forelskelsesfasen for at være en farlig proces, hvor de gradvist blev fanget af deres voldelige ekspartner (jf. afsnit 6.3.1., *Før*). Blandt andet begrebet *love bombing* anvendes af en af kvinderne, og flere af kvinderne beskriver, hvordan de blev ”fodret” med søde ord. Ved voldens indtræden føler kvinderne, at de nu var ”fanget” i parforholdet som følge af den proces. Der ses i kvindernes fortællinger en lang periode, hvor forelskelsen og volden indgik i parforholdet side om side. Hvad de i deres tidligere narrativ anså som forelskelse kan argumenteres at være et udtryk for *traumatic bonding* (Dutton & Painter, 1981; Dutton & Painter, 1993). Ved *traumatic bonding* knytter den voldsudsatte sig stærkt til sin voldelige partner, ikke *på trods af* vekselvirkningen mellem kærlig behandling og vold, men *i kraft af* denne vekselvirkning. Vekselvirkningen mellem kærlighed og vold ses i flere af kvindernes fortællinger, men især Cecilie tydeliggør vekselvirkningen, ved at anse sin voldelige ekspartner som to forskellige personer afhængigt af, om han var omsorgsfuld og kærlig eller ond og voldelig (jf. Afsnit 6.3.2., *Under*).

Diana italesætter, at hun i sit aktuelle narrativ anser følelserne, som hun mærkede som forelskelse, for værende følelser af afhængighed frem for kærlighed (jf. Afsnit 6.3.2., *Under*). Ifølge Dutton og Painter (1981) bliver magtubalancen mellem voldsudøver og voldsoffer forstørret i kraft af volden i det intime parforhold, og den voldsudsatte bliver mere negativ i sin selv vurdering og oplever større magtesløshed. Dette medfører en følelse af afhængighed af den voldelige part, idet de fremstår som mere magtfulde i relationen. Der ses tydelige tegn på *traumatic bonding* i kvindernes fortællinger, og dette kan være bidragende til at forklare, hvordan forelskelsesfølelsen blev bibeholdt i det voldelige parforhold i kraft af den vold, der blev begået mod kvinderne.

Sammenfatningsvist kan kvindernes ændrede narrativ omkring forelskelsen i deres voldelige ekspartner forklares ud fra *traumatic bonding*, hvor kvinderne i kraft af den periodiske vold og magtubalancen i parforholdet udvikler en tilknytning der baserer sig på en følelse af afhængighed, men kan være blevet tolket som forelskelse i deres tidligere narrativ. Når kvinderne valgte at bryde med partneren, fordi de ”fik nok”,

---

kan dette være udtryk for, at det traumatiske bånd blev brudt, og kvinderne havde dermed mulighed for at se forelskelsesfølelserne i et andet lys, hvilket deres aktuelle forholdsnarrativ vidner om, at de gør.

7.1.3. Kærlighedsnarrativer der udløser kognitiv dissonans

Kvinderne giver overvejende udtryk for, at deres kærlighedsnarrativer under parforholdet indebar, at vold *ikke* var en del af kærligheden. Dog blev kvinderne udsat for vold af sine partnere i deres intime relation. Idet der hér er forskel på kvindernes overbevisninger og de faktiske hændelser, kan det argumenteres, at kvinderne i den forbindelse har oplevet kognitiv dissonans (Festinger, 1989; Nicholson & Lutz, 2017). En måde hvorpå kvinderne kan have håndteret denne dissonans er ved at reevaluere deres syn på volden. Kvinderne beretter, hvordan de i parforholdet har bebrejdet sig selv for volden. Selvbebrejdelsen kan have været en måde for kvinderne at skabe kognitiv ligevægt. Hvis opfattelsen af volden ændres til at ses som forårsaget af dem selv, kan bibeholdelsen af parforholdet retfærdiggøres, og dermed skabes der sammenhæng mellem hvad kvinderne tænker, og hvad kvinderne gør (Nicholson & Lutz, 2017). Skammen som kvinderne føler under parforholdet kan muligvis også være udtryk for kognitiv dissonans. Kvinderne udtrykker en skam over at være i et parforhold, hvor de blev kontrolleret og misbrugt, og dette fortæller de, at de håndterede ved at holde volden hemmelig for omverden og give omverden et indtryk af, at parforholdet var godt og sundt (jf. afsnit 6.3.2., *Under*). Den kognitive dissonans ses særligt idet Diana italesætter, at ”hvis man siger det højt, så bliver det pludselig virkeligt”. Det viser altså, at Diana ikke kunne forlige sig med det faktum, at hun var i et voldeligt parforhold, og at hun håndterede dette ved at negligere og ignorere volden. Hvis hun i stedet forlod sin voldelige partner på grund af volden, ville hun netop bekræfte, at hun havde været i et voldeligt parforhold, hvilket ikke stemte overens med hendes daværende kærlighedsnarrativ og autobiografi (Bruner, 2004). Ved at acceptere volden som en del af kærligheden kunne kvinderne imødekomme dissonansen. Dette er muligvis dét, der har været på spil, da Anne modsiger sig selv, når hun spørges ind til, om hun så volden som et udtryk for kærlighed (jf. Afsnit 6.3.2., *Under*).

Sammenfatningsvist kan kvindernes ændrede kærlighedsnarrativer ses som et udtryk for, at de har oplevet kognitiv dissonans, som de i ændring af kærlighedsnarrativerne har kunne balancere. Ved eksempelvis at acceptere volden som en del af kærligheden, har kvinderne kunne skabe kognitiv ligevægt mellem deres kærlighedsnarrativ og deres virkelighed i det voldelige parforhold.

7.1.4. Kognition og socialkonstruktionistisk teori

I vores teorikapitel har vi inddraget socialkonstruktionistisk teori og kognitiv teori. Man kan argumentere for, at det er to retninger, der er uenige om, hvorvidt individers adfærd er influeret af intrapsyriske processer eller er influeret af verden omkring dem. Som den første del af vores litteraturreview afspejler, har den behavioristiske og kognitive skole inden for partnervoldsforskningen på visse punkter stået som modpol til den socialkonstruktionistiske og feministiske skole på området (jf. 2.1. *Et indblik i den brede partnervoldslitteratur*). Uenighederne har særligt vist sig som det feministiske perspektivs kritik af de behavioristiske og kognitive teorier (Rothenberg, 2003; Walker, 2009). Hvor kognitiv teori peger på, at indre processer i individet styrer dets verdensbillede og handlinger, peger socialkonstruktionistisk teori i højere grad på sociale og samfundsmæssige aspekter, når det kommer til at forstå individet.

Et kritikpunkt fra det feministiske perspektiv har været, at man ved fokuset på indre processer kommer til at tilskrive kvinderne en del af ansvaret for at indgå i et voldeligt parforhold, fremfor hvis fokuset lå på kulturelle og strukturelle forhold (Rothenberg, 2003). Man kan derfor diskutere, om vi ved inddragelse af kognitiv teori er skyldige i netop dette. Vi vil argumentere for, at vi ikke tilskriver kvinderne ansvaret ved inddragelse af kognitiv teori. Først af alt inddrager vi en kognitiv teori, som er almenpsykologisk, og dermed pålægges kvinderne ikke ansvaret for deres situation. Kognitiv dissonans er en almenpsykologisk proces og ikke et udtryk for, at kvinderne handler uhensigtsmæssigt i deres situation. Et andet argument for at vi ikke tilskriver kvinderne ansvaret ved inddragelse af kognitiv teori er, at vi anvender kognitiv teori i kombination med socialkonstruktionistiske teorier. Dette gør vi i overensstemmelse med Bruners (1999) forståelse; at kognition ikke sker i et lukket system i individet, men er socialt funderet. Selvom kognitiv teori og socialkonstruktionistiske teorier har hver deres vægtlægning, er det i vores projekt klart, at de ikke

---

er gensidigt ekskluderende, men i højere grad kan samtænkes og forstærke hinandens forklaringskraft. Verden omkring os, med dets normer, kultur og sprog er med til at påvirke den måde individet tænker og gebærder sig i samfundet. Som Bruner (1999) påpeger, sker kognition i samspil med verden. Man kan ligeledes anskue det sådan, at kognition er individets værktøj til at arbejde med dét, som omverden giver det af stimuli, normer, sprog m.v. Samtidig er samfundet, kulturen og sproget med til at udvikle individets måde at anvende dét værktøj.

Vi har med dette afsnit søgt at argumentere for anvendelsen af kognitiv teori og socialkonstruktionistisk teori. Vi anser disse perspektiver som gensidigt forstærkende, fremfor gensidigt udelukkende. I det følgende vil samtænkningen af disse teorier blive gjort tydeligere i forhold til vores analyse af kærlighedsnarrativerne hos de interviewede kvinder.

7.1.5. Samfund, kognition og kærlighedsnarrativer

Som de tidligere afsnit påpeger, kan der identificeres mekanismer og processer i de voldelige parforhold, som kan være med til at forklare, hvordan kærlighedsnarrativerne, særligt under og efter parforholdet, kan være markant forskellige. *Gaslighting*, *traumatic bonding*, normaliseringsprocessen, kognitiv dissonans, kønsnormer og kærlighedsdiskurser, kan alle være bidragende til at forklare, hvordan kvinderne kunne anse parforholdet for at være en dyb kærlighedsrelation, mens de var i parforholdet, på trods af volden. Det kan argumenteres, at processerne er stoppet, da kvinderne har forladt eller besluttet sig for at forlade ekspartneren, og at det har skabt grobund til at danne sig et alternativt narrativ omkring relationen og kærlighed.

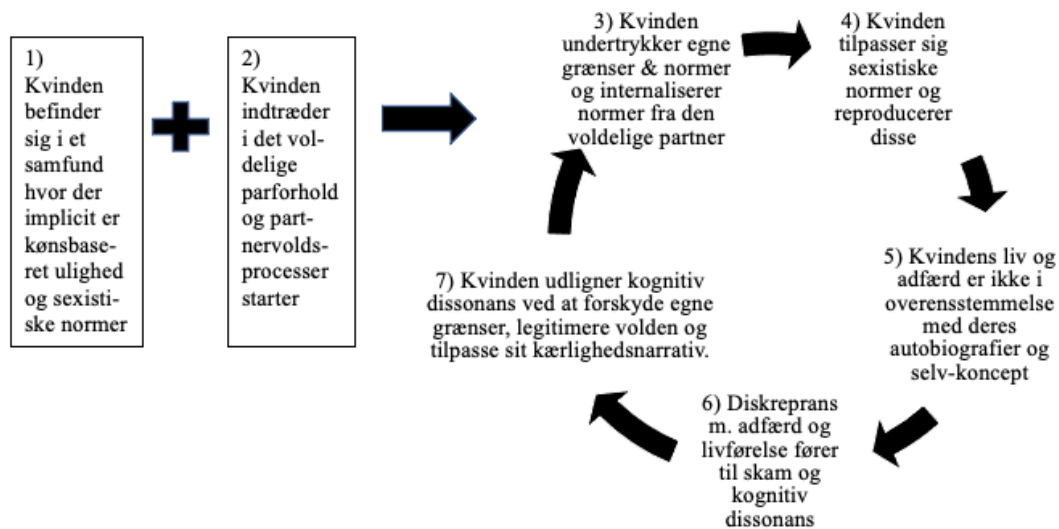
Kvinderne har under parforholdet haft et kærlighedsnarrativ om, at kærlighed er meget vigtigt, kærlighed er noget at være taknemmelig for, og at kærlighed udtrykkes igennem gestusser. Kvinderne har muligvis i den forbindelse udviklet et narrativ om parforholdet, det vi omtaler som deres "tidligere narrativ", der var foreneligt med dette kærlighedsnarrativ. På samme måde kan deres tidligere narrativ om parforholdet være med til at forme deres kærlighedsnarrativ under forholdet, hvilket muligvis er det, der kommer til udtryk i de modstridende beretninger om, hvorvidt man anså vold som et udtryk for kærlighed. Dette kan netop være et udtryk for et kærlighedsnarrativ, der forandrer sig, for at passe til dét parforhold, som kvinderne indgik i. Spørgsmålet kan opstå, hvorfor kvinderne tilpasser narrativerne fremfor at forlade

---

manden, der ikke lever op til de kærlighedsnarrativer, som kvinderne har? Det lader til at være en simpel løsning. Dog kan man på baggrund af empirien, de identificerede narrativer og den teoretiske inddragelse i denne analytiske diskussion argumentere for, at der er en langt større kompleksitet, end hvad spørgsmålet lægger op til. For forståelighedens skyld har vi inddelt denne kompleksitet i trin:

- 1) Sidestillende med at kvindernes selv-koncept og autobiografi før parforholdet indebar, at de ikke ledte efter en mand, ikke var ”desperate”, var selvstændige og kunne klare sig uden, befinder de sig i et samfund, hvor kønsbaseret ulighed og sexistiske normer stadig er en aktualitet på trods af deres implicite natur i samfundet.
- 2) I kvindernes indtræden i det voldelige parforhold er der påbegyndt processer som normaliseringsproces, *gaslighting* og *traumatic bonding*, der alle beror på disse sexistiske normer, manifesteret i den voldelige partners adfærd.
- 3) Disse processer medfører, at kvinderne undertrykker sine egne grænser og normer og i stedet internaliserer de sexistiske normer, der bliver pålagt dem af deres voldelige partner.
- 4) Kvinderne tilpasser sin adfærd, så den passer med de sexistiske normer, hvilket medfører underdanighed og selvopofrelse, og dette reproducerer ligeledes de sexistiske normer.
- 5) Den tilpassede adfærd medfører, at kvinderne ikke lever i overensstemmelse med deres autobiografi om dem selv og deres selv-koncept.
- 6) Fordi kvindernes adfærd og livsførelse ikke stemmer overens med deres selv-koncept og autobiografi om dem selv, oplever de skam og kognitiv dissonans.
- 7) For at udligne den kognitive dissonans forskyder kvindernes deres egne grænser, giver sig selv skylden for volden og legitimerer volden. I den forbindelse tilpasser de deres kærlighedsnarrativ, så det stemmer overens med parforholdet.

Punkt 7 forstærker de processer, der er på spil i punkt 3, og derfra fortsætter denne proces i en spiral. En illustration af denne spiral kan ses i figur 1.

Figur 1. Partnervoldsspiralen.

Fordi denne proces foregår og naturligt leder til næste trin i spiralen, skabes der ikke forudsætninger for, at kvinderne kan komme til den konklusion, at det at forlade parforholdet er en gunstig mulighed. Udover den frygt kvinderne omtaler som værende årsag til, at de ikke kunne forlade deres voldelige partner, giver denne model ydermere et indblik i, hvordan kognitive processer og samfundsbaseede normer er med til at fastholde kvinderne i det voldelige parforhold. Dette kan være med til at forklare, hvorfor kvinderne udvikler et kærlighedsnarrativ under parforholdet, som på nogle punkter er forskelligt fra det kærlighedsnarrativ de udviser før og efter parforholdet. Kvinderne er nemlig nødsaget til at tilpasse deres narrativ om forholdet og kærlighedsnarrativ, når de er i parforholdet, for at få det til at stemme overens med deres virkelighed, som de oplever, blandt andet i kraft af partnervoldsspiralen, ikke at have mulighed for at løbe fra. Kvindernes aktuelle narrativ om forholdet og deres kærlighedsnarrativ efter forholdet, kan derfor være influeret af, at de ikke længere er i denne spiral, men har været det. Fordi kvinderne ikke er underlagt de samme processer længere, kan de ud fra deres aktuelle forholds-narrativ se forholdet med nye øjne, fordi den kognitive dissonans ikke længere fremprovokeres af, at de befinder sig i et voldeligt forhold. Da kvindernes narrativ om forholdet har ændret sig, giver dette også anledning til en stor ændring i deres kærlighedsnarrativ. Fordi de nu anskuer det forhold, som de før så som en stærk og vigtig kærlighedsrelation, som et

---

fængsel af manipulation, kontrol og uberettiget vold, er kvindernes kærlighedsnarrativ ændret til at anskue kærlighed som risikofyldt, farligt og indespærrende.

7.1.6. Sexistiske samfundsnormers aktualitet

Det er blevet argumenteret, at kvinderne i studiet muligvis har haft tidligere narrativer om forholdet og kærlighedsnarrativer under parforholdet, der er blevet formet af internaliserede sexistiske normer. Disse normer argumenteres yderligere at være formidlet af den voldelige partner, men også som en afspejling af normer og diskurser i samfundet. Dog er det relevant at diskutere, hvorvidt sexistiske normer ses i det samfund, vi lever i nu.

De inddragede teorier af Seuffert (1999) og Giroux (1996) påpeger, at disse normer hersker og producerer samt reproduceres af populærkultur. Dog er begge disse artikler fra før årtusindskiftet. På baggrund af vores poststrukturalistiske afsæt baserer denne opgave sig på opfattelsen af, at samfundsstrukturer, eksempelvis kulturelle og samfundsmæssige normer, er foranderlige og påvirkes af den historiske udvikling (Estmark & Laustsen, 2016). Dermed er de sexistiske normer i samfundet, der blev fremhævet af Seuffert og Giroux i 90'erne, ikke nødvendigvis en del af det samfund, vi lever i i dag. Disse normer kan have gennemgået en historisk udvikling, for eksempel i forbindelse med den såkaldte #MeToo-kampagne, hvor seksuelle krænkelser mod kvinder har været i fokus internationalt. Derudover er der i Danmark sket en gradvis udvikling i kvinders selvstændighed og en gradvis nedbrydning af de traditionelle kønsroller særligt siden 1960'erne, hvor kvindernes stilling i samfundet blev sat i politisk fokus, og kvinderne begyndte at blive en del af arbejdsmarkedet (Danmarkshistorien.dk, 1974). Siden da er kvinder og mænd gradvist blevet mere ligestillede i samfundet. Derfor er der en mulighed for at Seufferts og Giroux' påstande omkring de sexistiske normer formidlet i populærkultur har mistet dele af sin aktualitet.

Derfor må vi vende blikket mod aktuel forskning på området. Som det fremgår af vores litteraturreview, er der flere kvalitative studier, der peger på kønsnormer som bidragende årsag til, at kvinder forbliver i voldelige parforhold (Davies, 2019; Power et al., 2006; Wood, 2001). Ét af disse studier, studiet af Davies (2019), er udarbejdet inden for det sidste årti. Dermed har dette studie de bedste forudsætninger for at kunne afklare kønsnormer i samfundet i dag. I sit mixed-method-studie fandt Davies

---

(2019), at kvinder fra Wales i høj grad viser sig at have egalitære holdninger, altså holdninger, der fordrer ligestilling, og udfordrer traditionelle og stereotypiske kønsrollebeskrivelser. Dog finder Davies (2019) også, at kvinderne i deres partnerrelationer ikke har magten til at anvende og indføre disse holdninger i deres parforhold eller magten til at udfordre den normgivende kvinderolle og kulturen omkring den. I stedet viste forholdet sig at udgøre en ulige magtbalance, hvor kvinderne, til trods for deres egalitære holdninger, levede op til en traditionel kvinderolle som passiv og reaktiv. Hér udviste kvinderne en forståelse af, at man som kvinde skulle anse sig selv som ”heldig” for at være i et parforhold, og at deres sociale status og succesfølelse var bundet op på at være i et intimt parforhold (Davies, 2019). Studiet af Davies danner opbakning til vores argumenter om, at kvinderne i vores studie kan være underlagt kønsnormer i samfundet, på trods af at disse normer ikke er tydelige eller lige så fremtrædende som eksempelvis i 1960’erne. Kvinderne i Davies’ studie viser egalitære attituder, men lever op til normer, der ikke er stemmer overens med disse attituder. Dette vidner om, ifølge Davies (2019), at kvinderne i stedet måtte trække på normative narrativer i samfundet, som er fokuseret på eksistentiale holdninger, fordi kvinderne ikke havde magten i parforholdet til at anvende deres egalitære holdninger og dermed leve i et parforhold, der stemte overens med disse holdninger.

Dette kan give en interessant tolkning af vores fund i vores projekt og kan være med til at forklare, hvordan kvinderne kunne leve i et voldeligt parforhold, på trods af det ikke stemte overens med deres kærlighedsnarrativer og autobiografier. Kvinderne kan nemlig have trukket på normative narrativer i samfundet, når de ikke har kunne etablere et parforhold, der stemte overens med deres eget kærlighedsnarrativ. Dette kan også forklare den skam, kvinderne forbandt med at være i et voldeligt parforhold, fordi de virkede ”svage”. Det vidner om, at de netop havde egalitære attituder, som de i forholdet ikke kunne forhandle sig til at imødekomme.

Dog er det vigtigt at være opmærksom på, at studiet af Davies ikke er udarbejdet i Danmark med danske kvinder. Der kan derfor være betydelige kulturelle forskelle, og dermed også forskellige kønsnormer, mellem vores informanter og Davies’ informanter. At der hersker sexistiske kønsnormer og –diskurser i Wales, er ikke ensbetydende med, at de samme normer hersker i Danmark. Dog giver Davies’ undersøgelse os mulighed for at sammenligne dette projekts fund med hendes fund. Der er flere ligheder, blandt andet, at kvinderne udviser egalitære holdninger, men samtidig

---

tilpasser deres adfærd til at efterleve sexistiske normer og traditionelle kønsroller. Dette kan pege på, at der er en normmæssig lighed mellem samfundene.

Ifølge Davies' fund er der altså stadig traditionelle kønsnormer i det vestlige samfund. Dette kan ses, idet kvinderne i parforholdene er nødsaget til at trække på traditionelle kønsnarrativer og kærlighedsnarrativer fremfor at inkorporere sine egne egalitære holdninger i parforholdet (Davies, 2019).

7.1.7. Fravælgelsen af tilknytningsteoretisk forståelse

Udover at forskningen peger på samfundsnormer som bidragende årsag til, at kvinder forbliver i voldelige parforhold, peger anden forskning, jf. Kapitel 2, *Litteraturreview*, at tilknytningsstile kan være bidragende årsag til, at kvinder i voldelige parforhold forbliver i voldelige parforhold (Reynolds & Shepherd, 2011; Schechory, 2012). Blandt andet det kvantitative studie af Mally Schechory (2012) fandt, at kvinder i voldelige parforhold var signifikant mere ængstelige og undgående i deres tilknytningsstile sammenlignet med almenbefolkningen. Tilknytningsstile er en faktor, som vi ikke har inddraget i dette projekt. Denne kan ses som en mangel. Ved inddragelse af teori om tilknytningsstile ville det kunne diskuteres, om kvinderne forblev i parforholdet som et resultat af den tilknytningsstrategi, de havde udviklet fra barndommen. Vi har i interviewet ikke spurgt kvinderne direkte ind til deres barndom eller deres forældre, men har dog, på trods af dette, fået flere udtalelser om netop dette. Fra det kan vi se, at kvinderne i meget høj grad er vokset op under forskellige forhold. Anne beretter om vold begået mod hende af nære relationer i barndommen; Cecilie beskriver et tumultarisk forhold mellem hendes forældre, men dog en meget tæt tilknytning til sin mor; Diana beskriver, at hendes forældre blev skilt, men at hun havde et meget tæt forhold til hende far; og Birthe fortæller om en intens kærlighed mellem sine forældre, og at hendes far var en utrolig omsorgsfuld mand. På trods af at vi ikke kan udtale os om kvindernes tilknytningsstile, peger deres meget forskellige beskrivelser, af deres opvækstvilkår og relation til deres forældre, ikke på at de skulle have udviklet samme tilknytningsstil. Dog har vi ikke undersøgt kvindernes tilknytningsstile.

En mere dybdegående tilknytningsteoretisk undersøgelse kunne have belyst, om kvindernes tilstedeværelse og fastholdelse i voldelige parforhold kan være influeret af deres tilknytningsstil udviklet fra barndommen (Schechory, 2012). I vores projekt

---

peges der på almenkognitive processer og sociale indflydelser, og vi har derfor ikke undersøgt kvindernes psykologiske dispositioner, som kunne have skabt forudsætning for deres indgåelse i et voldeligt parforhold. Fordi vores fokus har været et andet, har der ikke været forudsætning for at undersøge, om tilknytningsstile er disponerende for, at man som kvinde forbliver i et voldeligt parforhold. Vi har i stedet undersøgt andre mulige bidragende årsager. Vi har dog haft et fokus på tilknytning, men *inden for* rammerne af det voldelige parforhold. Tilknytningerne inden for det voldelige parforhold er meget sammenlignelige, idet alle kvinderne viser tegn på *traumatic bonding* i parforholdet jf. afsnit 7.1.2., *Forelskelse og Traumatic Bonding*.

7.2. Metodisk diskussion

I dette afsnit vil de metodiske tilgange blive diskuteret. Den metodiske diskussion vil tage udgangspunkt i de benyttede metodiske tilganges implikationer for at besvare problemformuleringen. Indledningsvist vil det videnskabsteoretiske afsæt for undersøgelsen blive diskuteret med udgangspunkt i at belyse, på hvilken måde afsættet har haft betydning for udfoldelsen af vores undersøgelse om kvindernes kærlighedsnarrativer før, under og efter et voldeligt parforhold. Dernæst vil de benyttede teoriers implikationer for vores fund og tolkning af disse blive diskuteret. Herefter vil refleksioner om undersøgelsesdesignet blive udfoldet. I den forbindelse vil vi diskutere hvilke indflydelser vores valg for designet kan have haft på projektets kvalitet. Slutteligt vil projektet kvalitet blive diskuteret, og de foranstaltninger, der er blevet taget i forbindelse med kvalitetssikringen, vil blive belyst.

7.2.1. Konstrueringen af viden

Idet vi er inspireret af poststrukturalismen og socialkonstruktionismen som videnskabsteoretisk afsæt i dette speciale, er vi bevidste om, at vi samtidigt går til udfoldelsen af undersøgelsesdesignet og empirien med bestemte “briller”. Vi ser, ud fra vores videnskabsteoretiske afsæt, viden som konstrueret gennem de metoder, begreber og analyser, vi lægger ned over den. Dette perspektiv fordrer, at virkeligheden, herunder identitet, er skabt af og bliver konditioneret af de strukturer, der findes i samfundet (Christensen, 2014). Derfor har vores fortolkninger også båret præg af, at vi fortolker kvindernes narrativer som konstruktioner bygget på de normstrukturer

---

rer, som findes i samfundet, og dermed at narrativerne er determinerede af de narrativer, som samfundet stiller til rådighed. Her ser vi, med det valgte videnskabsteoretiske afsæt, at virkeligheden skabes mellem subjekter, og dette medfører, at viden produceres i interaktionen mellem forsker og genstand, som medfører, at man ser viden som relationel og interaktiv (Sonne-Ragans, 2021). Vi er dermed af den overbevisning, at vi i vores interaktion med empirien konstruerer viden frem for at afdække den. Vores interesse har dermed været at forstå kvindernes narrativer ud fra deres egne fortællinger og ud fra vores fortolkning af disse fortællinger.

Vi har dermed ønsket at undersøge kærlighedsaspektet ud fra kvindernes forståelse og narrativer om kærlighed. Man kan diskutere, hvad et alternativt videnskabsteoretisk afsæt havde medført af andre forståelser. Ved realisme ville forståelsesrammen for kærlighed være fastlåst, da forståelsen af fænomener, eksempelvis kærlighed, indenfor realismens afsæt, ville ses som uafhængigt af subjektets forestillinger, tanker og begreber (Sonne-Ragans, 2021). Ved realismen kan kærlighed som fænomen kun forstås ved hjælp af definitioner og standarder, som kvantitativt kunne måles og vejes. I denne opgave ønsker vi at undersøge, hvad der præger kvindernes kærlighedsnarrativ, og hvad kærlighed er for den enkelte kvinde. Vi har ikke ønsket at undersøge om kvindernes narrativer stemmer overens med en i forvejen udviklet definition af, hvad kærlighed er. Vi har været opmærksomme på, at kærlighed i sin begrebslige form er abstrakt og kompliceret at definere, og vi har ikke i dette projekt haft til hensigt at definere det. I stedet har vi ønsket at undersøge, hvad kærlighed er og har været for vores informanter.

Sammenfatningsvist har vores videnskabsteoretiske afsæt haft en indflydelse på hvordan vi undersøger genstandsfeltet, men også hvordan vi forstår de fund, der produceres. Et andet videnskabsteoretisk afsæt havde ikke kunne give den åbenhed for kvindernes egne narrativer, som det poststrukturalistiske og socialkonstruktionistiske perspektiv har givet mulighed for.

7.2.2. Teorivalgets indflydelse på fortolkning af empirien

I dette projekt har vi anvendt socialkonstruktionistiske teorier og har haft en social tilgang til den anvendte kognitive teori. Vi har med andre ord udelukkende haft fokus på de indflydelser, som omverden har for kvindernes fastholdelse i de voldelige parforhold og for kvindernes kærlighedsnarrativer. Vi har dermed ikke undersøgt

---

intrapsyriske dispositioner eller anvendt eksempelvis personlighedspsykologiske teorier til at belyse kvindernes kærlighedsnarrativer eller kvindernes fastholdelse i de voldelige parforhold. Dette medfører, at vi i vores empiri finder sociale og samfundsmæssige processer, der kan være med til at belyse, hvorfor kvinderne oplevede at sidde fast i disse parforhold, og hvorfra de havde de forholdsnarrativer og kærlighedsnarrativer, som de havde. Vi finder ikke individuelle dispositioner, på grund af den manglende inddragelse af personlighedspsykologiske teorier. Der kan derfor argumenteres at være en mangel i dette projekt. Dog vil vi argumentere, at vi søger at belyse kvindernes oplevelser og narrativer ud fra et socialt og konstruktionistisk perspektiv, og at vi dermed ikke søger at give en udtømmende forklaring af alle de omstændigheder, dispositioner og processer, der kan ligge til grund for kvinders bibeholdelse af voldelige parforhold. Vi har i stedet, ud fra de socialkonstruktionistiske teorier, præsenteret mulige forklaringer på fænomenet og på den udvikling, der ses i kvindernes kærlighedsnarrativer.

I det følgende vil de metodiske valg truffet i dette projekt blive diskuteret i relation til projektets udformning og fund.

7.2.3. Refleksioner om undersøgelsesdesignet

I dette afsnit søger vi at diskutere, hvilke indflydelser aspekter af vores undersøgelsesdesign kan have haft på udformningen af undersøgelsen og undersøgelsens resultater.

Vi har rekrutteret vores informanter igennem opslag på det sociale medie Facebook. Ved rekruttering på sociale medier, og særligt i lukkede grupper på sociale medier, er der risiko for at bestemte informanter bliver ekskluderet. Personer som ikke har Facebook, disse er særligt fra den ældre generation, ville ikke få kendskab til vores undersøgelse. Dog er vi i dette projekt ikke underlagt et krav om et alsidigt og repræsentativt sample, da vi ikke søger at generalisere vores fund til alle kvinder i voldelige parforhold. Vi fik mange henvendelser fra kvinder i hele landet, og dette medførte ekskludering af nogle fra undersøgelsen. Ud af de 25 henvendelser vi fik, inkluderede vi kun fire kvinder i undersøgelsen. Kvinder fra Sjælland blev blandt andet ekskluderet grundet afstanden, og der er muligvis kulturelle forskelle mellem jyske og sjællandske kvinder, der kunne give forskellige resultater af den samme undersøgelse. Dog har vi i dette speciale ikke til hensigt at skabe generaliserbare

---

resultater, men i stedet undersøge fire kvinders oplevelser og kærlighedsnarrativer. Et andet aspekt af vores undersøgelse, der kan udgøre en begrænsning er, at de inkluderede kvinder i vores undersøgelse, skulle alle have været ude af det voldelige parforhold i mindst et år og have bearbejdet sine oplevelser, så et interview ikke ville skade kvinderne. Dette valgte vi skulle være en forudsætning for deltagelse af etiske årsager fremført i afsnit 4.1.2. *Screening af interviewinformanter og etiske refleksioner*. At kvinderne var kommet på tidsmæssig afstand fra parforholdet, kan dog også have en effekt på deres beskrivelser af kærlighed. Vi oplevede, at det var vanskeligt for kvinderne at beskrive, om og hvordan de følte kærlighed under parforholdet. Flere beskrev, at der var mange aspekter, de ikke kunne huske. Havde vi talt med kvinder, der nyligt var brudt ud af parforholdet, eller måske endda stadig var i parforholdet, havde vi muligvis fået nogle andre beskrivelser af kærlighed og forholdet og dermed andre resultater. I dag gennemsyrrer kvindernes aktuelle narrativer deres tidligere narrativ om det voldelige parforhold. Dette påvirker, som vist i analysen, deres kærlighedsnarrativer, hvor kærligheden i parforholdet bliver influeret af ”bagklogskabens lys”.

Vi er ydermere opmærksomme på, at der i udførelsen af interviewet, ved brug af interviewguiden, skabes en struktur, hvor vi leder spørgsmål i en bestemt retning. I udarbejdelsen af interviewguiden fulgte vi problemformuleringen, som søgte svar på, hvad der præger kvindernes kærlighedsnarrativ før, under og efter. Denne kronologi er blevet videreført gennem hele projektet som en rettesnor. Dette kan have påvirket kvinderne til at betone forskellene mellem før, under og efter i højere grad, end de muligvis ellers ville have gjort. Vi ser i vores resultater et tydeligt før-, under- og efter-kærlighedsnarrativ, men dette kan være et resultat af vores egen udvalgte kronologi. Dog er det vores opfattelse, at vores, om end omfattende, interviewguide havde plads til udfoldelse af den enkeltes historie, med åbne spørgsmål, indenfor de ellers kronologisk strukturerede spørgsmål.

I dette afsnit har vi diskuteret eventuelle indflydelser, som vores valg af undersøgelsesdesign kan have medført på vores undersøgelsesresultater og kvalitet. Kvalitetssikring af projektet vil blive diskuteret i det næste afsnit.

7.2.4. Kvalitetssikring af den kvalitative forskning

Til at besvare problemformuleringen, hvilke kærlighedsnarrativer kvinderne har før, under og efter et voldeligt parforhold, og hvad der kan lægge til grund for eventuelle forskelle mellem narrativerne, blev der inddraget kvalitativ metode i form af det semistrukturerede interview. Interviewet kan, som tidligere beskrevet, give forståelse og indblik i den enkeltes narrativ og oplevelser (Kvale & Brinkmann, 2015). Dét, at undersøge partnervold og kærlighed gennem kvalitative metoder, kan give en dybdegående forståelse af de oplevelser og forståelser, der kan influere den enkelte kvindes kærlighedsnarrativ før, under og efter et voldeligt parforhold. I dette speciale indgår fire kvinders historier og oplevelser, der udgør empirien og udgangspunktet for vores undersøgelse. Kvindernes oplevelser kan ikke generaliseres til alle kvinder, der har været i et voldeligt parforhold, men analyse af kvindernes oplevelser og narrativer kan muligvis pege på tendenser og mønstre, som muligvis ville ses hos andre kvinder med de samme oplevelser.

Den kvalitative forskning opsætter generelt andre kvalitetskriterier end de kvantitative, da det er vanskeligt at opnå fuldstændig reliabilitet, validitet og generaliserbarhed af kvalitativ forskning (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Tanggaard og Brinkmann (2015) beskriver i stedet, at kvalitetskriterier i kvalitativ forskning omfatter transparens, troværdighed og graden af metodologisk refleksion.

Transparens er en måde at sikre reliabilitet i kvalitativ forskning. Vi har forsøgt at være transparente i vores metodik, ved at præsentere valgte metoder og fremhæve metodiske overvejelser. I vores anvendelse af Søndergaards analysemetode under navnet *forskning i komplekse tilblivelser*, har vi udarbejdet analytiske spørgsmål efter grundig gennemlæsning og tematisering af materialet. Vi har forsøgt i analysen at være transparente ved at præsentere de analytiske spørgsmål og ligeledes besvare dem på baggrund af den præsenterede empiri. Vi har derudover sikret transparens i vores analyse ved at inddrage citater fra interviewene, når vi har dannet en tolkning af kvindernes oplevelser og narrativer. Derigennem er det klart hvorfra tolkninger kommer. I den analytiske diskussion har vi været transparente ved at henvise til de citater, vi fortolker ud fra den anvendte teori.

Troværdigheden af opgavens resultater sikres gennem korrekt forståelse af det sagte. Under udførelsen af interviewene var vi opmærksomme på, om vores forståelse

---

af kvindernes oplevelser og historier var korrekte ved at stille opfølgende spørgsmål og ved undervejs at spørge ind til, om den forståelse interviewereren havde, af det sagte, var korrekt. Inddragelsen af citater og præsentationen af teorien er også udarbejdet med henblik på at øge resultaterne troværdighed. Troværdigheden er også blevet øget igennem den grundige indføring i partnervoldslitteraturen i litteraturreviewet og den dybdegående forståelse af relevante teorier på området udvist i udarbejdelsen af teorikapitlet.

Sammenfatningsvist har vi forsøgt at sikre projektet kvalitet ud fra kriterier opsat for kvalitativ forskning og metode. Transparens og troværdighed er udarbejdet igennem tydelige og argumenterede valg af metode og teori og med løbende rygdækning for vores fortolkninger igennem inddragelse af citater og den udførlige anvendelse af teori. Den metodiske refleksion gør sig gældende løbende, idet vi igennem projektet har redegjort for vores tanker om til- og fravalg i alle de metodiske beslutninger vi har truffet. Dermed vil vi argumentere for at projektet opfylder de kvalitetsmæssige standarder for at kunne drage konklusioner ud fra undersøgelsens fund og fortolkninger heraf. I det næste kapitel vil projektets konklusioner blive udfoldet.

8. Konklusion

Bibels ord, "størst af alt er kærlighed", ræsonnerer i kvindernes kærlighedsnarrativ under parforholdet. Dog har deres kærlighedsnarrativ ændret sig betydeligt, efter at de er brudt ud af det voldelige parforhold. Hvor kærligheden under parforholdet var så vigtigt for kvinderne, at deres værd blev defineret af dét at være i et parforhold, bliver kærligheden efterfølgende set som farlig og risikofuld, og som noget kvinderne ønsker at undgå, i hvert fald for en tid. Kvindernes værd er dermed ikke længere bundet op på indgåelsen i et romantisk parforhold, men der ses derimod værdi i *ikke* at indgå i en romantisk og forpligtigende relation. Kvindernes fravalg af romantisk kærlighed lader dog i høj grad til at være et udtryk for en frygt for at ende med at blive kontrolleret og manipuleret igen. Den intense tosomhed og målet om en kernefamilie går igen i kvindernes kærlighedsnarrativ før, under og efter det voldelige parforhold. Et vigtigt tema i kvindernes kærlighedsnarrativ *under* er, at de overvejende ikke anså vold, som en del af en kærlighedsrelation, men der var dog på dette punkt

---

modstridende udtalelser, idet én af kvinderne også beskrev muligheden for, at hun anså vold som et udtryk for kærlighed på daværende tidspunkt. En mulig forklaring på denne modsætning kan være kvindernes tilpasning til det voldelige parforhold, som de befandt sig i.

Fortolkninger af aspekter vedrørende det voldelige parforhold har forandret sig fra under til efter det voldelige parforhold. Det blev hurtigt tydeligt i den indledende gennemlæsning af transskriberingerne, at der var en naturlig inddeling for forholdsnarrativerne: de *tidligere* narrativer, som kvinderne havde, da de befandt sig i parforholdet, og de *aktuelle* narrativer, som kvinderne har nu, efter at være brudt ud af det voldelige parforhold. De tidligere narrativer 1) anså parforholdet for at være præget af en intens kærlighed til og fra partneren, 2) anså den voldelige partners adfærd og reaktioner for at være udtryk for kærlighed og 3) angav kvinderne selv som ansvarlige for den vold, der blev begået mod dem. Det aktuelle narrativ er et helt andet; nemlig at ekspartneren manipulerede dem, kontrollerede dem og begik vold mod dem uden grund, og at volden på ingen måde kan retfærdiggøres. Dette skift ses da kvinderne endeligt bryder ud af parforholdet, efter at de "fik nok", og i den forbindelse bryder ud af de processer, de blev udsat for i det voldelige parforhold, deriblandt *traumatic bonding*, normaliseringsprocessen og *gaslighting*.

Der sker derved både en udvikling i kærlighedsnarrativerne og forholdsnarrativerne. I udviklingen af begge slags narrativer og i kvindernes fortællinger ses en vekselvirkning. Med dette menes, at kærlighedsnarrativerne påvirker forholdsnarrativer, og forholdsnarrativerne påvirker kærlighedsnarrativerne. Kærlighedsnarrativernes påvirkning på forholdsnarrativerne kan blandt andet ses ved skiftet i forståelsen af ekspartnerens adfærd. Kærlighedsnarrativerne under parforholdet, som anså kærlighed som vigtigt for kvindernes værd, og at kærlighed viste sig som intens tosomhed, støttede kvindernes forholdsnarrativer om, at den voldelige partners adfærd var udtryk for stærk kærlighed. Forholdsnarrativernes påvirkning på kærlighedsnarrativerne kan blandt andet ses i kvindernes forståelse af kærlighed som farligt og risikofyldt efter parforholdet. Det aktuelle forholdsnarrativ, om at kvinderne blev manipuleret og kontrolleret til at tro, at partneren elskede dem, og at de elskede partneren, understøtter deres kærlighedsnarrativ, om at det er farligt og indespærrende at indgå i en romantisk relation. Forholdsnarrativerne og kærlighedsnarrativerne tilpasses dermed hinanden og den virkelighed, som kvinderne befinder sig i, i det voldelige parforhold. Dette gøres muligvis for at udligne den kognitive dissonans, som kvinderne

---

oplever, når deres selv-koncept og kærlighedsnarrativ ikke stemmer overens med, at de befinder sig i et voldeligt parforhold.

Dette projekt har givet os mulighed for at tydeliggøre, hvordan spørgsmålet "hvorfor går du ikke bare?", er et forsimplet spørgsmål, der ikke tager højde for fænomenets kompleksitet. Dette har affødt udviklingen af en model, der illustrerer denne kompleksitet (jf. *Figur 1*). Modellen beskriver, at ved indgåelsen i, hvad der viser sig at være, et voldeligt parforhold, bliver kvinderne udsat for processer, som blandt andet er baseret på eksisterende sexistiske samfundsnormer. Disse processer forskyder kvindernes tro på dem selv og deres egne normer, og giver i stedet anledning til at internalisere de sexistiske kønsnormer. Den kognitive dissonans, der opstår, når kvinderne befinder sig i et parforhold, der ikke stemmer overens med deres kærlighedsnarrativ eller selv-koncept, forstærker internaliseringen og accepten af de sexistiske normer, idet de i højere grad stemmer overens med kvindernes virkelighed. Kvinderne befinder sig derved i en spiral, hvor kognitive processer, samfundsnormer og partnervoldsprocesser fastholder dem i det voldelige parforhold. Derfor er det for kvinderne ikke en mulighed "bare at gå". I stedet skal spørgsmålet stilles, hvordan kvinderne bedst støttes til at bryde ud af spiralen.

Kvinderne i dette studie har brudt spiralen. Mange af kvinderne står tilbage uforstående over for deres egne valg og adfærd, da de befandt sig i det voldelige parforhold. Dette projekt søger at give kvinderne og alle samfundsborgere en opmærksomhed på den kompleksitet, der er på spil, når kvinder forbliver i voldelige parforhold. Det er ikke et spørgsmål om "bare at gå". Det er et spørgsmål om ligestilling.

9. Implikationer for klinisk praksis

I dette kapitel vil vi præsentere overvejelser om, hvilke implikationer vores projekt har for klinisk praksis, og dermed hvilke opmærksomhedspunkter vi vil påpege, når man i klinisk praksis møder kvinder, der enten er i voldelige parforhold eller har været det.

Vores første opmærksomhedspunkt for klinisk praksis gælder kvinder, der har været i voldelige parforhold. Vi vil mene, at udover at fokusere på hvilke traumer kvinderne har oplevet, er det også vigtigt at fokusere på hvilken effekt traumerne har for kvindernes selvbiografier og deres kærlighedsnarrativer. Et opmærksomheds-

---

punkt er eksempelvis, hvor kvindernes forbehold mod romantisk kærlighed kommer fra. Kommer det fra et ønske om at være alene, eller kommer det fra en frygt baseret på det traume, de har oplevet fra det voldelige parforhold? Hér er det vigtigt at pointere, at vi ikke mener, at kvinderne skal opfordres til at søge kærlighed, da vi ikke søger at bidrage til en diskurs om, at kvinders værd er baseret på opnåelsen af en romantisk relation til en mand. Tværtimod argumenterer vi for, at man igennem samtaler om kvindernes kærlighedsnarrativer, og hvad der ligger til grund for dem, kan give kvinderne mulighed for at træffe beslutninger i deres kærlighedsliv, og liv generelt, der stemmer overens med deres egne værdier, grænser og normer.

En yderligere implikation for klinisk praksis gælder for arbejde med kvinder, der til stadighed er i et voldeligt parforhold. Hér vil vi påpege, at opmærksomhed på den spiral, som vi har præsenteret i vores model (jf. *Figur 1.*), giver praktikerens mulighed for at skabe overblik over, hvad der fastholder kvinden i parforholdet, og dermed også bedre forudsætning for at vide, hvor man kan gribe ind for at stoppe denne spiral. Vi vil argumentere for, at et vigtigt fastholdende element i spiralen er, at kvinderne i kraft af den kognitive dissonans forskyder egne grænser og normer og i stedet efterlever de normer, som de internaliserer igennem normaliseringsprocessen (jf. afsnit 7.1.5., *Samfund, kognition og kærlighedsnarrativer*). Det er muligt, at man, ved at identificere og støtte kvinderne i deres *egne* grænser og normer, kan hjælpe kvinderne til at imødekomme den kognitive dissonans ved at fraskrive sig de normer, som den voldelige partner implementerer igennem den psykisk og fysisk voldelige adfærd. Ved at støtte kvindernes eget kærlighedsnarrativ, altså deres forståelse af hvad kærlighed er og i særdeleshed *ikke* er, er der mulighed for, at kvinderne kan ændre sine forholds-narrativer, og dermed bryde ud af parforholdet. Dog er det vigtigt, at man som praktiker er *støttende* i kvindernes egne grænser, værdier og kærlighedsnarrativer, fremfor at man forsøger at anfægte det forholds-narrativ kvinderne har. Man risikerer i den forbindelse, ifølge vores udarbejdede model, at styrke kvindernes kognitive dissonans og skam, og derved risikerer man at skabe modstand, hvilket kan resultere i, at den voldsramte kvinde undgår hjælp for at undgå dissonansen.

I dette kapitel har vi fremsat de vigtigste implikationer for klinisk praksis i arbejdet med kvinder, der har været i et voldeligt parforhold og kvinder, der til stadighed er i et voldeligt parforhold.

---

10. Anbefalinger til fremtidig forskning

I dette kapitel vil vi præsentere overvejelser til senere forskning af partnervold og kærlighedsnarrativer. Disse overvejelser og refleksioner er opstået på baggrund af vores egen undersøgelses begrænsninger samt projektets fund.

En begrænsning vi ser i vores projekt er, at kvindernes tidligere narrativer om parforholdet bliver beskrevet ud fra deres aktuelle position. Som beskrevet i tidligere afsnit, beder vi kvinderne beskrive sine tidligere kærlighedsnarrativer i dag. Med denne metode, hvor kvinderne skal kigge og tænke tilbage på sine tidligere oplevelser, så vi, at kvindernes aktuelle narrativer påvirkede deres tidligere narrativer. Derfor er der en risiko for, at dét, vi omtaler som kvindernes *tidligere* narrativ, i realiteten ikke var det narrativ, som de havde på daværende tidspunkt. Derfor ville en anbefaling til fremtidig forskning være at interviewe kvinder omkring deres narrativ, *mens* de er i det voldelige parforhold. En måde at sammenligne udviklingen af kvindernes narrativer kunne være igennem brugen af longitudinal metode. Her kunne man interviewe kvinder, *mens* de var i det voldelige parforhold, og igen *efter* at de var brudt ud af parforholdet. På den måde ville kvindernes tidligere narrativer ikke være influeret af den tid og de påvirkninger, som senere oplevelser kunne have forårsaget. At undersøge kvinders kærlighedsnarrativer *før* de kommer i et voldeligt parforhold er vanskeligt, idet man ikke på forhånd kan identificere, hvilke kvinder der ender i voldelige parforhold. Man kunne dog i et longitudinalt studie igennem et bredt sample af unge kvinder få indblik i, om specifikke kærlighedsnarrativer forandres efter at have oplevet vold i et parforhold. På denne måde kan man få direkte adgang til kvindernes før-, under- og efter-narrativer, mens det er de narrativer, de har. Dette ville dog kræve mange ressourcer, særligt i form af tid. Der er også en stor risiko for drop-out, særligt for de kvinder, der ender i voldelige parforhold, idet der er meget skam forbundet med netop dette.

Vi har ydermere ikke undersøgt kvindernes tilknytningsstile i barndommen, men vi mener, at en sådan tilføjelse til undersøgelser af kvinders kærlighedsnarrativer, efter at have været i et voldeligt parforhold, kan være gavnlige for forståelsen af de mekanismer, der gør sig gældende for kvindernes forståelse af kærlighed og fremtidige kærlighedsrelationer. Inddrager man både teori om tilknytningsstile fra barndommen samt teorien om *traumatic bonding*, kan man undersøge, om det er tilknytningen

---

skabt i parforholdet eller tilknytningsstile udviklet i barndommen, der hovedsageligt fastholder kvinderne.

I vores projekt har vi den begrænsning, at vi udleder sexistiske samfundsnormer ud fra, hvad kvinderne fortæller om deres oplevelser, handlinger og tanker, men vi undersøger ikke direkte, om kvinderne har egalitære eller traditionelle kønsforestillinger og –opfattelser. Ved at undersøge kvindernes kønsopfattelser og kønsnormer igennem et mixed-methods studie med et spørgeskema, der netop spørger ind til deres holdninger på dette område, kunne man identificere, hvad kvindernes egne holdninger var. Når først kvindernes egne holdninger er afdækket, kan man i højere grad identificere samfundsnormer i deres interviews, idet modstridende handlinger og ytringer peger på netop disse samfundsnormer. Dette er blandt andet, hvad vi ser i studiet af Davies fra 2019, men vi vil tilføje spørgsmål til kvindernes kærlighedsnarrativer for netop at undersøge, hvorfra disse kommer.

I vores projekt har vi fundet, at kvindernes kærlighedsnarrativer, efter at være brudt ud af de voldelige parforhold, anser kærlighed som farligt og risikofyldt. Hvad vi ikke har haft mulighed for at undersøge i dette projekt er, hvorvidt andre traumer, der kan opstå i parforhold, kan have den samme indflydelse på kærlighedsnarrativerne. Det kunne være relevant at undersøge, om utroskab, skilsmisse, dødsfald etc., ligeledes kan påvirke kvinders kærlighedsnarrativ, og ligesom partnervold skabe en frygt for kærlighed og indgåelse i romantiske relationer. Dette giver mulighed for at undersøge ligheder mellem kærlighedsnarrativerne afhængigt af, hvilket traume kvinderne er blevet udsat for, men også mulighed for at undersøge særegenhed for de enkelte traumers påvirkning på kvinders kærlighedsnarrativ.

Sammenfatningsvist anbefaler vi longitudinale studier, hvor udviklingen af kærlighedsnarrativer kan undersøges tidssvarende. Vi anbefaler derudover mixed-methods studier, hvor kvinderne kvantitativt spørges ind til holdninger omkring køn og kønsroller, mens der ligeledes analyseres på deres udtalelser i dybdegående interviews. Her ville der være større mulighed for at identificere sexistiske samfundsnormer. Slutteligt anbefaler vi, at fremtidig forskning undersøger hvordan forskellige former for traumer i et parforhold, påvirker kvinders kærlighedsnarrativer.

Referenceliste

- Abramson, K. (2014). TURNING UP THE LIGHTS ON GASLIGHT-
ING. *Philosophical Perspectives*, 28(1), 1–30. <https://doi.org/10.1111/phpe.12046>
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of Aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12–29. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1978.tb01621.x>
- Barnett, O. W. (2000a). Why Battered Women Do Not Leave, Part 1. *Trauma, Violence & Abuse*, 1(4), 343-372.
- Barnett, O. W. (2000b). Why Battered Women Do Not Leave, Part 2. *Trauma, Violence & Abuse*, 2(1), 3-35.
- Bermea, A. M., Khaw, L., Hardesty, J. L., Rosenbloom, L., & Salerno, C. (2020). Mental and Active Preparation: Examining Variations in Women’s Processes of Preparing to Leave Abusive Relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(3-4), 988–1011. <https://doi.org/10.1177/0886260517692332>
- Berscheid, E. Searching for the Meaning of “Love” (2006), I Sternberg, & Weis, K. (2006). *The new psychology of love* (Elektronisk udgave.). Yale University Press.
- Bhanot, S. (2009). An assessment of the intersection between love and violence: Do romance narratives support the development, continuation and attitudinal tolerance of intimate partner violence?. *Electronic Theses and Dissertations*. 8124. <https://scholar.uwindsor.ca/etd/8124>
- Butler, J. (1999). *Gender Trouble* (2nd. Ed). Routledge.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. (2. udgave.). Hans Reitzel.

-
- Brinkmann, S. (2015). Forståelse og fortolkning. I Hviid Jacobsen, Lippert-Rasmussen, K., & Nedergaard, P. (Eds.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. (3. udgave. 1. oplag.). Hans Reitzel.
- Bruner, J. (1997). A Narrative Model of Self-Construction. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 818(1), 145-161.
- Bruner, J. (1999). *Mening i handling*. Aarhus: Klim.
- Bruner, J. (2004). Life as Narrative. *Social Research*, 71(3), 691-710.
- Christensen, G. (2014). *Psykologiens videnskabsteori – en introduktion* (2. ed.). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Dare, B. A., Guadagno R. E., & Muscanell, N. (2013). Commitment: The Key to Women Staying in Abusive Relationships. *Journal of Interpersonal Relations, Inter-group Relations and Identity*, 6(1), 58-64.
- Davies, C.T. (2019). This is Abuse?: Young Women's Perspectives of What's "OK" and "Not OK" in their Intimate Relationships. *Journal of Family Violence*, 34(5), 479–491. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00038-2>
- Deen, L., Johansen, K. B. H., Møller, S. P. & Laursen, B. (2018). *Vold og seksuelle krænkelse* (2nd. ed.). Statens Institut for Folkesundhed: København K.
- Dobash, R.E., Cavanagh, K., Dobash, R. P., & Lewis, R. (2012). *Changing violent men*. Sage Publications.
- Dutton, D. G., & Painter, S. L. (1981). Traumatic Bonding: The development of emotional attachments in battered women and other relationships of intermittent abuse. *Victimology: An International Journal*, 7(4), 139-155.

-
- Dutton, D. G., & Painter, S. (1993a). Emotional Attachments in Abusive Relationships: A Test of Traumatic Bonding Theory. *Violence and Victims*, 8(2), 105–120. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.8.2.105>
- Dutton, D. G., & Painter, S. (1993b). THE BATTERED WOMAN SYNDROME: Effects of Severity and Intermittency of Abuse. *American Journal of Orthopsychiatry*, 63(4), 614–622. <https://doi.org/10.1037/h0079474>
- Enander, V., & Holmberg, C. (2008). Why Does She Leave? The Leaving Process(es) of Battered Women. *Health Care for Women International*, 29(3), 200–226. <https://doi.org/10.1080/07399330801913>
- Enander, V. (2011). Leaving Jekyll and Hyde: Emotion work in the context of intimate partner violence. *Feminism & Psychology*, 21(1), 29-48. DOI: 10.1177/0959353510384831
- Esmark, A. & Laustesen, C.B. (2015). Strukturalisme og poststrukturalisme. I Hviid Jacobsen, Lippert-Rasmussen, K., & Nedergaard, P. (Eds.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. (3. udgave. 1. oplag.). Hans Reitzel.
- Festinger, L. (1957) A theory of cognitive dissonance. I Festinger, Schachter, S., & Gazzaniga, M. S. (Eds., 1989). *Extending psychological frontiers: selected works of Leon Festinger* (Elektronisk udgave.). Russell Sage Foundation.
- Flasch, P., Boote, D., & Robinson, E. H. (2019). Considering and Navigating New Relationships During Recovery From Intimate Partner Violence. *Journal of Counseling and Development*, 97(2), 148–159. <https://doi.org/10.1002/jcad.12246>
- Gergen, K. J., & Gergen, M. M. (1988). Narrative and the self as relationship. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 21. Social psychological studies of the self: Perspectives and programs (pp. 17–56). Academic Press.

-
- Giroux, H. A. (1996). Animating Youth: The Disneyfication of Children's Culture. In H. A. Giroux (Ed.), *Fugitive Cultures – Race, Violence, and Youth* (pp. 59-113). New York: Routledge.
- Goffman, E. (1959). *The Presentation of self in everyday life*. Peter Smith Pub, Inc.
- Hägglom, A. M. E. & Möller, A. R. (2007). Fighting for survival and escape from violence: Interviews with battered women. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 2(3), 169–178.
<https://doi.org/10.1080/17482620701296259>
- Heim, E.M., Tapia, L. T., & Gonzáles, R.Q. (2018). “My Partner Will Change”: Cognitive Distortion in Battered Women in Bolivia. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(8), 1348–1365. <https://doi.org/10.1177/0886260515615145>
- Hydén, M. (1999). The World of the Fearful: Battered Women's Narratives of Leaving Abusive Husbands. *Feminism & Psychology*, 9(4), 449–469.
<https://doi.org/10.1177/09593535990090>
- Illouz, E. (2012). *Why love hurts: a sociological explanation*. Polity.
- Jack, D., & Ali, A. (2010). Introduction: Culture, Self-Silencing, and Depression: A Contextual-Relational Perspective. In *Silencing the Self Across Cultures: Depression and Gender in the Social World.*: Oxford University Press.
- Jackson, S. (2001). Happily Never after: Young Women's Stories of Abuse in Heterosexual Love Relationships. *Feminism & Psychology*, 11(3), 305–321.
<https://doi.org/10.1177/0959353501011003004>
- Keeling, J., & Fisher, C. (2012). Women's early relational experiences that lead to domestic violence. *Qualitative Health Research*, 22(11), 1559–1567.
doi:10.1177/1049732312457076

-
- Kvale, & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. (3. udgave.). Hans Reitzel.
- Lundgren, E. (2004). *The Process of Normalising Violence*. Linköping: Tryckeriet AB.
- Mushonga, D.R., Rasheem, S., & Anderson, D. (2021). And Still I Rise: Resilience Factors Contributing to Posttraumatic Growth in African American Women. *Journal of Black Psychology*, 47(2-3), 151–176. <https://doi.org/10.1177/00957984209798>
- Nicholson, & Lutz, D. J. (2017). The Importance of Cognitive Dissonance in Understanding and Treating Victims of Intimate Partner Violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(5), 475–492. <https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1314989>
- Palker-Corell, A., & Marcus, D. K. (2004). Partner Abuse, Learned Helplessness, and Trauma Symptoms. *Journal of Clinical Psychology*, 23(4), 445-462.
- Papp L.J., Liss M., Erchull, M. J., Godfrey, H., & Waaland-Kreutzer, L. (2016). The Dark Side of Heterosexual Romance: Endorsement of Romantic Beliefs Relates to Intimate Partner Violence. *Sex Roles*, 76(1-2), 99–109. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0668-0>
- Power, C., Koch, T., Kralik, D., & Jackson, D. (2006). Lovestruck: Women, romantic love, and intimate partner violence. *Contemporary Nurse*, 21(2), 174–185. doi:10.5172/conu.2006.21.2.174
- Reynolds, F. & Shepherd, C. (2011). Young women’s accounts of intimate partner violence during adolescence and subsequent recovery processes: An interpretative phenomenological analysis. *Psychology and Psychotherapy*, 84(3), 314–334. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.2010.02001.x>
- Rothenberg, B. (2003). “We Don’t Have Time for Social Change”: Cultural Compromise and the Battered Woman Syndrome. *Gender & Society*, 17(5), 771–787. <https://doi.org/10.1177/0891243203255633>
-

-
- Shechory, M. (2013). Attachment styles, coping strategies, and romantic feelings among battered women in shelters. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(4), 425-444. doi:10.1177/0306624X11434917
- Seligman, M. (1972). Learned Helplessness. *Annual Review of Medicine*, 23(1), 407–412. <https://doi.org/10.1146/annurev.me.23.020172.002203>
- Seuffert, N. (1999). Domestic violence, discourses of romantic love and complex personhood in the law. *Melbourne University Law Review*, 23(1), 211–240. <https://doi.org/10.3316/ielapa.991010765>
- Smith, M., Nunley, B., & Martin, E. (2013). Intimate partner violence and the meaning of love. *Issues in Mental Health Nursing*, 34(6), 395–401. doi:10.3109/01612840.2012.762960
- Sonne-Ragans, V. (2021). *Videnskabelighed trin for trin: manual til udarbejdelse af universitetsopgaver på human-, samfunds- og sundhedsvidenskabeligt grundlag*. (1. udgave.). Hans Reitzel.
- Spaten, O. M. (2014). *Unges identitet og selvopfattelse: kvalitative og kvantitative studier*. Aalborg Universitetsforlag.
- Strube, M.J. & Barbour, L. S. (1983). The Decision to Leave an Abusive Relationship: Economic Dependence and Psychological Commitment. *Journal of Marriage and Family*, 45(4), 785–793. <https://doi.org/10.2307/351791>
- Sweet, P.L. (2019). The Sociology of Gaslighting. *American Sociological Review*, 84(5), 851–875. <https://doi.org/10.1177/0003122419874843>
- Søndergaard, D.M. (2005). At forske i komplekse tilblivelser: Kulturanalytiske, narrative og poststrukturalistiske tilgange til empirisk forskning. I Bechmann Jensen, & Christensen, G. (Eds.). *Psykologiske og pædagogiske metoder: kvalitative og kvantitative forskningsmetoder i praksis*. Roskilde Universitetsforlag.

-
- Towns, A. & Adams, P. (2000). If I Really Loved Him Enough, He Would Be Okay: Women's Accounts of Male Partner Violence. *Violence Against Women*, 6(6), 558–585. <https://doi.org/10.1177/107780100221820>
- Young, G. H., & Gerson, S. (1991). New Psychoanalytic Perspectives on Masochism and Spouse Abuse. *Psychotherapy*, 28(1), 30-38.
- Walker, L. E. A. (2009). *The Battered Woman Syndrom* (3rd. ed.). Springer Publishing Company.
- West, C. & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender & Society*, 1(2), 125–151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Wilson, I.M., Graham, K., Laslett, A.-M., & Taft, A. (2020). Relationship trajectories of women experiencing alcohol-related intimate partner violence: A grounded-theory analysis of women's voices. *Social Science & Medicine*, 264, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020>
- Wood, J.T. (2001). The Normalization of Violence in Heterosexual Romantic Relationships: Women's Narratives of Love and Violence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(2), 239–261. <https://doi.org/10.1177/02654075011820>

Internet sider:

American Psychological Association. <https://psycnet.apa.org/home>. Tilgået 19. Maj 2022.

Danmarkshistorien.dk (1974). Kvinders stilling i erhvervslivet 1965-1974. Sidst redigeret d. 23 august 2011 ved *Danmarkshistorien.dk*. Tilgået d. 19. Maj 2022, fra <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/kvindes-stilling-i-erhvervslivet-1965-1974/>

Danmarks statistik. Skilsmisser. Dts.dk. Tilgået d. 18. Maj 2022.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/borgere/husstande-familier-og-boern/skilsmisser>

Danmarks statistik. Vielser. Dts.dk. Tilgået d. 18. maj maj 2022.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/borgere/husstande-familier-og-boern/vielser>

Etiske principper for nordiske psykologer. I: Dansk Psykologforenings Regelsæt 2018-2021.

<https://psykologeridanmark.dk/wp-content/uploads/Etiske-Principper.pdf>

Lev uden vold (n.d.). Fysisk vold. Levudenvold.dk. Tilgået d. 13. Maj 2022.

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/fysisk-vold/>

Lev uden vold (Oktober 2018). Socialfaglig definition af Psykisk vold. Levuden-

vold.dk. Tilgået d. 13. Maj 2022. <https://levudenvold.dk/for-fagfolk/lovgivningen/socialfaglig-definition-af-psykisk-vold/>

Retsinformation.dk, 1996/1 LSF 213. Tilgået d. 23. Maj. 2022.

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/199612K00213>

Solidaritetsmarch - Stop vold mod kvinder (d. 17. Februar -2022) [Facebook begivenhed]. Amnesty International Aalborg & center for magtanalyse. Tilgået d. 18.

Maj 2022. <https://www.facebook.com/events/294632736013217>

Socialstyrelsen (n.d.). Viden om vold i nære relationer. Socialstyrelsen.dk. Tilgået d.

11. april 2022. <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer>

Socialstyrelsen (18/02 2019). Typer af vold. Socialstyrelsen.dk. Tilgået d. 11. april

2022. <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/viden-om-vold/typer-af-vold>

Statsministeriet (d. 8. marts 2022). Statsminister Mette Frederiksens tale ved kvindernes internationale kampdag. Stm.dk. Tilgået d. 18. maj 2022.

<https://www.stm.dk/statsministeren/taler/statsminister-mette-frederiksens-tale-ved-kvindernes-internationale-kampdag-den-8-marts-2022/>

Tv2nord (n.d.). Mia sagen. Tv2nord.dk. Tilgået d. 18. maj 2022.

<https://www.tv2nord.dk/tema/hvor-er-mia>

Podcast:

Cleoh Dharma Søndergaard (2021-). "Hvorfor gik du ikke bare". [Audiopodcast]. <https://cleoh.dk/hvorfor-gik-du-ikke-bare/>